

KUTENDEKA BULONDOLZI

Kutendeka i ntendeko ya bintu byonse, kabili i liina lya kitabu kya mambo mu kipingo kya kale mu bitabu byonse bili mu Biblia. Biblia ya mambo ya mu lulimi lwa Kiebrania, twebu tubambiilepo ni “Pa kutendeka.” Kilangile ntuntuko ya bintu byonse ni kukilapo miilo yaabombele Leza ni vyaatendekele bantu. Eno nsiku, balia basambiliile, tebamaninepo bintu bingi palua muntu ao palua bantu baalembelwe kitabu kya kutendeka ni palua musita ukyaalembelwe. Bange baketekeele nangue kili nga kya-ambwilue mu malembo a kale mu myaka ya 500-600 NK mu Babiloni. Bange baketekeele nangue Musa i waalembelwe kitabu kya Kutendeka, ni kya Kufuma, ni kya Balawi, ni kya Mpendua pamo ni kitabu kya Malanguluzi a Mizilo. Bilibyalingwilua nangue byaalembelue mu mwaka wa 1,300 ao 1,400 NK.

Mu kitabu kya Kutendeka muli mpunda ya mponvu iliyakwasia bazumizi kunvwisia Biblia, Kipingo kya Kale ni Kipingo kya Lenu. Keki kitabu kilikyatulanga kibalo vikyaingiile mu kyalo ni kutulanga bukabilo bwa bantu bwa mupususi. Keki kitabu kilikyafyula mapange akua Leza a kupususia bantu. Kaka keebo kali mu mbiko ya mambo palwakua Yesu (Kutendeka 3.15) ni palua bulayo bwakua Leza kuli Abrahamu bwa kupaala ntundu yonse ya pa kyalo (Kutendeka 12.3).

Bwipi bwa bili mu kitabu kya Kutendeka

1. Leza waalengele kyalo, ni Adamu ni Eva nga vikilandilue mu katue ka 1 ni ka 2.
2. Mu katue ka 3 kwita mu katue ka 5 mulondolwelue palwakua Adamu ni Eva, palua kibalo kyabo ni palua nvyalo yabo.
3. Mu katue ka 6 kwita mu katue ka 9 mulandilue palwakua Noa ni kibunda kikata.
4. Kabili kitabu kya Kutendeka mu katue 10 ni ka 11, mulondolwelue palua belia byaakitikile pa musita wakua Noa ni pa musita wakua Abrahamu pamo ni pa musita wa lupungu lwa Babeli.
5. Mu katue ka 12 kwita mu katue ka 50, mulondolwelue palwakua Abrahamu, palua lupua lwakue, ni palua kutendeka kwa ntundu ya Baizraeli.
 - A. Bwikazi bwakua Abrahamu ni mukazi wakue Sara bulembelue mu katue ka 12 kwita mu katue ka 25.
 - B. Bwikazi bwakua Izaaki ni mukazi wakue Rebeka bulondolwelue mu katue 21 kwita mu katue ka 28, ni kufua kwakue kulondolwelue mu katue ka 35.
 - C. Bwikazi bwakua Yakobo, ni bwa baana bakue pamo ni lwendo lwabo lwa kufuma ku Kanaani kuya ku Misri, bilondolwelue mu katue ka 25 kwita mu katue ka 50.
 - D. Mu katue ka 37 kwita mu katue ka 50 mulandilue palua bwikazi bwakua Yusufu mwana mtonua mwina Yakobo, ni vyaalukile kateeka mu Misri.

Ntendeko ya bintu byonse

¹ Pa kutendeka Leza waalengele myulu ni kyalo.

² Ozo musita, kyalo kyaali kyali sie kibee-beebe, kabili tekuba mwali kantu, ni nfinzi yaali yakupiliile pa menda azikile. Inzi Mweo wakua Leza* waali walela peulu menda.

³ ☆ Leza waalandile evi, “Kube kisue!” Ni kisue kya-alukileko.

⁴ Leza waamwene nangue kisue kyaali kyaweme. Waalekenkaniizie kisue ni nfinzi.

⁵ Kisue Leza waakiinikile musita wa koba, ni nfinzi waiinikile busiku. Kwa-alukile kyungulo, kabili kwa-alukile lukeelekeele. Bobo i bwaali busiku bwa mambo.

⁶ ☆ Kabili Leza waalandile evi, “Kube lweleele pa bukata bwa menda pakuti lulekenkanie menda ni menda.”

⁷ Evi Leza waakitile lweleele ni kulekekania menda ali pensina lweleele ku menda ali mu muulu. Evio i vikyaali.

⁸ Lweleele Leza waalwinikile lyulu. Kwa-alukile kyungulo, kabili kwa-alukile lukeelekeele. Bobo i bwaali busiku bwa bubili.

⁹ Kabili Leza waalandile evi, “Menda a pa kyalo akolonghane pa nkendo imo, evi musili umoneke.” Evio i vikyaali.

¹⁰ Musili Leza wawinikile kyalo, ni menda aakolongheene pamo waenikile lyezi. Leza waamwene nangue kyaali kyaweme.

¹¹ Kabili Leza waalandile evi, “Kyalo kimenie bikusi ni saasa uliwaseekako mbezu ilekenkeene,

* **1:2 1.2** *Mweo wakua Leza* Maka akua Leza; ☆ **1:3 1.3:** 2 Bak 4.6 ☆ **1:6 1.6:** 2 Pet 3.5

ni bimuti bilibyaseekako mazabo kukonkana ni misango yabyo, mazabo ali ni mbezu mukati.” Evio i vikyaali.

¹² Kyalo kyaameniiizie bikusi ni saasa uliwaseekako mbezu ilekenkeene, ni bimuti bilibyaseekako mazabo kukonkana ni misango yabyo, mazabo ali ni mbezu mukati. Leza wamwene nangue kyaali kyaweme. Evio i vikyaali.

¹³ Kwa-alukile kyungulo, kabili kwa-alukile lukeelekeele. Bobo i bwaali busiku bwa butatu.

¹⁴ Kabili Leza waalandile evi, “Misaniko imoneke mu lyulu ya kuti ilekenkane musita wa koba ni musita wa busiku, kuti iye yali tulangi twa nsita ni nsiku ni myaka,

¹⁵ kabili misaniko iye yali mu lyulu kuti iye yasanikila pa kyalo.” Evio i vikyaali.

¹⁶ Leza waakitile misaniko ibili ikata, musaniko utaniisie uye wasanikila musita wa koba, ni ukeepeleko uye wasanikila musita wa busiku. Kabili Leza waakitile ni ntanda.

¹⁷ Leza waabiikile misaniko mu lyulu kuti iye yasanikila pa kyalo,

¹⁸ iye yateeka musita wa koba ni wa busiku, evi iye yalekenkaniizie kisue ni nfinzi. Leza waamwene nangue kyaali kyaweme.

¹⁹ Kwa-alukile kyungulo, kabili kwa-alukile lukeelekeele. Bobo i bwaali busiku bwa buna.

²⁰ Kabili Leza waalandile evi, “Mu menda mube bilengua bikose bilibyaenda, ni mu lweleeele mube byoni bilibyapupuka peulu kyalo.”

²¹ Leza waalengele bilengua bikata bya mu lyezi mu misango yabyo, ni bilengua bikose

bilibyaenda mu menda mu misango yabyo pamo ni byoni bilibyapupuka mu lweleele mu misango yabyo. Leza waamwene nangue kyaali kyaweme.

²² Leza waabipaalile walanda bivyalane, bisanduluke ni kwizula mu menda a mu lyezi, ni byoni bisanduluke mu kyalo.

²³ Kwa-alukile kyungulo, kabili kwa-alukile lukeelekeele. Bobo i bwaali busiku bwa busaano.

²⁴ Kabili Leza waalandile evi, “Kyalo kifumie misango yonse ya bilengua bikose mu misango ilekenkeene. Nama ya kuteekua, ni bilibyayibula pansi, ni nama ya mu kisonso mu misango ilekenkeene.” Evio i vikiaali.

²⁵ Leza waakitile nama ya mu musitu mu misango yayo, ni nama ya kuteekua mu misango yayo, ni kubalua kilengua kilikyayibula pansi mu misango yayo. Leza waamwene nangue kyaali kyaweme.

²⁶ ✧Kabili Leza waalandile evi, “Ale kansi tubumbe muntu mu lukebu lwetu wapaleene ni fwefue. Kabili tumupee buvinde bwa kuteeka masabi a mu lyezi, ni tooni twa mu lweleele, ni nama ya kuteekua, ni buvinde bwa kuteeka kyalo kyonse pamo ni bilengua byonse bilibyayibula pansi.”

²⁷ ✧Evi Leza waalengele muntu mu lukebu lwakue mwine. Mu lukebu lwakua Leza i mwaalengeelue muntu. Mwalalume ni mwanakazi, waabalengele.

✧ 1:26 1.26: 1 Bak 11.7 ✧ 1:27 1.27: Mat 19.4; Mk 10.6; Kut 5.1-2

²⁸ Leza waabapaalile wabaana nangu, “Ale vyalane musanduluke. Izuzie kyalo ni kukinasia. Muye mwali bakateeka ba masabi a mu lyezi, ni ba byoni bya mu lweleele, ni ba bilengua byonse bikose bilibyayibula pansi.”

²⁹ Leza waalandile evi, “Mone namipeela kubalua saasa uli pa kyalo kyonse uliwaseekako mbezu, ni kubalua kimuti kilikyaseekako mazabo ali ni mbezu mukati kuti bikabe bya kulia byenu.

³⁰ Inzi nama yonse ya pa kyalo, ni tooni twa mu lweleele, ni kyonse kilikyayibula pansi kili ni bukose, nabipeela maani a saasa kuti bibe bilio byabo.” Evio i vikyaali.

³¹ Leza waamwene nangu byonse bi-aakitile byaali byakilile kuwama. Kwa-alukile kyungulo, kabili kwa-alukile lukeelekeele. Bobo i bwaali busiku bwa mutanda.

2

¹ Evi i vyaapwile kulengua kwa lyulu ni kyalo pamo ni byonse bilimo.

² ✧ Mu busiku bwa kilooba, Leza waali wasyapwile miilo yakue yonse i-aali wakita. Ni pakako, waatuziizie busiku bwa kilooba ni kulekela kubomba miilo yakue yonse i-aali wakita.

³ Leza waapaalile busiku bwa kilooba ni kubuzuukia pantu i busiku bu-atuziiziemo pa kyamba kya miilo ya kulenga bintu byonse.

⁴ Leli i lyasi lya kulengua kwa lyulu ni kyalo.

Bukaba bwa mu Edeni

Yawe Leza lu-aalengele lyulu ni kyalo,

⁵ pa kyalo tepaali pamenene kantu, ni saasa wa mu kisonso waali teunamene, pantu Yawe Leza waali tananokiepo nvula, kabili tepaali muntu wa kulima musili.

⁶ Inzi menda a pansi i-aali aleeta kinwanvi pa bulongo.

⁷ ✧Yawe Leza waabuulile lufunko lwa bulongo, wabumba mwalalume ni kumupuzila mupuze wa bukose mu myona, ni ye wa-aluka kilengua kikose.

⁸ Kabili Yawe Leza waakitile bukaba mu Edeni lya ku kabanga ni kubiikamo muntu u-aabumbile.

⁹ ✧Yawe Leza waameniizie misango yonse ya bimuti pa musili, bimuti biweme mu monekelo, bilibyaseekako mazabo aweme a kulia. Pa bukata bwa bukaba, paali pali kimuti kya bukose ni kimuti kya kumana biweme ni bibiipile.*

¹⁰ Momo mu Edeni i mwaali mwafumine mwenzi waali waleeta kinwanvi mu bukaba. Ozo mwenzi waali wakasanikilemo myenzi ina.

¹¹ Mwenzi wa mambo uliwakuutua Pishoni. Ozo mwenzi i uzyungulukiile kyalo kya Havila kilimo oro.

¹² Oro ya mu kekio kyalo iwamiisie, kabili i muli butonvu bwa bunu ni mabue a oniksi.

¹³ Mwenzi wa bubili uliwakuutua Gioni. Ozo mwenzi i uzyungulukiile kyalo kya Kushi.†

¹⁴ Mwenzi wa butatu uliwakuutua Tigri. Ozo i upitile lya ku kabanga ka Asiria. Ni mwenzi wa buna uliwakuutua Efrati.

✧ 2:7 2.7: 1 Bak 15.45 ✧ 2:9 2.9: Nfy 2.7; 22.2,14 * 2:9 2.9
Kumana biweme ni bibiipile; Ao Kumana kubalua kantu. † 2:13
 2.13 Kushi (Ili lya ku nkungulua kabamga ya Mezopotamia); Ao
 Etiopia

¹⁵ Kabili Yawe Leza waamutweme muntu ni kuya kumuteeka mu bukaba bwa mu Edeni kuti aye wasekwila ni kubulabukila.

¹⁶ Yawe Leza waamwanine evi, “Mazabo onse a ku bimuti bya mu bukaba kuti wa-alia,

¹⁷ inga sie mazabo a ku kimuti kya kumana biweme ni bibiipile, kyene tekuti ukalieko. Busiku buwaakalia mazabo a ku keki kimuti, kisinka waakafua!”

¹⁸ Kabili Yawe Leza waalandile evi, “Muntu tapalile kuya waikeele bunke bwakue. Ndikumukitila mukwasi amupalile.”

¹⁹ Yawe Leza waabuulile bulongo ni kubumba kubalua nama wa mu kisonso, ni kubalua kyoni kya mu lweleele ni kumutwalila muntu, evi Leza amone vi-alikubiinika meena. Kubalua liina lyainikilue kilengua kikose, i lyaali liina lyakyo.

²⁰ Muntu wainikile meena a nama ya kuteekua ni meena a byoni pamo ni meena a nama ya mu kisonso, inzi pa bebi byonse muntu taamwenepo mukwasi amupalile.

²¹ Yawe Leza waamuoniizie muntu tulo tukata. Lu-aali waonene, waamusomwenemo lubali lumo ni pa kyamba walinghaniapo munofu.

²² Yawe Leza waakitile mwanakazi na lolia lubali lu-aasomwene ku muntu mwalalume, ni kumutwala ozo mwanakazi kuli mwalalume.

²³ Mwalalume waalandile evi,
“Ozu i kikuza kya mu bikuza byane,
ni munofu wa mu munofu wane.
Evi alikuya wakuutua mwanakazi
pantu afumiiziwe ku mwalalume.”

²⁴ ✧Ni pakako, kubalua mwalalume waakaba

wasia se ni nghina ni kuya kulundana na mukazi wakue, ni bo baakaaluka mubili umo.

²⁵ Mwalalume ni mukazi wakue baali bali sie bwamba, inzi tebaali baunvua busoni.

3

Kusinakila kwa muntu

¹ ☆Kizoka kyaali kyakengeele kukila nama yonse ya mu kisonso yaalengelue na Yawe Leza. Kizoka kyaamwipuziizie mwanakazi, “Ati, ni kine Leza waamikaniizie kulia mazabo a ku bimuti byonse bya mu bukaba?”

² Mwanakazi wa-asukile evi, “Mazabo a ku bimuti byonse bya mu bukaba kuti twalia,

³ inzi Leza waalandile nangu, “Tekuti mukalie buzabo bwa ku kimuti kili pa bukata bwa bukaba, anzia kukumiako, pantu nga mwaakafua.”

⁴ Kizoka kyaamwasukile mwanakazi, “Mwandi, temukafua.

⁵ Pantu Leza amanine nangu busiku bumwakaba kulia azo mazabo, menso enu akaba kwizuka, ni mwe mwakaba kwaluka nga Leza mu kumana biweme ni bibiipile.”

⁶ Mwanakazi lu-aamwene nangu mazabo a ku kekio kimuti aali aweme kuliwa, ni aweme mu kumoneka, kabili apalilile kumuletela mulangue, waakunwineko buzabo, walia, wamupeelako mulume wakue, ni ye walia.

⁷ Penka papo, menso abo bonse babili aizuka ni kwinika nangu baali bali bwamba. Kupwako, babamba kutunga kumo maani a kimuti kya miku kuti bavwale.

⁸ Mwalalume ni mwanakazi lubaunvwile Yawe Leza walimukwenda mu bukaba musita wa kyungulo kwasyataleele, baamufyeme mu bimuti bya mu bukaba.

⁹ Yawe Leza waamukuutile muntu ni kumwipuzia, "Uli pi?"

¹⁰ Ni ye wa-asukile evi, "Naunvwanga lizui lyobe mu bukaba, ni ne natiinanga pantu ngiile nali bwamba, kusyali kufyama!"

¹¹ Leza waamwipuziizie evi, "Eba! Nani wakananga nangue wiile wali bwamba? Eba! Walyanga buzabo bwa ku kimuti kinakikukaania kuliako?"

¹² Mwaalume wa-asukile evi, "Ozu mwanakazi uwan'mpeele i wan'mpelanga buzabo, ni ne nalia."

¹³ ✧Kabili Yawe Leza waamwipuziizie mwanakazi, "Ati, wakitilangaki evio?"

Mwanakazi wa-asukile evi, "Kizoka i kyan'mbeepanga, ni ne nalia."

¹⁴ Ni pakako, Yawe Leza waakyanine kizoka nangue, "Pantu wakitanga evio, watiipua pa nama yonse iliyateekua ni ya mu kisonso. Kutula lelo, waya wasyaendela na kavumo ni kuya walialufunko nsiku yonse ya bukose bobe.

¹⁵ ✧Ndikubiika bulwani pakati kobe ni mwanakazi, ni pakati ka luvyalo lobe ni lwa mwanakazi. Luvyalo lwa mwanakazi lwaakasyesyeta mutue obe, ni we waakasuma kasinghino kakue."

¹⁶ Kabili Yawe waamwanine mwanakazi nangue, "Naakakizia maavia mu kuvyala kobe,

pa kuvyala baana waakaba wakisua. Kutona kobe kwaakaba kwali ku mulume obe, kabili i waakaba wakuteekele.”

17 ✧ Yawe waamwanine mwalalume nangu, “Pantu waitabilanga bintu byalandanga mukazi obe ni kulia buzabo bwa ku kimuti kinakikukaa-nia kuliako, bulongo bwatiipua pa mulandu obe. Mu bukose bobe bonse waakaba wabombesia na maka pa kusanga bilio.

18 Mu bulongo mwaakaba mwamena sie lubamba ni myunga, kabili waakaba walia saasa wa mu kisonso.

19 Mu kubombesia ni mu kusulwila kobe i muwaakaba wasangila bilio, mpaka paukab-welela ku bulongo kuwaafumine. Uli lufunko, waakabwelela ku lufunko.”

20 Mwalalume, liina lyakue Adamu, waamwinikile mukazi wakue liina lya Eva, pantu ozo i wa-alukile nghina wa bantu bonse.

21 Kabili Yawe Leza waabakitiile bivwalo bya mpapa ya nama ni kubavwika.

Adamu ni Eva bakumbua mu Edeni

22 ✧ Kabili Yawe Leza waalandile evi, “Evi muntu wa-aluka nga fwefue mu kumana biweme ni bibiipile. Ni pakako, tapalile kupeelua nsambu ya kukununa buzabo bwa ku kimuti kya bukose ni kulia evi akeekalilila muyayaya.”

23 Yawe Leza waamukumbile Adamu mu buk-aba bwa mu Edeni, evi aye alime mu bulongo bu-abumbiilueko.

²⁴ Leza lu-aamukumbile Adamu mu bukaba, waabiikile makerubi pa nghingililo ya ku kabanga ka bukaba bwa mu Edeni, ni kipanga kya mulilo kyaali kyazyunguluka konse konse kusakilila nzila ya kuya ku kimuti kya bukose.

4

Kaini Abeli

¹ Adamu waaleele ni mukazi wakue Eva, ni ye waimitile ni kuvyala mwana mwalalume. Eva waalandile evi, “Ozu mwana napeelua na Yawe.” Ni pakako, waamwinikile Kaini.*

² Pa kyamba, waavyele unge mwana mwalalume ni kumwinika Abeli. Abeli waali wali kateeka wa mikooko, inzi Kaini waali mulimi.

³ Busiku bumo Kaini waatwele ngelelo ya buzombozi kuli Yawe.

⁴ ☆Abeli ni ye waatwele libeli wa pa mikooko yakue, waipaya ni kufumiako munofu unonene kuti ube ngelelo. Yawe waawamiinue na Abeli pamo ni ngelelo yakue,

⁵ inzi taawaamiinue na Kaini pamo ni ngelelo yakue. Ni pakako, Kaini waafitiisiwe mpaka ni pa menso pakalabana.

⁶ Yawe waamwipuziizie Kaini, “Eba, ale wafitiluaki? Kabili wakalabaniiziaki pa menso?

* **4:1 4.1** *Kaini Leli liina mu Kiebrania i kulanda nangu “Kupata.”*

☆ **4:4 4.4:** Bae 11.4

⁷ Mona we Kaini uwamyenge, nga wawaminwanga.[†] Inzi pantu waluvyanga, kibalo kikupembelee kyalimukukeba ku kuteeka. Inzi upalile kukyanzia.”

⁸ ✧Kaini waamwanine mwalawakue Abeli nangu, “We mwalawane, twende mu kisonso.”[‡] Lubaafikile mu kisonso, Kaini waamwalukiile Abeli ni kumwipaya.

⁹ Yawe waamwipuziizie Kaini, “Mwalaobe ali pi?”

Wa-asukile nangu, “Ne nsimanine. Eba! Nene i musungu wakua mwalawane?”

¹⁰ ✧Kabili waamwipuziizie evi, “Wakitangaki? Mulopa wakua mwalaobe uwazuumiizyanga pa bulongo ulimukundilila.

¹¹ Evi wewe watiipua ni kukumbua pa bulongo bwaizulanga kanua kakue ni kupokelela mulopa wakua mwalaobe waazuumiiwanga na kuboko kobe.

¹² Paukalima mu bulongo, tebukakuleetela kibwezia, inzi waakaba wali kanukunta mwaya kyalo.”

¹³ Kaini waamwanine Yawe, “Kukanda kuwankanda kwangaviizia, nsivinda kusipikizia.

¹⁴ Mona wankumba mu keno kyalo ni ku menso obe. Evi naakaba nali sie kanukunta mwaya kyalo, ni onse waakan'mona, waakangi-paya.”

[†] **4:7 4.7** Nga wawaminwanga; Ao Nga napokelelanga ngelelo yobe. ✧ **4:8 4.8:** Mat 23.35; Lk 11.51; 1 Yoa 3.12 [‡] **4:8 4.8** Bwaluzi bunge bwa kale *Twende mu kisonso* Kiebrania tekikwete totu twebu. ✧ **4:10 4.10:** Bae 12.24

¹⁵ Yawe waamwanine Kaini, “Onse waakak-wipaya, waakalandwilua nghendo kilooba.” Ni pakako, Yawe waamubiikile kalangi, evi onse waakamumona tekuti akamwipaye.

¹⁶ Kaini waafumine ku menso akua Yawe ni kuya kwikala mu kyalo kya Nodi, nkendo ili ku kabanga ka Edeni.

Nvyalo yakua Kaini

¹⁷ Kaini waaleele ni mukazi wakue, ni ye waimitile ni kuvyala mwana mwalalume ni kumwinika Enoki. Kaini waakuulile muzi ni kuwinika liina lya mwana wakue mwalalume.

¹⁸ Enoki waavyele mwana mwalalume ni kumwinika Iradi, Iradi waavyele Mehuyaeli, Mehuyaeli waavyele mwana mwalalume ni kumwinika Metushaeli, Metushaeli waavyele Lameki.

¹⁹ Lameki waupile banakazi babili, umo waali wakuutua Ada, ni unge waali wakuutua Zila.

²⁰ Ada waavyele Yabali waali kikolue wa bantu baali baikala mu maema ni kuya bali bateeki ba nama.

²¹ Mwalawakue waali wakuutua Yubali. Ozo mwalawakue i kikolue wa balia baali balizia bilimba ni mimpjeta.

²² Zila waavyele Tubali-Kaini. Ozo muntu i waali mutili wa bibombelo bya misango ilekenkeene,[§] bya mukuba ni bya kyela. Nkaziize kwa Tubali-Kaini waali wakuutua Naama.

²³ Lameki waabaanine bakazi bakue babili, “Ada ni Zila, ntwilizie

[§] 4:22 4.22 Ozo muntu i waali mutili wa bibombelo bya misango ilekenkeene; Bwaluzi bumo bwa kale buli na Kikolue wa batili ba byela.

mwe bakazi bakua Lameki unvue twebo twane.
 Nene nakiipaya muntu wakinkisia,
 mulumendo pantu wakinghuma.
 24 ☆Kaini kine waakalandwilua nghendo kilooba,
 Lameki waakalandwilua nghendo 77.”

Seti ni Enoshi

25 Kabili Adamu waaleele ni mukazi wakue, Eva lu-aimitile waavyele unge mwana mwalalume ni kumwinika Seti. Waalandile evi, “Leza wan'mpeela unge mwana mwalalume wa kupyanikizia pali Abeli waipailue na Kaini.”*

26 Seti ni ye waavyele mwana mwalalume ni kumwinika Enoshi. Ozo musita bantu i ubaaten-dekeelepo kumupupa Yawe ni kubombia Liina lyakue.

5

Nvyalo kufuma pali Adamu mpaka pali Noa (1 Milandu Ya Nsiku 1.1-4)

1 ☆Keki i kitabu kya nvvalo yakua Adamu.

Leza lu-aalengele muntu, waamukitile wa-paleene ni Leza.

2 ☆Leza waalengele mwalalume ni mwanakazi, waabapaalile ni kubenika liina lya muntu bobo busiku bubaalengelue.

3 Adamu lu-aakumaniizie myaka 130, waavyele mwana mwalalume mu lukebu lwakue, wa-paleene nakue ni kumwinika Seti.

☆ 4:24 4.24: Mat 18.22 * 4:25 4.25 Seti: Leli liina mu Kiebrania i kulanda nanguye, “Wakipeelua.” ☆ 5:1 5.1 Kut 1.27-28 ☆ 5:2 5.2: Mat 19.4; Mk 10.6

⁴ Pa kyamba kya kuvyala Seti, Adamu waikēele pa kyalo myaka 800 ni kuvyala bange baana balalume ni banakazi.

⁵ Adamu waafwile wali na myaka 930.

⁶ Seti lu-aakumaniizie myaka 105, waavyele mwana mwalalume ni kumwinika Enoshi.

⁷ Pa kyamba kya kuvyala Enoshi, Seti waikēele pa kyalo myaka 807 ni kuvyala bange baana balalume ni banakazi.

⁸ Seti waafwile wali na myaka 912.

⁹ Enoshi lu-aakumaniizie myaka 90, waavyele mwana mwalalume ni kumwinika Kenani,

¹⁰ pa kyamba kya kuvyala Kenani, Enoshi waikēele pa kyalo myaka 815 ni kuvyala bange baana balalume ni banakazi.

¹¹ Enoshi waafwile wali na myaka 905.

¹² Kenani lu-aakumaniizie myaka 70, waavyele mwana mwalalume ni kumwinika Mahalaleli.

¹³ Pa kyamba kya kuvyala Mahalaleli, Kenani waikēele pa kyalo myaka 840 ni kuvyala bange baana balalume ni banakazi.

¹⁴ Kenani waafwile wali na myaka 910.

¹⁵ Mahalaleli lu-aakumaniizie myaka 65, waavyele mwana mwalalume ni kumwinika Yaredi,

¹⁶ pa kyamba kya kuvyala Yaredi, Mahalaleli waikēele pa kyalo myaka 830 ni kuvyala bange baana balalume ni banakazi.

¹⁷ Mahalaleli waafwile wali na myaka 895.

¹⁸ Yaredi lu-aakumaniizie myaka 162, waavyele mwana mwalalume ni kumwinika Enoki,

¹⁹ pa kyamba kya kuvyala Enoki, Yaredi waikēele pa kyalo myaka 800 ni kuvyala bange baana balalume ni banakazi.

²⁰ Yaredi waafwile wali na myaka 962.

²¹ Enoki lu-aakumaniizie myaka 65, waavyele mwana mwalalume ni kumwinika Metusela.

²² Pa kyamba kya kuvyala Metusela, Enoki waendele pamo ni Leza myaka 300, kabili waavyele ni bange baana balalume ni banakazi.

²³ Enoki waafwile wali na myaka 365.

²⁴ ☆Enoki waendele pamo ni Leza, kabili taamwenekele pantu waatwemue na Leza wakosele.

²⁵ Metusela lu-aakumaniizie myaka 187, waavyele mwana mwalalume ni kumwinika Lameki,

²⁶ pa kyamba kya kuvyala Lameki, Metusela waiketele pa kyalo myaka 782 ni kuvyala bange baana balalume ni banakazi.

²⁷ Metusela waafwile wali na myaka 969.

²⁸ Lameki lu-aakumaniizie myaka 182, waavyele mwana mwalalume

²⁹ ni kumwinika Noa.* Waalandile evi, "Ozu i waakatusansamusia kukonkana ni miilo ikolele itulitwabomba pa kyalo kyaatiipilue na Yawe."

³⁰ Pa kyamba kya kuvyala Noa, Lameki waiketele pa kyalo myaka 595 ni kuvyala bange baana balalume ni banakazi.

³¹ Lameki waafwile wali na myaka 777.

³² Noa lu-aakumaniizie myaka 500, waavyele Shemu, ni Hamu, ni Yafeti.

6

Bubi bwa bantu

☆ 5:24 5:24: Bae 11.5; Yud 14 * 5:29 5:29 Noa: Leli liina lya Noa mu Kiebrania i kulanda nangu "kutuuzia."

¹ ✧ Bantu lubaatendekela kusanduluka pa kyalo, baali bavyala ni baana banakazi.

² Baana bena Leza lubaamwene nangu bakazyana bena bantu baali baweme, baisaakwiliilepo bamo kuba bali bakazi babo.

³ Yawe waalandile evi, “Mweo wane teukikanzyania na muntu muyayaya pantu wene ni wa kufua. Kutula lelo, myaka yakue teikikaba yakila pa myaka 120.”

⁴ ✧ Mu ezio nsiku Banefili baali bali pa kyalo. Pa kyamba baana bena Leza lubaile kuupa baana banakazi bena bantu, baavyelema baana balalume. Babo i baali bali babipami ba bantu baali bamanikile pa ozo musita.

⁵ ✧ Yawe lu-aamwene nangu bubi bwa muntu bwakila pa kyalo, ni kumona nangu malanga a mu mutima wakue lyonse aali akila kubiipa,

⁶ Yawe waunvwile bulanda pantu waalengele muntu pa kyalo, ni mutima wakue waamukisile.

⁷ Yawe waalandile evi, “Nakaba kulovia muntu unaalengele pa kyalo, bonse muntu ni nama, ni bilibyayibula pamo ni tooni twa mu lwelele. Naunvua bulanda pantu naabilengele.”

⁸ Inzi Noa waali watonenue na Yawe.

Noa wakita safina

⁹ ✧ Leli i lyasi lyakua Noa ni luvyalo lwakue. Noa waali wali mulunghami ni wa kisinka mu bantu ba pa musita wakue, kabili waali waenda ni Leza.

✧ **6:1 6.1** Yob 1.6; 2.1 ✧ **6:4 6.4:** Mpe 13.33 ✧ **6:5 6.5** Mat 24.37; Lk 17.26; 1 Pet 3.20 ✧ **6:9 6.9:** 2 Pet 2.5

¹⁰ Noa waavyele baana balalume batatu, Shenu, Hamu, ni Yafeti.

¹¹ Leza waamwene nangu kyalo kyainooneka, ni kukitilana bibiipile kwakila kukumana mwaya kyalo.

¹² Leza waakentele ni kumona nangu kyalo kyabiipa pantu bantu bonse baali baikeele mu bwikazi bubi.

¹³ Leza waamwanine Noa nangu, "Mpeleezio ya bantu bonse yakumana pantu bubi bwabo bwaizula mu kyalo kyonse. Kabili nakaba kubaloviizia pamo ni kyalo.

¹⁴ We Noa, nakwana ukite safina ikata ya mbao ilumine, ni kuputulamo miputule, ukabe kusubako kabulimbu mukati ni panze.

¹⁵ Ukabe kukita safina ileepele metre 133, ni mu bukata metre 22, ni mu kutuuluka metre lyanondo ni itatu.

¹⁶ Ukabe kukitako mutenge ni kusiako mando ali ni santimetre 44. Ukabe kukitamo mpungu itatu yateekaleene yali ni mulyango mumbali,

¹⁷ pantu nakaba kubunzia kyalo ni kwinoona bilengua byonse bikose. Bilengua byonse bili pa kyalo byakaba kufua.

¹⁸ Inzi nakaba kupinghana nobe. Wewe ukengile mu safina ni mukazi obe, ni baana bobo balalume pamo ni bakazi babo.

¹⁹ Kabili pa bilengua byonse bikose ukabe kubuulapo bibili bibili ni kubingizia mu safina, ukabisunge byakosele kilume ni kikota.

²⁰ Ukabe kubuula misango yonse ya nama, ni misango yonse ya tooni, ni ya byonse bilibyay-ibula. Bebi byonse, byaakeeza kuli wewe bibili

bibili kuti ukabisunge byakosele.

²¹ Ukabe kubuula misango yonse ya bilio ukabe kubisunga, evi wewe ni nama pamo ni tooni mukabe mwabilia.”

²² ✧ Noa waakitile bintu byonse nga mwa-aniihue na Leza.

7

Kibunda

¹ Yawe waamwanine Noa nanguye, “Ale ingila mu safina pamo ni lupua lobe pantu nakikumona wali mulunghami pa bantu bonse.

² Buulapo mpe kilooba ya misango yonse ya nama isambikile ndume ni ikota, inzi nama itikeene ubuulepo mpe imo imo ndume ni ikota.

³ Kabili buula mpe kilooba ya misango yonse ya tooni tulume ni tukota. Ukite evio kumona sie misango yonse ya nama ni ya tooni ikasungue bwino, evi ikavyalane paakale ni kuvula pa kyalo,

⁴ pantu kwasyala nsiku kilooba nkabe kunokia nvula pa kyalo. Ezio nvula yakaba kunoka nsiku 40 busiku ni koba. Nakaba kwinoona bilengua byonse bikose binaalengele pa kyalo.”

⁵ Noa waakitile bintu byonse bya-aninue na Yawe.

⁶ Kyalo lukyaabundile, Noa waali wali na myaka 600.

⁷ ✧ Noa ni mukazi wakue ni baana bakue balalume pamo ni bakazi babo, baingiile mu safina evi tekuti bafue na azo menda a kibunda.

⁸ Misango yonse ya nama ni ya tooni kilume ni kikota, bisambikile ni bisisambikile pamo ni bilibyayibula pansi,

⁹ byaingiile bibili bibili mu safina pamo ni Noa nga mwaalandiile Leza.

¹⁰ Pa kyamba kya nsiku kilooba, kibunda kyaizile pa kyalo.

¹¹ ☆ Noa lu-aali na myaka 600, mu mwezi wa bubili pa nsiku lyanondo ni kilooba, menda aabambile kusula na maka mu tusulo. Mu muulu ni mo mwaabambile kwituluka menda.

¹² Ezio nvula yaanokele pa kyalo nsiku 40 busiku ni koba.

¹³ Bobo bwenka busiku, Noa ni mukazi ni baana bakue balalume batatu, Shemu, ni Hamu, ni Yafeti pamo ni bakazi babo, baingiile mu safina.

¹⁴ Baingiile mu safina pamo ni nama ya mu kisonso mu misango yayo. Nama ya kuteekua mu misango yayo, ikata ni iniini, ni bilibyayibula pansi mu misango yabyo, ni tooni pamo ni byonse bilibyapupuka mu misango yabyo.

¹⁵ Bilengua bikose, bibili bibili kilume ni kikota, byaingiile mu safina pamo ni Noa.

¹⁶ Kubalua kilengua kikose, kilume ni kikota byaingiile mu safina nga mwa-aniinue Noa na Leza. Kupwako, Yawe wamwizalila Noa.

¹⁷⁻¹⁸ Nvula yaatwaliliile kunoka mpaka nsiku 40 busiku ni koba. Menda aizwile pa kyalo mpaka ni safina yabamba kweleela.

¹⁹ Menda aizwile pa kyalo mpaka ni mpili yonse yatibila.

²⁰ Azo menda atwaaliliile kwizula pa kyalo mpaka metre kilooba kufuma peulu lupili luleepeesie.

²¹ Kubalua kilengua kikose kyaali kyaenda pa kyalo, kyoni, ni nama wa kuteekua ni nama wa mu kisonso, ni kilikyayibula pa kyalo pamo ni muntu, byaafwile.

²² Bilengua byonse byaali byapeema pano pa kyalo byaafwile.

²³ Yawe waloviizie bilengua byonse bya pano pa kyalo. Waaloviizie bantu ni nama pamo ni byoni. Paasyele sie Noa ni balia baali wali nabo mu safina.

²⁴ Menda aasyele aizwile pa kyalo nsiku 150.

8

Nvula yakata

¹ Leza waamulangulukile Noa ni bilengua byonse bikose bi-aali nabio mu safina. Leza waabuusiizie mwela pa kyalo, ni menda aaten-dekele kuya akama.

² Monse mwaali mwafuma menda pansi mwaasinkile, lyulu lyaizalikile, ni nvula yaakatile,

³ menda aatwaliliile kuya akama buke buke mpaka nsiku 150.

⁴ Pa busiku bwa lyanondo ni kilooba mwezi wa kilooba, safina yaikeele peulu mpili ya Ararati.

⁵ Menda aatwaliliile kukeepa. Mu mwezi wa lyanondo pa busiku bwa mambo, mpili yaaten-dekele kumoneka.

⁶ Lupaapitile nsiku 40, Noa waizwile nzota

⁷ ni kutuma kazooko. Kazooko tekaabwelele, inzi kaali kaya kazyunguluka sie mu lweleele mpaka musita waakamine menda pa kyalo.

⁸ Kabili Noa waatumine kakunda kaye kamone kine menda akeepa pa kyalo,

⁹ inzi pantu menda aali teanakame pa kyalo kyonse, kakunda tekaamwene nkendo ya kuya kwikalapo. Ni pakako, kaabwelele kuli Noa. Noa wakakwata ni kukengizia mu safina.

¹⁰ Pa kyamba kya mulungu umo, kabili Noa waafumiizie kakunda mu safina ni kukatuma.

¹¹ Bobo bwenka busiku kyungulo, kakunda kaabwelele katweme lyani lya muzeituni ku mulomo. Noa i lu-ainikile nangu menda akeepa.

¹² Kabili Noa waapembele ni unge mulungu. Waatumine kakunda paakale. Lolo lwendo lwene kakunda tekaabwelele.

¹³ Noa lu-aakumaniizie myaka 601, mu mwezi wa mambo pa busiku bwa mambo, menda aakamine pa kyalo. Noa waatupukwile ntupiko ya safina, ni kiine wamwene menda akamine.

¹⁴ Mu mwezi wa bubili pa nsiku 27, Musili waumine.

¹⁵ Leza waamwanine Noa nangu,

¹⁶ “Fuma mu safina, wewe ni mukazi obe, ni baana bobbe balalume pamo ni bakazi babo.

¹⁷ Fumia kubalua kilengua kikosele ki-uli nakio mu safina, byoni, ni nama pamo ni kubalua kilengua kya pa kyalo, evi bivyalane ni kusanduluka pa kyalo.”

¹⁸ Ni kiine Noa waafumine pamo ni mukazi wakue, ni baana bakue balalume pamo ni bakazi babo.

19 Nama ni byoni pamo ni bilengua byonse bikose byaali byali mu safina, byaafumine.

Noa wamwelela Leza ngelelo

20 Noa waamukuuliile Yawe kitale. Waabu-ulilepo misango yonse ya bilengua bisambikile, pa nama ni tooni, ni kubiziziizia byonse pa kitale kuti bibe ngelelo.

21 Yawe waawamiinue na bunu bwa ngelelo yaaziziiziwe. Yawe waalandile evi, “Nsikikatiipa kabili kyalo pa mulandu wa muntu, anzia kine malanga a muntu abiipile kutula ku bulumendo bwakue. Kabili nsikikeenoona bilengua byonse bikose mu ozu musango.

22 Lyonse kyalo lukikilipo, kuli kwaya kwali musita wa kubyala ni musita wa kuzombola, musita wa kasama ni musita wa lyuza, musita wa mwela ni musita wa likungulu, musita wa koba ni musita wa busiku, ni byo byaakabeelelela.”

9

Leza wapinghana ni Noa

1 ☆Leza waamupaalile Noa pamo ni baana bakue balalume wabaana nangue, “Vyalane musanduluke evi luvyalo lobe lwizuzie kyalo.

2 Nama yonse ya pa kyalo ni tooni tonse twa mu lwelelee, ni bilengua byonse bilibayibula pansi, ni masabi onse a mu lyezi, byaakaba byaunvua mwezo ni kumitiina. Kabili namipeela buvinde pa bintu byonse bya pa kyalo.

3 Nama ya misango yonse ikosele yaakaba bilio byenu nga vinaamipeele saasa ulekenkeene.

4 ☆ Inzi tekuti mukaliililile nama pamo ni mulopa wakue, pantu i bukose bwakue.

5 Kisinka naakakita kibwelezi pa mulopa wa bukose bwenu, naakakita kibwelezi ku muntu ni ku nama, ni ku muntu ni muntu nakue.

6 ☆ Ozo waakeetila mulopa wa muntu, ni ye mulopa wakue waakeetilua na muntu, pantu muntu waalengelue wapaleene ni Leza.

7 ☆ “Inzi mwemue vyalane musanduluke evi luvyalo lobe lwizuzie kyalo.”

8 Kabili Leza waamwanine Noa ni baana bakue balalume nangue,

9 “Unvue, napinghana nenu pamo ni nvyalo yenu.

10 Napinghana na bilengua byonse bikose: Toni tonse, ni nama yonse ya kuteekua pamo ni nama yonse ya mu kisonso imwakifuma nayo mu sa-fina.

11 Napinghana nenu nangue, nene nsiki-keenooni kabili bilengua bikose na kibunda. Kabili tekukaba kinge kibunda kyaakeenooni kyalo.”

12 Leza waabaanini nangue, “Kaka i kalangi ka kipingo kinapinghana nenu pamo ni bilengua byonse bikose, kalangi ka muyayaya ku nvyalo yonse ya ku ntanizi.

13 Nabiika mukolanvula mu malezi kuti ube kalangi ka kipingo kinapinghana na kyalo.

14 Naakaba nakita kine nakolonghania malezi, ni mukolanvula wamoneka mu malezi,

☆ 9:4 9.4: Bal 7.26-27; 17.10-14; Bal 19.26; Mam 12.16; 23; 15.23

☆ 9:6 9.6: Kut 1.26; Kuf 20.13 ☆ 9:7 9.7: Kut 1.28

¹⁵ naakaba nalangakana kipingo kinapinghana nenu, ni nama yonse ni tooni tonse pamo ni bilengua byonse bikose nangue nsikikabinoona kabili na kibunda.

¹⁶ Mukolanvula paukaba wamoneka mu malezi, naakaba nakentako kuti nanguluke kipingo kya muyayaya kili pakati kane ni bilengua byonse bikose bya pa kyalo.”

¹⁷ Leza waamwanine Noa, “Kaka i kalangi ka kipingo kinapinghana na bilengua byonse bikose bya pa kyalo.”

Noa ni baana bakue balalume

¹⁸ Meena a baana balalume bena Noa baa-fumine mu safina ni aza: Shemu, ni Hamu, Ni Yafeti. Hamu i waavyele Kanaani.

¹⁹ Babo baana batatu balalume bena Noa i babikolue ba bantu bonse baasalangheene mwaya kyalo.

²⁰ Noa wa-alukile mulimi. Kabili i waali wa mambo kulima bukaba bwa mizabibu.

²¹ Busiku bumo Noa waaminine divai, wakolua, ngubo yakue yaapenukile paali waleele mu liema lyakue.

²² Hamu, se kwa Kanaani, lu-aamwene se waleele bwamba, waile kubwilako Shemu ni Yafeti.

²³ Shemu ni Yafeti lubaunvwile evio, baatweme ngubo pa nkombe, babamba kuya nayo kinfwe-fue mpaka kuya kumuvimba sibo. Bene tebaa-mukentele sibo waali waleele bwamba.

²⁴ Noa lu-aakololokelue ni kumana vyaakitile mwana wakue Hamu,

²⁵ waalandile evi,
“Kanaani atiipue!

- Kabili aye wali muzia wakua Shemu ni Yaferi.”
- ²⁶ Kabili waalandile evi, “Yawe, Leza wakua Shemu apaalue!
Kanaani aye wali muzia wakua Shemu!
- ²⁷ Leza avuzie bunonsi bwakua Yafeti.*
Yafeti ekale mu maema akua Shemu,
ni Kanaani aye wali muzia wakua Yafeti.”
- ²⁸ Pa kyamba kya kibunda, Noa waikeele pa kyalo myaka 350.
- ²⁹ Noa waafwile wali na myaka 950.

10

Ntundu yaafumine mu baana balalume bena Noa

(1 Milandu Ya Nsiku 1.5-23)

¹ Noa waavyele baana batatu balalumenke: Shemu, ni Hamu, pamo ni Yafeti. Babo batatu ni bo baavyele baana balalume pa kyamba kya kibunda.

² Yafeti waavyele Gomeri, ni Magogi, ni Madai, ni Yavani, ni Tubali, ni Mesheki, pamo ni Tirasi.

³ Gomeri waavyele Ashkenazi, ni Rifati, pamo ni Togarma.

⁴ Yavani waavyele Elisha, ni Tarshishi, ni Kitimu, pamo ni Dodanimu.

⁵ Babo i babikolue ba bantu baali baikeele mu bilila. Ezi i nvyalo yakua Yafeti yaali yaikeele kubalua mukowa mu kyalo kyakue. Kubalua libumba lyaali lyalanda lulimi lwakue.

* **9:27 9.27** *Yafeti Leli liina mu Kiebrania i kulanda nangue “kuvula.”*

⁶ Hamu waavyele Kushi, ni Misri, ni Puti, pamo ni Kanaani.

⁷ Kushi waavyele Seba, ni Havila, ni Sabuta, ni Raama, pamo ni Sabuteka. Raama i waavyele Sheba ni Dedani.

⁸ Kushi waavyele Nimrodi. Ozo Nimrodi i waali kalwisia wa maka pa kyalo.

⁹ Waali wali mbwela wa nama mwine mwine ku menso akua Yawe. Ni pakako, bantu balibalandanda nangu, “Nga Nimrodi mbwela wa nama mwine mwine ku menso akua Yawe.”

¹⁰ Ntendeko ya bukolo bwakue yaali mu Babeli, ni mu Ereki, ni mu Akadi, pamo ni mu Kalne mu kyalo kya Sinari.

¹¹ Nimrodi lu-aafumine koko, waile ku Asuria, wakuulako muzi wa Ninawe, ni muzi wa Rehoboti-Iri, ni muzi wa Kala,

¹² pamo ni muzi ukata wa Reseni, muzi uli pa bukata bwa muzi wa Ninawe ni wa Kala.

¹³ Misri waavyele Baludia, ni Ba-anamu, ni Baleabu, ni Banafutui,

¹⁴ ni Bapatrusi, ni Bakaslui. Babo i babikolue ba Bafilistini ni Bakaftori.

¹⁵ Kanaani waavyele Sidona waali libeli wakue, kabili waavyele Heti.

¹⁶ Kanaani ni ye waali wali kikolue wa Bayebushi, ni Ba-amori, ni Bagirgashi,

¹⁷ ni Bahivi, ni Ba-ariki, ni Basini

¹⁸ ni Ba-arvati, ni Basemari, pamo ni Bahamati. Pa kyamba, nvyalo ya Bakanaani yaasalangheene.

¹⁹ Mipaka ya kyalo kyabo yaali yafumine ku Sidona yaile lya ku Gerasi mpaka ku Gaza. Kabili yaali yapitile lya ku Sodoma, ni lya ku Gomora,

ni lya ku Adima, pamo ni lya ku Seboimu mpaka ku Lasha.

²⁰ Ezi i nvyalo yakua Hamu yaali yaikeelee kubalua mukowa mu kyalo kyakue. Kubalua libumba lyaali lyalanda lulimi lwakue.

Bena Shemu

²¹ Shemu, mukuluube kwa Yafeti, i waali kikolue wa Baeberi bonse.

²² Shemu waavyele Elamu, ni Ashuri, ni Arpakishadi, ni Ludi, pamo ni Aramu.

²³ Aramu waavyele Uzi, ni Huli, ni Geteri, pamo ni Mashi.

²⁴ Arpakishadi waavyele Sela. Sela ni ye waavyele Eberi.

²⁵ Eberi waavyele baana babili balalume: Umo waali wakuutua Pelegi,* pantu waavyelue musita ubaakaseene kyalo mu mikoa mikoa. Ni unge wainikilue Yocketani.

²⁶ Yocketani waavyele Almodadi, ni Shelefu, ni Asarmaveti, ni Yera,

²⁷ ni Hadoramu, ni Uzali, ni Dikla,

²⁸ ni Obali, ni Abimaeli, ni Sheba,

²⁹ ni Ofiri, ni Avila, pamo ni Yobabu. Babo bonse baali ba mu luvyalo lwakua Yocketani.

³⁰ Kyalo kibaali baikeeleemo kyaali kyatendeelee ku Mesha kine ulimukuya ku Sefari ku kapili ka ku kabanga ka kyalo.

³¹ Ezi i nvyalo yakua Shemu yaali yaikeelee kubalua mukowa mu kyalo kyakue. Kubalua libumba lyaali lyalanda lulimi lwakue.

* **10:25 10.25** *Pelegi* Leli liina mu Kiebrania i kulanda nanguue "kukasania."

³² Babo bantu bonse ba mu luvyalo lwakua Noa, i ntundu yaafumine mu baana balalume bena Noa, ntundu yaasalangheene mwaya kyalo kyonse pa kyamba kya kibunda.

11

Munara wa Babeli

¹ Pa ozo musita, bekala kyalo bonse baali balanda sie lulimi lumo ni twebbo tumo.

² Lubaali baya lya ku kabanga, baafikile mu lulambe lwa Sinari, ni momo i mubaikееle.

³ Baalanzyaniizie nangue, “Emwe, ize tukite mabiliki ni ku-azizia bwino.” Pa kifuka kya mabue, baakitile mabiliki, ni kukuulila na kabulumbu.

⁴ Baalandile nangue, “Tukuule muzi ni munara ufikile mu lyulu pakuti tuye twamanikile evi tekuti tukasalanghanine mwaya kyalo.”

⁵ Yawe waakookele kuya kumona muzi wa munara waali wakuulua na bena bantu.

⁶ Yawe waalandile evi, “Baba bantu bali mu mutundu umo, kabili balimukulanda lulimi lumo, ni ezi ikili sie ntendeko ya miilo yabo. Tekuli kyaakabanzia kukita kelia kiboomiine kukita.

⁷ Ale tukooke tuye tuvulunghanie nandilo yabo, evi tekuti bonvwane.”

⁸ Ni pakako, Yawe waabasalanghaniizie pa kyalo kyonse. Ni bo baalekee kukuula muzi.

⁹ Evi muzi wainikilue Babeli, pantu papo Yawe i pa-aavulunghaniizie lulimi lwa bantu bonse. Kutula papo, Yawe waabasalanghaniizie mwaya kyalo.

*Bena Shemu**(1 Milandu YaNsiku 1.24-27)*

¹⁰ Ezi i nvyalo yakua Shemu. Pa kyamba kya kibunda lupaali pasyapitile myaka ibili, Shemu lu-aakumaniizie myaka 100, waavyele mwana mwalalume ni kumwinika Arpakisadi.

¹¹ Pa kyamba kya kuvyala Arpakisadi, Shemu waiketele pa kyalo myaka 500 ni kuvyala bange baana balalume ni banakazi.

¹² Arpakisadi lu-aakumaniizie myaka 35, waavyele Sela.

¹³ Pa kyamba kya kuvyala Sela, Aripakisadi waiketele pa kyalo myaka 403 ni kuvyala bange baana balalume ni banakazi.

¹⁴ Sela lu-aakumaniizie myaka 30, waavyele mwana mwalalume ni kumwinika Eberi.

¹⁵ Pa kyamba kya kuvyala Eberi, Sela waiketele pa kyalo myaka 403 ni kuvyala bange baana balalume ni banakazi.

¹⁶ Eberi lu-aakumaniizie myaka 34, waavyele Pelegi.

¹⁷ Pa kyamba kya kuvyala Pelegi, Eberi waiketele pa kyalo myaka 430 ni kuvyala bange baana balalume ni banakazi.

¹⁸ Pelegi lu-aakumaniizie myaka 30, waavyele Reu.

¹⁹ Pa kyamba kya kuvyala Reu, Pelegi waiketele pa kyalo myaka 209 ni kuvyala bange baana balalume ni banakazi.

²⁰ Reu lu-aakumaniizie myaka 32, waavyele Serugi.

²¹ Pa kyamba kya kuvyala Serugi, Reu waiketele pa kyalo myaka 207 ni kuvyala bange baana balalume ni banakazi.

²² Serugi lu-aakumaniizie myaka 30, waavyele Nahori.

²³ Pa kyamba kya kuvyala Nahori, Serugi waiketele pa kyalo myaka 200 ni kuvyala bange baana balalume ni banakazi.

²⁴ Nahori lu-aakumaniizie myaka 29, waavyele Tera.

²⁵ Pa kyamba kya kuvyala Tera, Nahori waiketele pa kyalo myaka 119 ni kuvyala bange baana balalume ni banakazi.

²⁶ Tera lu-aakumaniizie myaka 70, waavyele Abram, ni Nahori pamo ni Harani.

Nvyalo yakua Tera

²⁷ Ezi i nvyaalo yakua Tera se kwa Abram, ni se kwa Nahori pamo ni Harani. Harani i waavyele Loti.

²⁸ Harani waafwiliile mu kyalo ki-aavyaliilume, mu Uri, muzi wa Bakaldayo. Ozo musita sibo Tera waali wakikosele.

²⁹ Abram waupile Sarai, Nahori ni ye waupile Milka mwana mwanakazi mwina Harani. Harani i waavyele Milka ni Iska.

³⁰ Sarai muka Abram taali na mwana pantu waali nghumba.

³¹ Tera waamutweme mwana wakue Abram ni mwanzikulu wakue Loti mwana mwalalume mwina Harani, pamo ni Sarai muka mwana wakue Abram. Tera waafumine nabo mu Uri mu muzi wa Bakaldayo ni kuya nabo mu kyalo kya Kanaani. Inzi lubaafikile ku Harani, baikeele koko.

³² Tera waafwiliile ku Harani wali na myaka 205.

12

Abramu wakuutua na Leza

¹ ☆Yawe waamwanine Abramu nangu, “Fuma mu kyalo kyobe, sia bantu bobbe pamo ni nghanda yakua so uye waya mu kyalo kindikukulangisia.

² “Nene naakakukita kuba mutundu ukata, kabili naakakupaala.

Naakalengia liina lyobe kumanika,
ni we waakaba wali mapaalo.

³ ☆Olia waakakupaala, ni ne naakamupaala.

Inzi olia waakakutiipa, ni ne naakamutiipa.
Kabili ntundu yonse ya pa kyalo
yaakapaalilua muli wewe.”

⁴ Abramu waafumine mu Harani nga mwaa-landiile Yawe. Pa ozo musita, Abramu waali wasyali na myaka 75. Loti ni ye waile pamo nakue.

⁵ Abramu waile ni mukazi wakue Sarai pamo ni Loti mwana mwalalume mwina mwalawakue Harani, kabili waatweme bunonsi bwabo pamo ni bantu babaanonkele mu Harani, ni kuten-deka lwendo, waya kwingila nabo mu kyalo kya Kanaani.

Lubaafikile ku Kanaani,

⁶ Abramu waile waendooka mu kyalo mpaka waya kufika ku muzi wa kimuti kikata kya More kya ku Sekemu. Pa ozo musita, Bakanaani baali bakikeele sie mwenka momo mu Kanaani.

⁷ ☆Yawe waamumonekeelee Abramu ni kumwana nangu, “We Abramu, keki i kyalo

☆ 12:1 12.1: Mii 7.2-3; Bae 11.8 ☆ 12:3 12.3: Bag 3.8 ☆ 12:7 12.7: Mii 7.5; Bag 3.16

kinaakapeela nvyalo yobe.” Ku ezio nkendo, Abram u i ku-aamukuuliile Yawe kitale.

⁸ Abram u lu-aafumine papo, waile ku kapili ku kabanga ka muzi wa Beteli ni kuya kwimikako liema lyakue pa bukata bwa Beteli ni Ai. Beteli yaali yali ku mboosi, ni Ai yaali yali ku kabanga. Koko kwenka ku Ai, Abram u i ku-aamukuuliile Yawe kinge kitale ni kumupupa Yawe.

⁹ Kabili Abram u waatwaliliile kuya. Waile walungi ku Negebu.

Abram u waya ku Misri

¹⁰ Nzala luyaakilile mu Kanaani, Abram u waile kwikalanke ku Misri nga mweni.

¹¹ Lu-aali wasyafika ku Misri, waamwanine mukazi wakue Sarai nangue, “N’manine nangue wewe uli mwanakazi aweme lukebu.

¹² Bamisri pabaya kukumona ni kwinka nangue uli mukazi wane, baya bangipaye, ni we uye usyale wakosele.

¹³ ✧Kansi pabaya kukwipuzia, uye ubaasuke nangue uli nkazyamwine pantu kine uye ulande evio, nakaba kusungua bwino.”

¹⁴ Abram u waile kufika mu Misri. Bantu ba mu Misri lubaamumwene Sarai, baamwene nangue ozo mwanakazi waali wakilile kuwama.

¹⁵ Babiloolo ni bo lubaamumwene, baile kumutasiizia Likolo Farao. Kupwako, bamutwama ni kumutwala ku nghanda yakua Farao.

¹⁶ Farao waamukitiile Abram u bintu biweme pa mulandu wakua Sarai, ni pakako waapeelue mikooko ni nghombe, ni punda ndume ni ikota,

ni ba bombi balalume ni banakazi, pamo ni nghamia.

¹⁷ Inzi Yawe waamulwalikile Farao pamo ni bantu ba mu nghanda yakue, pantu waa-mutweme Sarai muka Abramumu kuti aye wali mukazi wakue.

¹⁸ Farao waamukuutile Abramumu ni kumwipuzia nangu, “Abramu, ni kiki kiwakinkitila? Ale wakinghaninaki nangu Sarai te mukazi obe?”

¹⁹ Ale kabili wakilandilaki nangu Sarai ni nkaziizo? Wewe i wakilengia nene n'mutwame ni kumwalula mukazi wane. Ewe, mutwame mukazi obe uye waya.”

²⁰ Farao wa-anine bantu bakue bamuseekezie Abramumu ni mukazi wakue pamo ni bintu byonse bi-aali nabio.

13

Abramu ni Loti balekenkana

¹ Abramumu ni mukazi wakue pamo ni byonse bi-aali nabio, baafumine ku Misri ni kuya ku Negebu.

² Abramumu waakilile kuba munonsi wa biteekua, ni wa mutofue pamo ni wa oro.

³ Waafumine ku Negebu mpaka waya kufika ku Beteli, palia paali waimikilenke liema lyakue pa bukata bwa Beteli ni Ai.

⁴ Papo i paali ni kitale ki-aakuulile pa mambo. Pa ezio nkendo Abramumu i paali wamupupila Yawe.

⁵ Loti waile pamo ni Abramumu, ni ye waali wakwete bisepe bya nghombe ni mikooko, kabili waali wakwete ni maema.

⁶ Inzi nkendo ya kulisiiziamo nama yabo yaamwenekele kukeepa, pantu baali bateekele nama ingi. Ni keki i kyaalengele tekuti bekale pamo.

⁷ Basungi ba biteekua byakua Abramumu ni basungi ba biteekua byakua Loti baatendekele kukankabula. Ozo musita Bakanaani ni Baperizi, baali bakikeele sie mu kekio kyalo.

⁸ Abramumu Waamwanine Loti, “Ewe, mona fwe-fue tuli benenke. Bantu bobee ni bantu bane, tebapalile kuya bakankabula.

⁹ Ni pakako, namona kuti tulekenkane. Saakula nkendo i utonene. Kine ulikuya lya kuso, nene ndikuya lya kulio, kine ulikuya lya kulio, nene ndikuya lya kuso.”

¹⁰ ☆ Loti waakentele ni kumona lulambe lonse lwa Yordani, mpaka ku Zoari kwaali kwali menda engi nga bukaba bwakua Yawe, ao nga kyalo kya Misri. Pa ozo musita Yawe waali tanainoone mizi ya Sodoma ni Gomora.

¹¹ Loti waasaakwile lulambe lonse lwa Yordani ni kuya lya ku kabanga. Evi i vibaalenkenkeene.

¹² Abramumu waiketele mu kyalo kya Kanaani. Loti wene waiketele pa bukata bwa mizi mu lulambe ni kwimika maema akue pepi ni Sodoma.

¹³ Inzi bantu ba mu Sodoma baali bali babi ni ba bibalo bingi ku menso akua Yawe.

Abramumu wakuukila ku Hebroni

¹⁴ Loti lu-aile, Yawe waamwanine Abramumu nangue, “Kenta lya ku nkungua ni lya ku nkungu-lua, kabili kenta lya ku kabanga ni lya ku mboosi.”

¹⁵ ✧Yawe wamwanine Abramumu nangu, “Keki kyalo kyonse kiwamona, naakakupeela wewe ni nvyalo yobe kuti kikabe kyenu lonse.

¹⁶ Naakakita nvyalo yobe kuba nga lufunko lwa pa kyalo, nvyalo isikavinda kupendua na muntu. Inzi kine muntu waakavinda kupenda lufunko lwa pa kyalo, ni vyalo yobe waakavinda kuipenda.

¹⁷ Ale endo waya mu kuleepa ni mu kutana kwa kyalo pantu i kindikukupeela.”

¹⁸ Abramumu waakuusiizie liema ni kuya kwikala pepi na bimuti bya Mamure ku Hebroni ni kuku-ulako kitale kyakua Yawe.

14

Abramu wamupususia Loti

¹ Amrafeli likolo wa ku Sinari, ni Arioki likolo wa ku Elasari, ni Kedori-Laomeri likolo wa ku Elamu, pamo ni Tidali likolo wa ku Goimu,

² baile kulua na Bera likolo wa ku Sodoma, ni Birsa likolo wa ku Gomora, ni Sinabu likolo wa ku Adima, ni Semeberi likolo wa ku Zeboimu, pamo ni likolo wa ku Bela (i Zoari).

³ Azo makolo asaano pamo ni balukale babo baakolongheene mu lulambe lwa Sidimu. Pa ono musita i muli Lyezi lya Mukele.

⁴ Azo makolo aabombeeze likolo Kedori-Laomeri myaka lyanondo ni ibili. Inzi mu mwaka wa lyanondo ni itatu, azo makolo aasangukile.

⁵ Mu mwaka wa lyanondo ni ina, Kedori-Laomeri ni makolo a-aunvwene nao pamo ni

balukale babo, baumine Barifaimu mu Hasteroti-Karnaimu, ni Bazuzimu mu Hamu, ni Baemi mu Sawe-Kiriataimu,

⁶ ni Bahoriti ku lupili lwa Seiri. Baile babakumbile mpaka kubafikia ku Eli-Parani pepi ni kaseeba.

⁷ Kabili baabweleele ku Eni-Misipati (kulik-wakuutua Kadeshi), baumine kyalo kya Ba-amaleki, ni Ba-amori baali baikeele mu Hasasoni-Tamari.

⁸ Kabili likolo wa ku Sodoma, ni wa ku Gomora, ni wa ku Adima, ni wa ku Zeboimu, pamo ni wa ku Bela (i Zoari), baile kutantama mu lulambe lwa Sidimu pakuti balue nabo.

⁹ Kedori-Laomeri likolo wa ku Elamu, ni Tidali likolo wa ku Goimu, ni Amrafeli likolo wa ku Sinari, pamo ni Arioki likolo wa ku Elasari. Aza makolo ana aile kulua na makolo asaano.

¹⁰ Mu lolo lulambe lwa Sidimu mwaali mwali biina bingi bya kabulimbu. Likolo wa ku Sodoma ni wa ku Gomora lubaabutukile, baile kuponena mu biina. Inzi babo bange batatu baabutukiile ku mpili.

¹¹ Azo makolo ana aatweme bunonsi bonse bwa mu Sodoma ni mu Gomora pamo ni bilio ni kuya nabio.

¹² Loti mwina mwalawakue kwa Abramumu waali waikeele mu Sodoma, ni ye kumo waatwamini-inue pamo ni bintu byakue.

¹³ Kwaali muntu umo waabutukile ku bobo bului ni kuya kutwala mpunda kuli Abramumu. Abramumu waali Muebrania waali waikeele pepi na bimuti byakua Mamure Muamori wa kwakue

kwa Eskoli, ni wa kwakue kwa Aneri. Baba i baali bamukwasia Abram.

¹⁴ Abram lu-aunvwile nangue mwana mwina mwalawakue akwetue, waakolonghaniizie balalume 318 ba mu nghanda yakue, bantu baali basambiliziiziwe bului. Baile babakonkele mpaka ku Dani.

¹⁵ Musita wa busiku, Abram waabasalanghaniizie bantu bakue mu mabumba mabumba ni kuya kusakukila balwani babo. Waaboomine ni kubakumba mpaka ku Hoba, ku nkungua ya Damaski.

¹⁶ Ni pakako, waabweziizie bintu byonse, ni kumubwezia Loti mwina mwalawakue pamo ni bintu byakue byonse. Kabili waabweziizie banakazi pamo ni bange bantu.

Melkisedeki wamupaala Abram

¹⁷ Abram lu-aafumine ku kuuma balwani bakue, Kedori-Laomeri pamo ni ange makolo a-aunvwene nao, likolo wa ku Sodom waile kusensekela Abram mu lulambe lwa Sawe (ao Lulambe lwakua Likolo).

¹⁸ ✧ Ni Melkisedeki waali likolo wa ku Salemu, kabili waali kitambua wakua Leza Kabezia Mpungu, waatwele mukate ni divai kuli Abram,

¹⁹ ni kumupaala walimukulanda nangue, “Abram apaalua na Leza Kabezia Mpungu, Kalenga wa lyulu ni kyalu!”

²⁰ Alumbue Leza Kabezia Mpungu waakupeelee maka a kuuma balwani bobeli!” Abram ni ye waamupeelee Melkisedeki kamo ka pa lyanondo ka pa bintu byonse.

²¹ Likolo wa ku Sodomā waamwanine Abramū, “N'mpeekeko sie bantu we usyale ni bobo bunonsi.”

²² Abramū wa-anine likolo wa ku Sodomā nangue, “Nene nalapa ntanzi yakua Yawe Leza Kabezia Mpungu, Kalenga wa lyulu ni kyalo

²³ nangue, nene nsitwamapo kantu pa bintu byobe byonse, anzia kine ni nyunzi ao mukonda wa pa nkwabilo, evi tekuti ukalande nangue, ‘Nene i waamunonsiizie Abramū.’

²⁴ Inzi wewe lipako sie bilio byaaliile balukale ni kulipa bantu bankwasiizie: Aneri, ni Eskoli, pamo ni Mamure, evi baye nabio.”

15

Leza wakita kipingo ni Abramū

¹ Bebio byonse lubyaapitile, Yawe waamwanine Abramū mu kimonua nangue, “Tekutiina pantu nene ndi kisoolelo kyobe ni kilambu kyobe kikata.”

² Abramū waipuziizie evi, “We Yawe Kabezia Mpungu, waakan'mpeelaki? Pantu nene nsili na mwana. Kubako Eliezeri wa ku Damaski i waakapyana bintu byane?”

³ Abramū waalandile evi, “Mona nene tewan'mpeelee luvyalo. Kansi ozu mubombi wa mu nghanda yane i waakaba mupyani wa bintu byane!”

⁴ Yawe waamwanine Abramū nangue, “Ozu mubombi takaba mupyani wa bintu byobe, inzi mwana obe mwalalume wakwivyalila i waakaba mupyani wa bintu byobe!”

⁵ ✧ Yawe waamufumiiziizie Abramum panze ni kumwana nangue, “Ale kenta mu lyulu upende ntanda kine uli kuvinda kupenda.” Kabili wamwana nangue, “Evi nvyalo yobe i viyaakaba yavulile.”

⁶ ✧ Abramum waamuketekeelee Yawe. Ni pakako, Yawe waamumwene wali mulunghami.

⁷ Kabili waamwanine evi, “Mona nene ndi Yawe waakufumiizie mu Uri mu kyalo kya Bakaldayo ni kukupeela keki kyalo kuti kibe kyobe.”

⁸ Abramum waipuziizie evi, “We Yawe Kabezia Mpungu! Ale kuti namana syani nangue kyaakaba kyane?”

⁹ Yawe waamwasukile evi, “Ale n'mpeeleeponghombe musoka wa myaka itatu, ni mbuzi mukota wa myaka itatu, ni mpanga wa myaka itatu, ni kibondo kya nkunda pamo ni kya kipeele.”

¹⁰ Abramum waatweme nama, waibazula pa bukata, ni kubiika bibazu byakenteene. Inzi byoni byene taabibazwile.

¹¹ Ni makubi lu-aakookelee pa bibazu bya nama, Abramum wa-akumbile.

¹² ✧ Koba lukaali kasyazimina, Abramum waonene tulo tukata, kabili waunvwile mwezo wa nfinzi ikata.

¹³ ✧ Yawe waamwanine evi, “Nvyalo yobe yaakaba yenimu kyalo nghwana, kabili baakaba bazia ba bene kyalo, ni bo baakeemiwa na bene kyalo myaka 400.

✧ 15:5 15.5: Bar 4.18; Bae 11.12 ✧ 15:6 15.6: Bar 4.3; Bag 3.6; Yak 2.23 ✧ 15:12 15.12: Yob 4.13; 14 ✧ 15:13 15.13: Kuf 1.1-14; Mii 7.6

¹⁴ ☆ Naakakanda ntundu yaakabateeka buzia, ni pa kyamba, baakafuma batweme bunonsi bwingi.

¹⁵ Inzi wewe waakafua wali ni mutende. Kabili waakaziikua wali ni bukote buweme.

¹⁶ Ni luvyalo lwa buna lwaakabwelela pano pantu bubi bwa Ba-amori tebunaakumane.”

¹⁷ Koba lukaazimiine, paizile nfinzi ikata. Kyunsi kikata pamo ni libeebe lyaamwenেকে lyalimukupita pa bukata bwa bibazu bya nama.

¹⁸ ☆ Bobo busiku Yawe waakitile kipingo ni Abram ni kumwana nangue, “Napeela keki kyalo ku nvyalo yobe kutula ku lyezi lya ku Misri mpaka ku mwenzi ukata wa Efrati,

¹⁹ pamo ni ku kyalo kya Bakeni, ni kya Bakenesi, ni kya Bakadmoni,

²⁰ ni kya Bahiti, ni kya Baperizi, ni kya Barefaimu,

²¹ ni kya Ba-amori, ni Kya Bakanaani, ni kya Bagirgasi, pamo ni kya Bayebusi.”

16

Hagari wavyala Isimaeli

¹ Sarai muka Abram waali wali nghumba. Inzi abanga wali ni mubombi umo mukazyana Mumisri liina lyakue Hagari.

² Sarai waamwanine Abram nangue, “Unvua, Yawe tan'mpeelee luvyalo lwa kuvyala baana, kansi laala sie na ozu mubombi wane pantu pange waakanvyalila mwana.” Abram waitabiile.

³ Sarai muka Abramumu waabuulile mubombi wakue Hagari wa ku Misri ni kumupeela Abramumu kuti aye wali mukazi mwanike. Bebi bintu byaakitikile Abramumu lu-aali wasyaikeelee myaka lyanondo mu Kanaani.

⁴ Abramumu waaleele na Hagari, ni ye waimita. Hagari lu-ainikile nangue waimita, Sarai waamwenekele wa mpuni kuli Hagari.

⁵ Sarai waamwanine Abramumu, "Bubi bwane bube pali wewe. Nene naakupeele mubombi wane mu nkulo yobe. Inzi lu-akimona nangue waimita, wakin'mona wampuni. Yawe atupingule, nene ni wewe!"

⁶ Abramumu ni ye waamwanine Sarai, "Mona mubombi obe ali mu minue yobe, mukitile muutoneene." Sarai waamwemizie, ni ye mpaka wamubutuka.

⁷ Malaika wakua Yawe waamusangile Hagari mu kaseeba pa kasulo ka menda, kasulo kaali mumbali nzila yaali yaile ku Suri

⁸ ni kumwana nangue, "We Hagari mubombi wakua Sarai, ulimukufuma pi? Kabili ulimukuya pi?"

Wene wa-asukile evi, "N'mbutukile yangulenzi Sarai."

⁹ Malaika wakua Yawe waamwanine evi, "Bwela uye umunakile nokolenzi."

¹⁰ Kabili malaika wakua Yawe waamwanine evi, "Naakasandulula nvyalo yobe, ni yo teikapendeka kukonkana ni viyaakaba yavulile."

¹¹ Malaika wakua Yawe waamwanine evi, "Mona wewe wimisi, wakaba kuvyala mwana mwalalume, kabili wakaba kumwinika liina

lyakue Isimaeli pantu Yawe wakyunvua malilo a maavia obe.

¹² Ni ye waakaba nga punda wa mu kisonso pakati ka bantu. Waakaba mulwani wa bantu bonse, ni bantu bonse baakaba balwani bakue, ni bwikazi bwakue bwaakaba bwa bulwani ku lupwa lwakue lonse.”

¹³ Hagari waakuutile Liina lyakua Yawe u aalandile nakue. “Wewe uli Leza Aliwan'mona.” (Mu Kiebrania ni El-Roi) Pantu waalandile evi, “Na mumona aliwan'mona.”

¹⁴ Ni pakako, keki kiina kya menda i kiki-likyakuutilua Beer-Lahai-Roi,* ni kyo kili pa bukata bwa Kadesi ni Beredi.

¹⁵ ☆Hagari waamuvyaliile Abramumu mwana mwalalume, Abramumu waamwinikile Isimaeli olia mwana waavyelue na Hagari.

¹⁶ Abramumu waali na myaka 86 lu-aavyaliilue Isimaeli na Hagari.

17

Yando, kalangi ka kipingo

¹ Abramumu lu-aakumaniizie myaka 99, Yawe waamumonekeele ni kumwana nangue, “Nene ndi Leza wa Maka onse, enda ku ntanzi yane ni kuba wapwililikile.

² Ni ne naakakita kipingo kyane pakati kane ni wewe, kabili naakakila kusandulula nvyalo yobe.”

³ Kupwako, Abramumu walaala kyuba, ni Leza waamwana nangue,

* **16:14 16.14** Beer-lahai-roi / kulanda nangue, “Kiina kya menda kyakua Mukose aliwan'mona” ☆ **16:15 16.15:** Bag 4.22

4 “Nene nakita kipingo ni wewe, ni we waakaba kikulue wa ntundu ingi.

5 ☆Teukikakuutua kabili Abram, inzi waya wasyakuutua Abrahamu pantu nakukita kuba kikulue wa ntundu ingi.

6 Naakavuzia nvyalo yobe, naakakukita kuba ntundu, ni makolo aakafuma muli wewe.

7 ☆“Naakeemika kipingo pakati kane ni wewe, ni pakati ka nvyalo yobe ya ku ntanzi pamo ni nvyalo yabo kuti kikabe kipingo kya muyayaya. Pantu naakaba Leza obe, ni Leza wa luvyalo lobe lwa ku ntanzi.

8 ☆Keki kyalo kimwikeeleemo mwali baeni, kyalo kyonse kya Kanaani, naakakupeela wewe pamo ni luvyalo lobe lwa ku ntanzi kuba bupyani bwa muyayaya, ni nene naakaba Leza wabo.”

9 Leza waamwanine Abrahamu, “Ni we uka-sunge bwino kipingo kyane, wewe pamo ni luvyalo lobe lwa ku ntanzi pamo ni nvyalo yabo.

10 ☆Ni keki i kipingo kimwakaba kusunga pakati kenu, wewe ni luvyalo lobe lwa ku ntanzi. Kubalua mwalalume pakati kenu apalile kuteetua yando.

11 Mukabe mwateeta yando. Kaka i kaakaba kalangi ka kipingo pakati kane ni mwemue.

12 Mwana mwalalume wa nsiku mwanda pakati kenu apalile kuteetua yando, pamo ni olia avyelue mu nghanda yobe ao asitilue na nfolanga, ni kubalua mweni asili wa mu luvyalo lobe.

☆ 17:5 17:5: Bar 4.17 ☆ 17:7 17:7: Lk 1.55 ☆ 17:8 17:8: Mii 7.5 ☆ 17:10 17:10: Mii 7.8; Bar 4.11

¹³ Olia avyelue mu nghanda yobe, ni asitilue na nfolanga yobe apalile kuteetua yando, kako i kalangi kaakaba ku mibili yenu, kalangi ka kipingo kyane kya muyayaya.

¹⁴ Ni mwalalume asiteetelue yando, waakafumiiwa pa ba kwakue pantu enoonene kipingo kyane.”

¹⁵ Leza waamwanine Abrahamu nangue, “Sarai mukazi obe teukiya wamukuuta Sarai, inzi waya wasyamukuutua Sara.

¹⁶ Naakamupaala, kabili naakakupeela mwana kupitila muli wene. Naakamupaala, ni ye waakaba nghina wa ntundu, ni makolo a bantu aakafuma muli wene.”

¹⁷ Abrahamu waaponene kyuba, waasekele ni kulandila mu mutima nangue, “Ati emwe! Ni kiine muntu wasyali na myaka 100 kuti wavyala ni mwana? Ni Sara ozu asyali na myaka 90 kuti wavyala?”

¹⁸ Abrahamu waamwanine Leza nangue, “Kansi nga wamuleka Isimaeli apokelele bulayo bobe.”

¹⁹ Inzi Leza waamwanine evi, “Ata, mukazi obe Sara waakakuvyalila mwana mwalalume, ni wewe waakamwinika liina lyakue Izaaki. Naakeemika sinta kipingo kyane pali wene ni nvyalo yakue kuti kikabe kya muyayaya.

²⁰ Ni palwakua Isimaeli, nakikunvua. Naakamupaala ni kumusandulula. Kabili naakakila kumuvuzia. Waakavyala bakulu lyanondo ni babili, kabili naakamukita kuba mutundu ukata.

²¹ Inzi keki kipingo kyane naakakiimika sinta na Izaaki uwaakavyalilua na Sara pa musita nga ono ozu mwaka ulimukwiza.”

²² Kupwako, Leza walekela kulanda na Abrahamu, wamusia.

²³ Bobo bwenka busiku, Abrahamu waa-mutweme Isimaeli pamo ni bonse baavyaliilue mu nghanda yakue, ni bonse baasitilue na nfolanga yakue, balalume bonse ba mu nghanda yakua Abrahamu, ni kuya kubateeta yando nga mwa-aniinue na Leza.

²⁴ Abrahamu waateetelue yando wasyali na myaka 99.

²⁵ Mwana wakue Isimaeli ni ye waateetelue yando wasyali na myaka 13.

²⁶ Bobo bwenka busiku Abrahamu ni Isimaeli mwana wakue baateetelue yando.

²⁷ Bantu bonse ba mu nghanda yakue, pamo ni baavyaliilue mu nghanda yakue, ni baasitilue na nfolanga ku baeni, baateetelue yando pamo nakue busiku bumo.

18

Bulayo bwa kuvyalua kwakua Izaaki.

¹ Kabili Yawe waamumonekee Abrahamu lya ku bimuti bikata byakua Mamure lu-aali waiketele mu mulyango wa liema koba lukaali kazangukile.

² ☆ Abrahamu waakentele ni kumona bantu batatu baimeene ku ntanzi yakue. Ni lu-aabamwene, waafumine lubilo mu mulyango

wa liema ni kuya kusaakaana nabo. Kupwako, wafwinamina pansi

³ ni kulandapo na umo nangue, “We mulopue wane, kine kuti wangitabizia, nakulomba tekuti mupitilile pa mubombi wenu.

⁴ Pembelenke muleetelue menda aniini a kusamba ku makasa enu mane mutuuzie mwinsina kimuti,

⁵ n'mileetele ni ka kulia evi muteekieko mitima yenu, pa kyamba mane mulunduluke ni lwendo lwenu pantu mwaizanga kuli mubombi wenu.”

Ni bo baalandile evi, “Ale kita muwalandila.”

⁶ Kupwako, Abrahamu waya lubilo lubilo mu liema ni kumwana Sara nangue, “Ewe, lenga uye uleete kilo 25 ya bunga buwamiisie ulenge ukite mikate.”

⁷ Kabili penka papo, wakundukila koko kwaali kisepe kya nghombe, watwamapo nghombe musoka enine ni kumutwala ku babombi balenge bamusinze.

⁸ Waabuulile mafuta ali afuma ku mabeele a nghombe, ni mabeele a kumina pamo ni bipusa byeleke, waya kubatwalila ku baali baikeele. Lubaali balimukulia, Abrahamu waali waimeene pambali mwinsina kimuti.

⁹ Baamwipuziizie Abrahamu, “Ewe, mukazi obe ali pi?”

Wa-asukile nangue, “Ali mu liema.”

¹⁰ ☆ Yawe waalandile evi, “Kisinka nakaba kwiza kabili ozu mwaka waiza pa ono wenka musita, ni Sara mukazi obe wakaba kuvyala mwana mwalalume.”

Sara ni ye waali waimeene ku kyamba kyakue lya ku mulyango watwiliziizie.

¹¹ Abrahamu ni Sara baali basyakilile kukota, ni musita wakuvyala waali wasyapitile.

¹² ✧ Sara lu-aunvwile evio, waasekeelee sie mu mutima walanda nangue, “Kubako nasyakotele evi kuti nawaminua kulaala ni mulume wane mukote?”

¹³ Yawe waamwipuziizie Abrahamu, “Sara, wasekelaki evi ni kulanda nangue, ‘Kubako evi kuti navyala ni mwana nasyakotele?’

¹⁴ ✧ Eba, kuli ni kintu kili kya-anda kuli Yawe? Naakeeza kabili ozu mwaka waiza nga muna-landilanga. Naakeeza kusanga mukazi obe Sara wavyele mwana mwalalume.”

¹⁵ Sara waakeene walanda nangue, “Nsisekele.” Pantu waali waunvwile mwezo.

Inzi Yawe waamwanine evi, “Wasekanga.”

Abrahamu wapaapaatila Sodoma.

¹⁶ Balia bantu baafumine papo ni kulunghama lya ku Sodoma. Abrahamu waile kubaseekezia.

¹⁷ Yawe waalandile evi, “Nene nsivinda kumu-fiika Abrahamu bintu binghumiine kukita.

¹⁸ Pantu kulanda kisinka Abrahamu waakaba mutundu ukata waakaba walumine, ni muli wene ntundu yonse ya pa kyalo yaakapaalilumo.

¹⁹ Pantu naamusaakwile kuti akabaane baana bakue pamo ni nghanda yakue pa kyamba kyakue kuti bakasunge nzila yakua Yawe, ni kukita nsambu pamo ni bupinguzi, pakuti Yawe

ni ye akafikilizie bintu byonse bi-aamulaile Abrahamu.”

²⁰ Yawe waalandile evi, “Pantu malilo a mu Sodoma ni mu Gomora akila, ni bibalo byabo byakila kuvula,

²¹ ndikukookelako ngie n'mone kine kibal-imukukita kipaleene ni malilo anakyunvua, kine te evio nakaba kumana.”

²² Babo bantu babili baafuminepo ni kuya lya ku Sodoma, inzi Abrahamu waali wakiimeene ni Yawe.

²³ Abrahamu waamupaleeme walanda nangu, “Ati, ni kiine wakaba kulovia bonse mulunghami ni mubi?

²⁴ Kine mu muzi muli balunghami 50, wakaba kulovia muzi onse? Teukaba kubeeleela pa mulandu wa babo balunghami 50?

²⁵ Nakupaapaata tekuti uye wipailile mulunghami pamo ni mubi, evi mulunghami tekuti aye wali nga mubi. Tekuti ukabe kukita evio. Eba, Mupinguzi wa kyalo kyonse tavinda kupingula mu nsambu?”

²⁶ Yawe wa-asukile evi, “Kine naya kusangamo balunghami 50 mu Sodoma, nakaba kweleela muzi onse pa mulandu wabo.”

²⁷ Abrahamu waalandile evi, “Natwalilila kulanda na Mulopue ne ali sie lufunko, kabili nali mito.

²⁸ Ale kine pabula basaano pa balia balunghami 50, wakaba kulovia muzi onse pantu papusa bantu basaano?”

Mulopue wa-asukile evi, “Kine naya kusangamo balunghami 45 nene nsikaba kulovia muzi.”

²⁹ Kabili Abrahamu waipuziizie evi, “Ale kine bali sie 40?”

Waamwasukile, “Kine bakabe 40, nsikakita kantu pa mulandu wa baba bantu 40.”

³⁰ Abrahamu waalandile evi, “We Mulopue, tekufiitua. Ntonene nandepo kabili. Ale kine bali sie balunghami 30?”

Waamwasukile, “Nsikakita kantu pa mulandu wa baba bantu 30.”

³¹ Abrahamu waalandile evi, “Natwalilila kulanda na Yawe, ale kine bali sie 20?”

Waamwasukile, “Kine bali 20 nene nsikaba kubalovia.”

³² Abrahamu waalandile evi, “We Yawe, napaa-paata tekufiitua. N'mpeleeziepo sie limo. Ale kine bali sie lyanondo?”

Waamwasukile, “Kine bali lyanondo nsikaba kubalovia.”

³³ Yawe lu-aapwile kulanda na Abrahamu, Waile. Abrahamu ni ye waabwelele kwakue.

19

Bubi bwa bantu ba mu Sodoma

¹ Bobo bwenka busiku kyungulo, balia bamalaika babili baafikile mu Sodoma. Loti waali waikiele pa mulyango wa muzi wa Sodoma. Lu-aabamwene, waile kumasensekela. Lu-aafikile pa baali, waaleele kyuba

² ni kubaana nangu, “Mwe balopue bane, namipaapaata twende mwingile mu nghanda yakua mubombi wenu, mulaale musambe ni ku makasa, mane lukeele lukeelekeele paakili mukatwalilile mu lwendo lwenu.”

Ba-asukile evi, “Abe, fwefue tulikupunga sie pano penka panze.”

³ Inzi Loti waatwaliliile kubapaapaata mpaka bamwitabila ni kuya kwingila mu nghanda yakue. Loti waateaniizie matebeto, wabaapikila mikate isiliko ntutumusi. Ni bo balia.

⁴ Babo baeni lubaali tebanalaale, bantu ba mu Sodoma, balumendo ni bakote, baizile kuzyungulukila nghanda yaalimo baeni.

⁵ ✧Baamwipuziizie Loti, “Balia baeni bawapokelanga keno kyungulo bali pi? Bafumiizie pano tupungule nabo.”

⁶ Loti waafumiine panze ni kusia waizalako.

⁷ Loti waabapaapaatile walanda nangue, “Mwe ba kwane, tekubakitile bintu bibiipile evio!

⁸ Unvue, ndi ni babinundue bane babili. Nami-paapaata n'mbaleete kuli mwemue kuti mubak-itle mumutoneene. Inzi tekuti mupungule na baeni, pantu basungilue bwino mu nghanda yane.”

⁹ Bene baalandile evi, “Wewe uli mweni mu ono muzi wetu! Eba, tewakeba kutupingula? Tupisie, kine wakaana, fwefue tulikukukitila kibiipile kukila baeni bobe.” Baamutintiile ku mulyango bakebele kupantula mulyango.

¹⁰ Inzi baeni bakua Loti baizwile mulyango, bamukulila Loti mukati ni kwizalako.

¹¹ ✧Babo bantu baali panze, bakulu ni banike, bauminue kafiifi na baeni bakua Loti mpaka ba-andua kumona mulyango.

Loti wafuma mu Sodoma

¹² Balia bantu babili baamwanine evi, Loti, “Kine mu ono muzi ulimo ni baana balalume ni baana banakazi, pamo ni bako bobbe ao bantu ba kobe, baane bafumemo

¹³ pantu fwefue tulikwinoona ono muzi. Yawe wakyunvua malilo a ono muzi. Ni pakako, wakitwana kwiza kwinoona ono muzi.”

¹⁴ Loti waile kubaana balumendo baali basakile baana bakue nangue, “Lenge mufume mu ono muzi pantu Yawe alikwinoona ono Muzi.” Inzi bene baali baizi nangue alimukubasekia sie.

¹⁵ Lubwaali bwasyakia, bamalaika baamwanine evi, Loti, “Lenga ufumie mukazi obe ni baana bobbe banakazi mukeeza kulobeleva mu bubi bwa ono muzi.”

¹⁶ ☆ Loti lu-aali wasyatuubatuuba, bamalaika baamusakatiile ku kuboko kwakue ni kwa kwakua mukazi wakue pamo ni ku maboko a baana bakue banakazi babili pantu Yawe waamunvwiliile nkumbu. Baabafumiiziizie kunze ya muzi.

¹⁷ Kupwako, malaika umo wamwana nangue, “Butuka wipususie, tekwikebuka ao kwimana mu lulambe, butukila ku mpili ukeeza kuloba.”

¹⁸ Inzi Loti wa-asukile evi, “We mulopue, evio abe.

¹⁹ Mona, mubombi obe wamulanga buwame ni kumunvwila nkumbu mu kumupususia. Ni pakako, nsibutukila ku lupili nkakitikilua na kibiipile ni kufua.

²⁰ Mona muzi uniini ozu uli papa pepi wa kubutukilamo. Eba, te uniini? Nakupaapaata ungatabizie, n'mbutukilemo, ngiipususie.”

21 Waamwasukile, “Ni makola, nakwitabizia nsikaba kwinoona ozo muzi.

22 Malaika waamwanine evi, Ale lenga ubutukilemo pantu nsivinda kukita kantu lu-usinafike ku ozo muzi.”

Ni pakako, ozo muzi wainikilue Zoari. I kulanda nange “kaniini.”

Muzi wa Sodoma ni Gomora wainoonua

23 Loti lu-aafikile ku Zoari, koba kaali kasyatulile.

24 ✧Kupwako, Yawe wanokia nvula ya mulilo mu muzi wa Sodoma ni wa Gomora, mulilo wa kibiliti kufuma mwiulu mwa Yawe.

25 Ni kulovia ezio mizi pamo ni lulambe lonse, ni bantu bonse baali balimo pamo ni byonse byaali byamenenemo.

26 ✧Inzi muka Loti waali pa kyamba, waikibukile ni kwaluka lipumpu lya mukele.

27 Lukeele lwakue lukeelekeele, Abrahamu waile pa kifuka pa-aali waimeene ntanzi yakua Yawe.

28 Waakentele lya ku Sodoma ni lya ku Gomora ni mu lulambe lonse, waamwene kyunsi kyaafutumuka nga kyunsi kya mu kikuka kya mulilo.

29 Leza lu-ainoonene mizi ya mu lulambe yaali yaikeelelo Loti, Leza waalangulukile Abrahamu ni kumupususia Loti.

Ntuntuko ya Bamoabu ni Ba-amoni

30 Loti ni baana bakue banakazi babili baile kwikala ku mpili mu lisele pantu waatiinine kwikala mu Zoari.

✧ 19:24 19.24 Mat 10.15; 11.23-24; Lk 10.12; 17.29; 2 Pet 2.6; Yud

7 ✧ 19:26 19.26: Lk 17.32

³¹ Mwana mukulu waamwanine mwalawakue nangue, “Situe wakota, kabili kono kutuli tekuli mwalalume wakutuupa kukonkana ni mibeele ya pa kyalo.

³² Kansi tumuminie situe divai, ni fwe tulaale nakue pakuti tumusungile situe luvyalo.”

³³ Baamuminizie sibo divai bobo busiku, mwana mukulu waingiile ni kukumana nakue. Inzi Loti wene taamanine lwaaleele mwana ni lu-aabuukile.

³⁴ Busiku bwaakonkelepo, mwana mukulu waamwanine mwalawakue, “Mona lukeele naak-ilaala ni tawe, kansi kabili tumuminie situe divai bono busiku, evi ni wewe uye ulaale nakue evi tusunge luvyalo lwakua situe.”

³⁵ Baamuminiizie sibo divai, ni bobo busiku, mwana mwanike ni ye waile kulaala na se. Loti taamanine lwaleele mwana ni lu-aabuukile.

³⁶ Evi i vyaimitile baana banakazi babili kuli sibo.

³⁷ Mwana mukulu mwina Loti waavyele mwana mwalalume ni kumwinika Moabu. Ozo mwana i kikolue wa Bamoabu ni lenu kumo.

³⁸ Mwana mwanike mwina Loti ni ye waavyele mwana mwalalume ni kumwinika Beni-Ami. Ozo mwana i kikolue wa Ba-amoni ni lenu kumo.

20

Abimeleki wamutwama Sara kuti abe mukazi wakue

¹ Abrahamu waafumine papo ni kuya ku kyalo kya Negebu, waile kwikala pa bukata bwa Kadesi ni Suri. Pa kyamba waile kwendela mu Gerari.

2 ☆Abrahamu waalandile palua mukazi wakue Sara nangu, “Ozu ni nkazyamwine.” Abimeleki Likolo wa mu Gerari wa-anine bantu bamuleetele Sara.

3 Inzi Leza waamumonekee Abimeleki busiku mu kilooto ni kumwana nangu, “Unvua, wafua wewe! Pantu watwamanga muka nghwana.”

4 Abimeleki ni ye waali tanapalamane nakue. Waamwanine evi, “Ati we Mulopue, ulikwipaya ntundu isili na mulandu?”

5 Wene wakinghana nangu, Sara ni nkaziize. Mwanakazi ni ye wakinghana nangu, Abrahamu ni ndumeze. Nakikita evi na mutima waswetele.”

6 Leza waamwanine Abimeleki mu kilooto nangu, “Ee, n'manine nangu wewe wakikita evi na mutima waswetele, ni ne nakikukingilila tekuti ubale. Ni pakako, nsyakikulekeela kuti umukumie.

7 Ale kansi mubwezie ozu mwanakazi ku mulume wakue Abrahamu, pantu Abrahamu ni kabika, ni ye alikukulombela pantu wene ni kabika, ni we uli kuba mukose. Inzi kine teumubweziize, umane nangu kisinka wakaba kufua pamo ni bonse bauli nabo.”

Abrahamu wabweziiziwa mukazi

8 Abimeleki waabuukile paakili ni kukuuta babombi bakue bonse ni kubabwila milandu yonse. Ni babo bantu baatiinisie.

9 Kupwako, Abimeleki wamukuuta Abrahamu ni kumwipuzia nangu, “Ewe, ni kiki kiwaakitukitila? Ati, nene nakikuluviaki pakuti uleete

kibalo kikata pali nene ni pa bukolo bwane? Waakinkitila bintu bisipalile.”

¹⁰ Kabili Abimeleki waamwipuziizie Abrahamu nangue, “Ati, wakilengiwa naki pakuti ukite evi?”

¹¹ Abrahamu wa-asukile evi, “Nene nakimona nangue, kisinka pano tepali muntu aliwatiina Leza, kuti bangipaya pa mulandu wa mukazi wane.

¹² Inzi kulanda kisinka ozu mwanakazi ni nkazyamwine pantu situe ni umo sie, inzi banghinetue i balekenkeene. Anzia kine kili evio, ozu ni mukazi wane.

¹³ Leza lu-aanghenziizie kufuma mu nghanda yakua tawe, naamwanine Sara nangue, ‘Konse kutwaakaba twaya ukabe wanandila biweme nangue nene ndi ndumezo.’ ”

¹⁴ Abimeleki waabuulile mikooko ni nghombe ndume pamo ni babombi balalume ni banakazi, wamupeela Abrahamu ni kumubweziizia mukazi.

¹⁵ Abimeleki waalandile evi, “Mona, keki kyalo kyonse kiumwene ni kyane, kuti waikala konse ku ulikutona.”

¹⁶ Kabili Abimeleki waamwanine Sara nangue, “Mona namupeela ndumezo nfolanga 1,000 kuti iye yali nfuto pa menso a bonse bauli nabo. Ni pakako, teuli na mulandu.”

¹⁷ Abrahamu waamulombe Leza, Leza wa-mukosia Abimeleki ni mukazi wakue pamo ni babombi bakue banakazi. Ni bo baavyele baana

¹⁸ pantu Yawe waali waimikile luvyalo lwa bantu ba mu nghanda yakua Abimeleki pa mulandu wakua Sara muka Abrahamu.

21

Kuvyalua kwakua Izaaki

¹ Yawe waizile kuli Sara nga mu-aalandiile. Yawe waamukitiile Sara nga mu-aalandiile.

² ☆ Sara waimitile ni kumuvyalila Abrahamu mwana mwalalume wa mu bukote bwakue. Sara waavyele pa olia wenka musita waalandiilepo Leza.

³ Mwana waavyaliilue Abrahamu na Sara, Abrahamu waamwinikile liina Iya Izaaki.

⁴ ☆ Izaaki lu-aakumaniizie nsiku mwanda, Abrahamu waamuteetele yando nga vya-aninue na Leza.

⁵ Izaaki lu-aavyelue, Abrahamu waali wasyali na myaka 100.

⁶ Sara waalandile evi, “Leza wane wanengia kuseka. Kubalua muntu wakaba kunvuako ezi mpunda, wakaba kuseka pamo nane.”

⁷ Kabili waatwaliliile kulanda nangu, “Emwe, nani waali wamanine nangu Abrahamu waakavyalilua baana na Sara! Inzi evi namuvyalila mwana mwalalume wa mu bukote bwakue.”

⁸ Mwana waakulile mpaka wasumunua. Busiku bwaasumwinue Izaaki, Abrahamu waakitile nsikunkulu ikata.

Hagari pamo ni mwana wakue bakumbua

⁹ Sara waamwene mwana mwalalume mwina Hagari wa ku Misri waavyaliilue Abrahamu walimukumupunika mwana wakue Izaaki.

¹⁰ ✧ Sara waamwanine Abrahamu nangu, “Mukumbe ozu mwanakazi muzia pamo ni mwana wakue Isimaeli, pantu ozu mwana wakue takapyana pamo ni mwana wane Izaaki.”

¹¹ Ozo mulandu waakilile kumubipila Abrahamu pantu Isimaeli ni ye waali mwana wakue.

¹² ✧ Leza waamwanine Abrahamu, “Tekufitua palwakua Isimaeli ni nghina Hagari, inzi konka sie twebo tonse twakwana Sara, pantu muli Izaaki i mwaakafuma nvyalo yobe.

¹³ Mwana mwalalume mwina mwanakazi muzia naakamukita kuba mutundu ukata, pantu ni ye ni mwana obe.”

¹⁴ Lukeele lwakue paakili, Abrahamu waabuukile ni kumupailila Hagari bilio ni menda a kumina mu mbukulu ya mpapa ya nama, wamutwika pa nkombe, ni kumwana ailepo ni mwana wakue. Ozo mwanakazi waile wazeezooka sie mu kaseeba ka Beri-Seba.

¹⁵ Menda a kumina lu-aapwile mu mbukulu ya mpapa ya nama, waamulaalikile mwana wakue mwinsina kavuule

¹⁶ ni kuya kwikala pa nkendo imo paleepele mu pepi metre 100 ni kulanda nangu, “Nsitonene kumona kufua kwa mwana wane.” Hagari lu-aali waikiele papo, waatendekele kulila wa-angwile.

¹⁷ Mwana ni ye waali walimukulila. Leza lu-aunvwile kulila kwa mwana, malaika wakua Leza kufuma mu mulu waamukuutile Hagari ni kumwana nangu, “Ati Hagari, wasakamanapoki papa? Unvua, tekutiina pantu Leza waunvwanga kulila kwa mwana obe.

18 Ale endo ubuusie mwana umusungilile, pantu naakamukita kuba mutundu ukata.”

19 Leza waamwizwile Hagari menso, ni ye waamwene kiina kya menda. Kupwako, waya kwizuzia menda mu mbukulu ya mpapa ya nama ni kumunwinsia.

20 Leza waali wali pamo ni ozo mwana, ni ye waakulile. Waile kwikala mu kaseeba ni kwaluka mbwela wa nama mu kubombia buta ni mivui.

21 Lu-aali waikееle mu kaseeba ka Parani, nghina waamukebeele mukazi wa ku Misri.

Abrahamu wakita kipingo ni Abimeleki

22 ☆Pa ozo musita, Abimeleki ni Fikoli mukulu wa balukale bakue, baile kumwana Abrahamu nangue, “Leza obe ali pamo ni wewe mu bintu byonse bi-uliwakita.

23 Ale lapa mu kyeni kyakua Leza nangue teukikan'mbeepa ao kubeepa mwana wane, ao kubeepa mwinzikulu wane, inzi ukankitile biweme pamo ni keki kyalo kiwikeelelele nga evelia vinaakukitiile.”

24 Abrahamu waalandile evi, “Ee, ndikulapa.”

25 Kabili Abrahamu waamwanine Abimeleki nangue, “Nene nsiwamiinue pa mulandu wa kiina kya menda kyaapokelue na babombi bobе.”

26 Abimeleki waamwasukile evi, “Ewe, nene nsimanine muntu waakitile evio, ni we kumo tewan'mbwilileko, kabili nsinaunvuevo, ni evi vyenka lelo i kunvua.”

27 Kupwako, Abrahamu wabuula mikooko ni nghombe, wamupeela Abimeleki. Babo babili baakitile kipanghano.

²⁸ Abrahamu waabuulile misoka kilooba ya mikooko ikota ni ku-ibiika pambali.

²⁹ Abimeleki waamwipuziizie Abrahamu, “Ewe, ale ezi misoka kilooba ya mikooko ikota iwabiika pambali i kulanda syani?”

³⁰ Abrahamu wa-asukile evi, “Ezi misoka ya mikooko ni ya kukupeela wewe, evi kiye kyali kisininkizizio kya kusininkizia nangue nene i mwine waimbile keki kiina kya menda.”

³¹ Ni pakako, pa ezio nkendo paakuutilue Beri-Seba i kulanda nangue, “Kiina kya menda kya kilooba ao kiina kya mulapo.” Pantu babo babili i pa baakitiile kipanghano.

³² Pa kyamba kya kwitabizyania ku Beri-Seba, Abimeleki ni Fikoli, mukulu wa balukale bakue, baabweleele ku kyalo kya Bafilistini.

³³ Abrahamu waalimbilemo kamuti ka tamariski ni kukuutilapo Liina lyakua Yawe Leza wa muyayaya.

³⁴ Abrahamu waikeelee nsiku ingi mu kyalo kya Bafilistini wali mweni.

22

Leza wamwezia Abrahamu

¹ ✧ Pa kyamba, Leza waamweziizie Abrahamu. Leza waamukuutile, Abrahamu, Abrahamu ni ye waiteebe, “Ne ono pano.”

² ✧ Leza waamwanine Abrahamu, “Ale twama mwana obe lyonga Izaaki, mwana u-utoneesie uye nakue mu kyalo kya Moria, uye umukite ngelelo ya kuzizia pa lupili lundikukulangilila.”

³ Abrahamu waabuukile paakili, waateania punda wakue, watwama babombi bakue babili pamo ni mwana wakue Izaaki, ni kutyaba nkuni ya ezio ngelelo ya kuzizia, watendeka lwendo waya mpaka kolia kwa-aninue na Leza.

⁴ Busiku bwa butatu, Abrahamu waamwene ku nkendo ku-aali walimukuya wakili kule.

⁵ Abrahamu waabaanine babombi bakue, “Syale pano ni ozu punda, nene ni ozu mulumendo tulikuya ku kupupa, pa kyamba mane tubwele.”

⁶ Kupwako, Abrahamu wamutwika mwana wakue Izaaki nkuni ya kuziziiziako ngelelo, ni ye watwamako mwele ni mulilo, bonse babili baya.

⁷ Izaaki waamukuutile se, “We tawe!”

Se wa-asukile evi, “We mwana wane, ne ono pano.”

Izaaki waamwipuziizie se, “Nkuni ni mulilo bebi. Ale musoka wa mukooko wakuti tukite ngelelo ya kuzizia ali pi?”

⁸ Abrahamu waamwasukile evi, “We mwana wane, Leza mwine alikwipeela musoka wa mukooko wa ngelelo ya kuzizia.” Kupwako, bonse babili batwalilila kuya.

⁹ ✧Lubaile kufika kolia ku-aalangilue na Leza, Abrahamu waakuulile kitale, ni kulongapo nkuni, wamukaka mwana wakue Izaaki ni kumubiika pa kitale peulu nkuni.

¹⁰ Kupwako, Abrahamu wabuula mwele kuti amusinze mwana wakue.

¹¹ Inzi malaika wakua Yawe kufuma mu muulu waamukuutile, “Abrahamu, Abrahamu!”

Ni ye waitaba, “Ne ono pano.”

12 Malaika wamwana nangue, “Tekumukitila kintu kibiipile ao kumwipaya mwana obe. Evi nainika nangue ni kiine wewe umukindikile Leza, kabili umunakiile pantu tewakikaana kwelela mwana obe lyonga.”

13 Abrahamu lu-aikebukile, waamwene mpanga wakobelue na binkobankoba ku masengo akue. Waile kumukwata ni kwiza kumupyanika pa mwana wakue kuti aye wali ngelelo ya kuzizia.

14 Pa kekio kifuka Abrahamu wainikilepo liina lya “Yawe-Yire.” * Ni pakako, i kiki-likyalandilua nangue, “Pa lupili lwakua Yawe i payaakamoneka.”

15 Malaika wakua Yawe kufuma mu muulu waamukuutile Abrahamu lya bubili.

16 ✧Ni kumwana nangue, “Yawe walanda nangue nalapa mu Liina lyane ne mwine nangue naakakupaala pantu tewakikaana kungelela mwana obe lyonga.

17 ✧Kisinka naakakupaala, ni kusandulula nvyalo yobe, evi ikabe ingi nga ntanda ya mu lyulu, kabili nga musenga wa mumbali lyezi. Nvyalo yobe yaakanzia balwani babo.

18 ✧Kupitila mu nvyalo yobe, ntundu yonse ya pa kyalo yaakapaalua pantu waanakiile mwano wane.”

19 Kupwako, Abrahamu wabwelelamo ku babombi bakue. Wabatwama ni kuya nabo

* 22:14 22.14Yawe-Yirei kulanda nangue Leza alikwipeela; AoAliwamona. ✧ 22:16 22.16 Bae 6.13-14 ✧ 22:17 22.17: Bae 11.12 ✧ 22:18 22.18: Mii 3.25

ku Beri-Seba. Abrahamu waikielele koko ku Beri-Seba.

Nvyalo yakua Nahori

²⁰ Pa kyamba kya bebi byonse, Abrahamu waaleeteelue mpunda nangu, “Milka wakimuvyalila mwaobe Nahori baana.”

²¹ Libeli wakue waali wakuutua Uzi, wa bubili waali wakuutua Buzi, waakonkelepo waali wakuutua Kemueli ozo waavyele Ba-aramu,

²² ni Kesedi, ni Hazo, ni Pildasi, ni Idilafu, pamo ni Betueli.

²³ Betueli i waavyele Rebeka. Milka waamuvyaliile Nahori mwalawakue kwa Abrahamu baana balalume mwanda,

²⁴ ni Reuma mukazi wa bubili waavyele Teba, ni Gahama, ni Tahasi, pamo ni Maaka.

23

Kufua ni kuziikua kwakua Sara

¹ Sara waikielele pa kyalo myaka 127

² Sara waafwiliile ku Kiriati-Arba (i kulanda nangu Hebroni) mu kyalo kya Kanaani, ni Abrahamu waile paali mubili wakua Sara walimukulila ni kuloosia.

³ Abrahamu waafumine paali pabiikilue mubili wakua mukazi wakue, waya kubaana baana bakua Heti nangu,

⁴ ☆“Nene kono ndi mweni ni mulendo pakati kenu, n'mpeeleko nkendo imulimwaziikapo, ni ne nziikepo mukazi wane evi aye wali kule ni nene.”

⁵ Bahiti baamwasukile Abrahamu.

⁶ “We mwinzio, unvua! Wewe uli mulombozi mukulu pakati ketu, tepali muntu alikukaana kukupeela kilibu kya kuziikamo mukazi obe. We muziike sie mu kilibu ki-ulikusaakulapo.”

⁷ Kupwako, Abrahamu wafwinamina bekala kyalo ni baana bakua Heti

⁸ ni kubaana nangue, “Mwe bamwinzio, kine mwangitabila kuziika mukazi wane kono, namilomba mumwane Efuroni mwana mwalalume mwina Zohari

⁹ ansisie lisele lya ku Makipela lili ku nkingo ya bukaba bwakue. Mumwane alande mutengo wa bolia bukaba pa menso enu, evi ikabe nkendo yane ya kuziikamo.”

¹⁰ Efuroni Muhiti waali waikeelee pa bukata bwa baana bakua Heti, waamwasukile Abrahamu ntanzi ya baana bakua Heti pamo ni bonse baali baingila mu ozo muzi nangue,

¹¹ “We mwinzio, unvua, nene nakupeela bukaba bonse pamo ni lisele lilimo, nakupeela bebi byonse pa menso a bantu bane. Ziikamo mukazi obe.”

¹² Abrahamu waakontamiine ku bekala kyalo

¹³ ni kumwana Efuroni pa menso a bekala kyalo walanda nangue, “Inzi kine watona, nukulomba untwilizie. Ndikukusita bukaba. Ale twama nfolanga, ni ne ndikuziikamo mukazi wane.”

¹⁴ Efuroni waamwasukile Abrahamu nangue,

¹⁵ “We mwinzio, unvua, bobu bukaba kine bwasisua na shekeli 400, kuti byatukitaki nene ni wewe? Ni pakako, ziika sie mukazi obe.”

¹⁶ Abrahamu waamwitabiizie Efuroni, Abrahamu waamupendeele Efuroni nfolanga

i-aalandile ntanzi ya baana bakua Heti shekeli 400 ya mutofue mu kipendo kya basulu.

¹⁷ Bukaba bwakua Efuroni bwa ku Makipela bwaali bwali lya ku kabanga ka Mamure, ni bimuti byonse, ni lisele, byaamanikile kuba

¹⁸ byakua Abrahamu ntanzi ya baana bakua Heti ni ntanzi ya bonse baali baingila pa mulyango wa muzi wakue.

¹⁹ Pa kyamba, Abrahamu waamuziikile mukazi wakue Sara mu lisele lya mu bukaba bwa ku Makipela bwaali bwali lya ku kabanga ka Mamure, (i kulanda nangue Hebroni) mu kyalo kya Kanaani.

²⁰ Bukaba ni lisele lyaalimo byaamaniiziwe na baana bakua Heti kuba byakua Abrahamu, kuti biye byaali bunonsi bwakue ni nkendo ya kuziikamo.

24

Abrahamu wasaakula muntu wa kuya kukeba wa kuupua na Izaaki

¹ Abrahamu waali wasyali mukote wa nsiku ingi, Yawe waali wamupaalile Abrahamu mu byonse.

² Abrahamu waamwanine mubombi wakue mukulu wa mu Nghanda yakue, waali mukulu pa byonse bi-aali nabio nangue, “Biika kuboko kobe kwinsina litanta lyane.

³ Ndikukulapia kuli Yawe Leza wa mwiulu ni wa pa kyalo nangue, tekuti ukasaakwile mwana wane mukazi pa babinundue ba Bakanaani bangikeele nabo.

⁴ Inzi ukabe kuya ku kyalo kyane ni ku lupua lwane, umusaakwile mwana wane Izaaki mukazi.”

⁵ Mubombi waipuziizie evi, “Ale kine ozo mukazyana wakaana kwiza mu keno kyalo naakakita syani? Kuti namutwala mwana obe ku kyalo ku waafumine?”

⁶ Abrahamu waalandile evi, “Kengela, tekukeezia kubwezia mwana wane ku kyalo kunaafumine.

⁷ Yawe Leza wa mwiulu wanfumiizie mu ng-handa yakua tawe ni mu kyalo kinaavyaliiluemo, ozo wandaile ni kulapa nanguie waakapeela keki kyalo ku nvyalo yane, waakatangizia malaika ku ntanzi yobe kuti ukamusaakwila mwana wane mukazi wakue.

⁸ Kine ozo mukazyana wakaana kwiza pamo nobe, teukaba na mulandu pa keki kilapo. Inzi tekukeezia kubwezia mwana wane ku kelia kyalo.”

⁹ Kupwako, mubombi wabiika kuboko kwakue kwinsina litanta lyakua Abrahamu selenzi ni kulapa palua ozu mulandu.

¹⁰ Mubombi waatweme nghamia lyanondo yakua selenzi, watwama ni bintu biweme waya nabio lya ku Aramu-Naharaimu, ku muzi kwaali kwaikiele Nahori.

¹¹ Lu-aafikile, waafukamikile nghamia lya ku kiina kya menda kyaali kumbali muzi. Ozo, waali musita wa kyungulo waali wailapo banakazi ku kutapa menda.

¹² Waalombele evi, “We Yawe Leza wakua tawelenzi Abrahamu, nakulomba lelo un'mpaale ni kumulangisia tawelenzi buwame.

¹³ Mona ndi pano pa kiina kya menda palipaiza kutapa menda bakazyana bena bantu ba mu muzi.

¹⁴ Mukazyana undikwana atuule katondo kakue ka menda ni kumulomba n'minemo, alande nangue, 'Mina, kabili ndikunwinsia ni nghamia yobe,' ozo i wakuti uye wasaakwiliile mubombi obe Izaaki. Keki i kindikwinikilako nangue wamukitila tawelenzi buwame."

¹⁵ Lu-aali tanapwililile kulanda, Rebeka mwina Betueli waizile watweme katondo ka menda pa nkombe. Ozo Betueli waali mwina Nahori mwalawakue kwa Abrahamu. Nahori waali waupile Milka.

¹⁶ Rebeka waali ni lukebu lwakilile kuwama, kabili waali wakili kinundue. Waakookee ku kutapa menda, waizuzia katondo ni kusela.

¹⁷ Olia mubombi waile lubilo kumusensekela ni kumwana nangue, "Nakupaapaata un'mpeealeko menda aniini a mu katondo kobe n'mine."

¹⁸ Waalandile evi, "We mwinzio, menda aza umine." Penka papo watuula kale katondo ka-aali watweme pa nkombe ni kumupeela.

¹⁹ Lu-aapwile kumina, mukazyana waalandile evi, "Ndikuya kutapa ni ange menda a kunwinsia nghamia mpaka pailikupwila kumina."

²⁰ Penka papo wapongwela kale menda mu kiina kya kumininamo nama ni kuya lubilo ku kutapa ange, watapila nghamia yakue yonse.

²¹ Ozo mubombi mukulu waamutonokeele wataleele amone kine Yawe wakipaala lwendo lwakue ao abe.

²² Nghamia luyaapwile kumina, ozo mubombi waabuulile kazele ka oro kaali kafinine shekeli

mutanda ni bikano bya oro bibili bya ku maboko byaali byafinine shekeli 120.

²³ Ozo mubombi mukulu waamwanine evi, “Nakulomba unghane, wewe uli mwina ni? Ku nghanda yakua so kuli ni nkendo kwa kulaala busiku?”

²⁴ Rebeka waamwanine evi, “Nene ndi mwina Betueli waavyelue na Milka muka Nahori.”

²⁵ Kabili waamwanine evi, “Tukwete bikusi bingi pamo ni binge bilio, ni nkendo ya ku-laalako.”

²⁶ Ozo mubombi mukulu waafukeeme ni kumupupa Yawe.

²⁷ Waalandile evi, “Yawe Leza wakua tawelenzi Abrahamu atasiwe, pantu bukisinka ni bulayo bwakue bitwaliliile pali tawelenzi. Yawe wakinombola mu nzila mpaka ku nghanda ya balupua bakua tawelenzi.”

²⁸ Rebeka waile lubilo ku nghanda yakua nghina ni kubabwila lyasi lyonse.

²⁹ Labani ndumeze kwa Rebeka lu-aunvwile, waile lubilo ku ozo mubombi ku kiina kya menda.

³⁰ Labani lu-aamwene kazele ni bikano byaali byavwele nkaziize Rebeka, ni kunvua vi-aalandile, waile lubilo kuli mubombi waali waimeene pepi ni nghamia ku kiina kya menda.

³¹ Labani waamwanine evi, “Twende ku nghanda we apaalilue na Yawe. Ale wimaniineki kono? Pantu nene nateanianga nghanda ni nkendo ya nghamia.”

³² Mubombi mukulu ni ye waingiile mu nghanda, ni Labani wakakula bitwamo pa nghamia, wapeela nghamia bikusi ni binge bilio, kabili

waamuleetele ozo muntu menda a kusamba ku makasa, wene, pamo ni bantu bakue.

³³ Bilio lubyaaleetelue, mubombi wakua Abrahamu waalandile evi, “Nene nsilia kale kine nsinalandenke ka nghendeele.”

Labani waamwanine evi, “Ale landa.”

³⁴ Waalandile evi, “Nene ndi mubombi mukulu wakua Abrahamu.”

³⁵ Yawe waakilile kumupaala tawelenzi, ni ye wakyaluka mukindami. Waamupeelee mikooko ni nghombe, ni nfolanga, ni oro, ni babombi balalume ni banakazi, ni nghamia pamo ni punda.

³⁶ Sara muka tawelenzi Abrahamu lu-aali wasyali mukote, waamuvyaliile Abrahamu mwana mwalalume wa mu bukote bwakue. Se waamupeelee bintu byonse bi-aali nabio.

³⁷ Tawelenzi wandapiizie walanda nangu, “Tekuti ukasaakwile mwana wane mukazi pa bakazyana ba Bakanaani ba mu kyalo kingi-keelele.”

³⁸ Inzi ukaye ku nghanda yakua tawe ni ku lupua lwane, ukaye kumusaakwila mwana wane mukazi wakue.”

³⁹ Naamwipuziizie tawelenzi, “Ale kine mukazyana wakaana kwiza kono?”

⁴⁰ Wangasukule, “Yawe undinankila i waakatangizia malaika wakue ku waakaya, ni ye waakapaala nzila yobe, ni we waakasaakwila mwana wane mukazi wa mu lupua lwane ni wa mu nghanda yakua tawe.

⁴¹ Inzi paukaya kwana bantu bane, kine bakakaane kukupeelee mukazyana, kupwako, wewe teukaba na mulandu.

⁴² “Lunafikanga ku kiina kya menda, nalombanga Yawe Leza wakua tawelenzi Abrahamu, namupaapaata ankwasiye mu keki kindimukukita.

⁴³ Mona ndi pano pa kiina kya menda. Kansi mukazyana alikwiza ku kutapa menda, ni undikulomba menda aniini a kumina mu katondo kakue,

⁴⁴ kine waitabila kun'mpeela ni kunwinsia ng-hamia yane, i wakuti uye wasaakwile kuya wali muka mwana wakua tawelenzi.

⁴⁵ Lunaba nasyapwililila mapepo ane a mukansongia, Rebeka wakookelanga ku kiina ku kutapa menda watweme katondo pa nkombe. Namwananga mukazyana, napaapaata kuti an'mpeeleko menda a kumina.

⁴⁶ Penka papo watuula kale katondo ka menda, walanda nangue, 'Poka umine, kabili ndikunwinsia ni nghamia yobe.' Nene naminanga, kabili wanwisyanga ni nghamia yane.

⁴⁷ Namwipuziyanga evi, 'So nani?' Wanga-sukanga nangue, 'Tawe ni Betueli waavyelue na Milka muka Nahori.' Kupwako, nabuula kazele namuvwika ku moona ni bikomo namuvwika ku maboko.

⁴⁸ Namufukaminanga Yawe ni kumupupa. Namutasyanga Leza wakua tawelenzi Abrahamu wakinombola mu nzila iweme kwiza ku bantu bakua tawelenzi, kono kunaiza kusanga mwana mukazyana mwina wa kwakue kwa tawelenzi wa kuupua na mwina tawelenzi.

⁴⁹ Kansi kine mulikwitabila ni kukita mwanghaniine tawelenzi, nghane. Kabili kine mulikukaana, nghane n'mane kwa kulunghama,

kine ni kulio ao kuso.”

⁵⁰ Labani ni Betueli ba-asukile, “Fwefue tetuli na kakulandapo pantu ozu mulandu ufumine kuli Yawe.

⁵¹ Rebeka ozu, mutwame aye oopue na mwina solenzi nga mwakilandila Yawe.”

⁵² Mubombi mukulu wakua Abrahamu lu-aunvwile evio, waakonteeme pansi ni kumupupa Yawe.

⁵³ Ozo mubombi mukulu waafumiizie tuzele twa mutofue ni twa oro pamo ni ngubo, wamupeela Rebeka. Kabili waafumiizie byabupe bya mponvu ni kubapeela ba kwakue kwa mukazyana pamo ni nghina.

⁵⁴ Mubombi mukulu wakua Abrahamu pamo ni bantu baizile nakue baaliile ni kumina, ni kulaala koko kwenka. Lubwaakiile, baabuukile. Mubombi mukulu wakua Abrahamu waalandile evi, “Emwe, n'mpeelee nsambu ya kuti n'mbwelelemo kuli tawelenzi.”

⁵⁵ Labani pamo ni nghina kwa Rebeka baalandile evi, “Ata, mulekenke twikale nakue mulungu umo ao nsiku lyanondo, mane akabe kuya.”

⁵⁶ Inzi wene waalandile evi, “Emwe, tekunkaanie pantu Yawe wakin'mpaala mu lwendo lwane, kansi ndeke n'mbwelelemo kuli tawelenzi.”

⁵⁷ Baalandile evi, “Kansi tumukuute mukazyana tumwipuzie tunvue vi-alikulanda.”

⁵⁸ Kupwako, bamukuuta Rebeka, bamwipuzia nangue, “Ati, utonene kuya pamo ni mubombi wakua Abrahamu?”

Wa-asukile nangue, “Ee, ndikuya nakue.”

⁵⁹ Kupwako, bamupeela nsambu Rebeka kuti aye pamo ni mwanakazi wa mu nghanda waali

wamusunga. Babo bonse babili baile pamo ni mubombi mukulu wakua Abrahamu pamo ni bantu baali baizile na mubombi mukulu wakua Abrahamu.

⁶⁰ Baamupaalile Rebeka bamwana,

“We mukwetu, ube nghina wa nvyalo ingi.

Nvyalo yobe ikaanzie balwani babo!”

⁶¹ Rebeka pamo ni babombi bakue bakazyana baiteaniizie, basela pa nghamia ni kuya na mubombi mukulu wakua Abrahamu pamo ni bantu ba-aali nabo.

⁶² Izaaki waile mu nzila ya ku Beri-Lahai-Roi (i kulanda nangu, Kiina kya menda kyakua Mukose aliwan'mona), pantu waali waikeeke ku Negebu.

⁶³ Musita wa kyungulo Izaaki waile ku makaba ku kulangakana. Waakentele lwa kule ni kumona nghamia yalimukwiza.

⁶⁴ Rebeka ni ye lu-aakentele lwa kule ni kumona Izaaki, waakookele pa nghamia

⁶⁵ ni kumwipuzia mubombi mukulu wakua Abrahamu, “Ale olia muntu alimukwenda mu bukaba waiza kutusensekela nani?”

“Olia i tawelenzi Izaaki.” Kupwako, wabuula kiteebo ni kwikupilila pa menso.

⁶⁶ Mubombi mukulu wakua Abrahamu waamwanine Izaaki bintu byonse bi-aakitile.

⁶⁷ Izaaki waamwingiziizie Rebeka mu liema mwaali mwaikala nghina Sara. Kupwako, Rebeka wa-aluka mukazi wakue. Izaaki waamutonene Rebeka. Waakoseleziiziwe na kubapo kwakua Rebeka pantu nghina waali wasyafwile.

25

Abrahamu waupa Ketura (1 Milandu Ya Nsiku 1.32-33)

¹ Abrahamu waupile unge mwanakazi liina lyakue Ketura.

² Baana baavyaliilue Abrahamu na Ketura meena abo ni aza: Simurani, ni Yokisani, ni Medani, ni Midiani, ni Isibaki pamo ni Sua.

³ Yokisani waavyele Seba ni Dedani. Dedani waavyele Asuri ni Letusi pamo ni Lumi.

⁴ Midani waavyele Efa, ni Eferi, ni Hanoki, ni Abida pamo ni Elda. Babo bonse i ba mu luvyalo lwakua Ketura.

⁵ Abrahamu waamupееle Izaaki bintu byonse bi-aali nabio.

⁶ Abrahamu lu-aali wakikosele, waabuulile byabupe ni kupeela baana bakue ba-aavyele mu bakazi banike. Babo baana waabaanine baye bekale ku kyalo kya ku kabanga, kule ni kwaali kwaikееle Izaaki.

Abrahamu wafua ni kuziikua

⁷ Myaka yaikееle Abrahamu yaali 175.

⁸ Abrahamu waafwile wa wamiinue mu bukote bwakue ni kuya kwikala pamo ni babikolue bakue baamutangiliile.

⁹ Baana bakue, Izaaki ni Isimaeli, baamuziikile mu lisele lya ku Makipela, mu bukaba bwaali bwakua Efuroni mwina Zohari Muhiti, bukaba bwaali lya ku kabanga ka Mamure,

¹⁰ ☆ Bobo bukaba bwaasitilue na Abrahamu ku baana bena Heti. Mu bobo bukaba i mwaaziik-ilue Abrahamu ni mukazi wakue Sara.

¹¹ Pa kyamba kya kufua kwakua Abrahamu, Leza waamupaalile Izaaki. Izaaki waakuukiile pa kifuka kyaali kyakuutua Beri-Lahai-Roi. Beri-Lahai-Roi i kulanda nangue kiina kya menda kyakua Mukose aliwan'mona.

Nvyalo yakua Isimaeli
(1 Milandu Ya Nsiku 1.28-31)

¹² Nvyalo yakua Isimaeli mwina Abrahamu, mwana mwalalume u aavyaliilue na Hagari wa ku Misri, muzia wakua Sara,

¹³ meena abo ni aza mwaali mwabeleele nvyalo: Libeli wakue waali wakuutua Nebayoti. Balabakue ni bo meena abo ni aza: Kedari, ni Adibeli, ni Mibusani,

¹⁴ ni Misime, ni Duma, ni Masa,

¹⁵ ni Hadadi, ni Tema, ni Yeturi, ni Nafisi, pamo ni Kedema.

¹⁶ Babo i baali babikolue ba ntundu lyanondo ni ibili, ni mizi yabo yaali yakuutua azo enka meena, ni ku tutanda ni ko azo enka meena abo.

¹⁷ Myaka yaikeele Isimaeli pa kyalo yaali 137. Waafwile ni kuya kwikala pamo ni babikolue bakue baamutangiliile.

¹⁸ Baikeele kufuma ku Awila mpaka ku Suri ili ku ntanzi ya Misri kine ulimukuya mu nzila ya ku Asuria. Isimaeli waafwile ntanzi ya kufua ba kwakue bonse.

Nvyalo yakua Izaaki

¹⁹ Nvyalo yakua Izaaki mwina Abrahamu ni ezi:

²⁰ Izaaki waali na myaka 40 lu-aupile Rebeka mwina Betueli Muamea wa ku Padani-Aramu. Ndumeze kwa Rebeka waali wakuutua Labani.

21 Izaaki waamupepeele mukazi wakue Rebeka kuli Yawe pantu waali nghumba. Yawe waamwasukile, ni Rebeka waimitile.

22 Baana baabambile kulua munda. Rebeka waalandile evi, “Ale kyakitikilaki evi? Kine ni evi, ni kufua kwa wama.” Kupwako, waya kumwipuzia Yawe.

23 ✨Yawe waamwanine evi,
“Mu livumo lyobe muli ntundu ibili.
Misango ibili ya bantu bali munda mobe yaakaba yapuseene.

Mutundu umo waakaba wapamine kukila unge.
Mukulu waakaba wabombela mwanike.”

24 Musita wa kuvyala kwakua Rebeka luwaakumeene, munda mwaali mwali bampundu.

25 Mwana wa mambo waavyelue wali wa kasi mubili onse ni bupipi nga ngubo ya masako a nama. Ni pakako, waanikilue Esau.*

26 Pa kyamba, wa kwakue waavyelue wakwete ku kasinghino kakua Esau, ni pakako, wainikilue Yakobo. Rebeka lu-aavyele babo bampundu, Izaaki waali wasyali na myaka 60.

Esau wasisia nsambu yakue ya bubeli

27 Babo baana lubaakulile. Esau wa-alukile mbwela wa nama, muntu waali wapisia nsita ingi mu kisonso, inzi Yakobo waali wateekameene wazikia sie mu liema.

✨ 25:23 25.23: Bar 9.12 * 25:25 25.25 Esau Leli liina lifumine ku liina lya Seiri, kyalo kyaizile kwikaluamo na nvyalo yakua Esau. Seiri mu Kiebrania i kulanda nangu “bunkupili bwa kasi.”

28 Izaaki waali wamutonene Esau pantu waali wamuleetela nama i-aali waipaya, inzi Rebeka waali wamutonene Yakobo.

29 Busiku bumo Yakobo waelekele nseepa. Esau lu-aabwelele kufuma mu kukumba nama, waali wasyaumiine kupenzuka na nzala.

30 Esau waamwanine Yakobo, “Ewe, napaa-paata n'mpeekele kilunzi kya nseepa kikasikile, lenga nafua nzala.” (Ni pakako, i ki-aakuutiilue Edomu†)

31 Yakobo waamwasukile evi, “Nsisienke nsambu ya bubeli bobe.”

32 Esau waalandile evi, “Kili sie bwino! Mona pasyanfue. Ale nsambu ya bubeli bwane ilikuya yali na kibweziaki?”

33 ☆Yakobo waamwanine evi, “Kansi lapanke.”

Esau waalapile ni kumusisia Yakobo nsambu ya bubeli bwakue.

34 Kupwako, Yakobo wamupeela Esau mukate pamo ni kilunzi kya nseepa. Esau lu-aaliile ni kumina, waafuminepo. Evi Esau i vi-aafuupwile nsambu ya bubeli bwakue.

26

Izaaki wapaalua na Leza

1 Kabili pa kyalo paali kimina kya nzala kukila kimina kya nzala kyaali mu nsiku yakua Abrahamu. Izaaki waile kuli Abimeleki Likolo wa Bafilistini mpaka ku Gerari.

† 25:30 25.30 Edomu: Leli liina mu Kiebrania i kulanda nangue kukasika. ☆ 25:33 25.33: Bae 12.16

² Yawe waamumonekeeze Izaaki. Waamwanine evi, “Tekuya ku Misri, inzi nakaba kukulangisia kwa kuti ukabe kuya kwikala.

³ ✧ Ikala sie mu keki kyalo kya bweni, naakaba pamo nobe ni kukupaala pantu wewe pamo ni nvyalo yobe yonse nakaba kumipeela keki kyalo kyonse, kabili naakafikilizia kilapo kinaalapiile so Abrahamu.

⁴ Naakasandulula nvyalo yobe nga ntanda ya mu lyulu, kabili naakaipeela bebi byalo byonse. Ntundu yonse ya pa kyalo yaakapaalilua mu luvyalo lobe,

⁵ pantu Abrahamu waunvwiliile lizui lyane ni kusunga milao yane, ni mafunde ane, ni bupinguzi bwane pamo ni mizilo yane.”

⁶ Ni pakako, Izaaki waikeeze mu Gerari.

⁷ ✧ Bantu ba mu Gerari lubaamwipuziizie palua mukazi wakue, waalandile nangue, “Ni nkazyamwine.” Taitabiile nangue waali mukazi wakue pantu waali watiina nangue pange bantu kuti bamwipaya ni kumutwama Rebeka, pantu Rebeka waali wa lukebu luweme.

⁸ Izaaki lu-aapwileko nsiku ingi, Abimeleki likolo wa Bafilistini waapuziizie menso pa nzota ni kumona Izaaki walimukusaapa na mukazi wakue Rebeka.

⁹ Abimeleki waamukuutile Izaaki ni kumwana nangue, “Kisinka nainika nangue Rebeka ni mukazi obe! Ale wakilandilaki nangue ni nkazi-izo?”

Izaaki waamwasukile evi, “Nandenge nangue ni mukazi wane, nga nakiipailuapo.”

¹⁰ Kabili Abimeleki waamwanine evi, “Waki-tubeepelaki? Umo wa mu bantu bane akam-bulenge na mukazi obe, wewe nga i wakilengia bantu bane kuba ni kilubo.”

¹¹ Ni pakako, Abimeleki waabasokele bantu bakue nangue, “Emwe, onse wakaba kumukitila ozu muntu pamo ni mukazi wakue bibiipile, wakaba kwipaiwa.”

¹² Izaaki waabyele mbezu mu kekio kyalo, ni ozo mwaka, waazombwele mbezu ingi nghendo 100 kukila elia i-aabyele, pantu Yawe waamu-paalile.

¹³ Izaaki waanonkele, ni bunonsi bwakue bwaatwaliliile mpaka wa-aluka munonsi mukata.

¹⁴ Bafilistini baamunvwiliile bunkua pantu waali ni bisepe bya mikooko, ni bya nghombe, pamo ni babombi bengi.

¹⁵ Ni pakako, Bafilistini baabiikiile bulongo mu biina byakue bya menda byaimbilue na babombi bakua se Abrahamu, Abrahamu lu-aali wakikosele.

¹⁶ Abimeleki waamwanine Izaaki, “Ewe, fuma pakati ketu pantu wa-aluka ni maka kukila fwe-fue.”

¹⁷ Izaaki waafumine papo, waya kwimika tu-tanda mu lulambe lwa Gerari, ni kwikala koko.

¹⁸ Izaaki waimbulwile biina bya menda byaali byaimbilue pa musita waali wakikosele Abrahamu, pantu Bafilistini baamubiikiilemo bu-longo mu bebio biina bya menda Abrahamu lu-aali wasyafwile, kabili waabiinikile meena enka alia a byainikilue na se.

19 Babombi bakua Izaaki baimbile biina bya menda mu lulambe mpaka basanga tusulo twa menda.

20 Basungi ba ku Gerari baakankabwile na basungi bakua Izaaki. Basungi ba ku Gerari baalandile nangue, “Aza menda ni etu.” Ni pakako, keki kiina kya menda Izaaki waakiinikile “Mukanka.” Pantu baakankabwile nakue.

21 Kabili baimbile kinge kiina kya menda, inzi ni kyo baakankabwiliilepo. Ni pakako, Izaaki waakiinikile Sitina.*

22 Izaaki waafumine papo ni kuya kwimba kinge kiina kya menda. Pa kekio kyene tebaakankabwiliilepo. Ni pakako, Izaaki waakiinikile Rehoboti.† Waalandile evi, “Pantu evi Yawe watupeela nkendo ni fwe twaakavula mu kyalo.”

23 Izaaki waafumine papo ni kusela waya ku Beri-Seba.

24 Bobo busiku musita wa busiku, Yawe waamumonekeele. Waamwanine evi, “Nene ndi Leza wakua so Abrahamu. Tekutiina, pantu ndi pamo nobe. Naakakupaala ni kusandulula nvyalo yobe pa mulandu wa mubombi wane Abrahamu.”

25 Izaaki waakuulilepo kitale ni kukuuta Liina lyakua Yawe. Kabili waimikilepo liema lyakue. Babombi bakue baimbileko ni kinge kiina kya menda.

Izaaki ni Abimeleki baunvwana

* 26:21 26.21 Sitina I kulanda nangueBulwani. † 26:22 26.22 Rehoboti Leli liina i kulanda nangue Nkendo ikata.

26 ☆ Abimeleki, ni kibuza wakue Ahuzati, pamo ni Fikoli mukulu wa balukale, baafumine ku Gerari ni kuya kuli Izaaki.

27 Izaaki waabaanine evi, “Mwemue temuntonene, kabili mwankumbile kwenu. Eba, ale mwaiza mwankonkeeleki?”

28 Ba-asukile evi, “Evi i vitwainika nangue Yawe ali pamo nobe, kabili twakimona nangue tupalile kunvwana nobe. Ni pakako, tutonene tupinghane nobe

29 nangue teukatukitila kibiipile pantu ni fwe-fue tetwaakukitiile kibiipile, inga sie kiweme, pamo ni kukupeela nsambu ya kuti uilepo bwino. Wewe lenu upaalilue na Yawe.”

30 Izaaki waabatebetele, ni bo baaliile ni kumina.

31 Lukeele lwakue paakili lukeelekeele, bonse baunvwene ni kupinghana. Kupwako, Izaaki wabalaya nangue, “Ale ilepo bwino.”

32 Bobo bwenka busiku, babombi bakua Izaaki baizile kumwana palua kiina kya menda kibaali balimukwimba nangue, “Twasanganga menda.”

33 Izaaki waakiinikile, “Siba.” ‡ Ni ozo muzi i kiwakuutilua Beri-Seba ni lenu kumo. §

Bakazi Bazima bakua Esau

34 Esau lu-aakumaniizie myaka 40, waupile Bahiti babili, Yuditi mwana mwanakazi mwina Beri, ni Basemati mwana mwanakazi mwina Eloni.

☆ 26:26 26:26: Kut 21.22 ‡ 26:33 26:33 SibaLeli Liina i kulanda nangue *Mulapo Ao Kilooba*. § 26:33 26:33 Beri-Seba Leli liina lili mu Kiebrania i kulanda nangue *Kiina kya menda kya Mulapo Ao Kiina kya menda kya kilooba*.

³⁵ Babo banakazi baaletele bulanda kuli Izaaki ni Rebeka.

27

Izaaki wamupaala Yakobo

¹ Izaaki lu-aakotele ni kwaluka mpofu, waakuutile libeli wakue mw'alalume Esau, "We mwana wane."

Mwana wakue waiteebe, "Ne ono pano."

² Izaaki waamwanine evi, "Mona nene nakota, nsimanine busiku bwa kufua kwane."

³ Ale iisape utwame bilwilo byobe, buta pamo ni mivui, uye waya mu kisonso evi uye ungi-pailemo nama,

⁴ mane wize ungelekele muto mu musango untonene. Pauya kundeetela, ni ne nalia, naya nkupaale ntanzi ya kufua kwane."

⁵ Izaaki lu-aali walimukulanda na Esau, Rebeka waali watwiliziizie. Esau lu-aile mu kisonso mu kukumba nama aleete,

⁶ Rebeka waamwanine Yakobo, "We mwana wane, nene naunvua so walimukulanda na mukuluubo Esau nanguye,

⁷ 'Ndeetele nama ungelekele muto ndie, mane nkupaale pa menso akua Yawe lunsinafue.'

⁸ Kabili Rebeka waamwanine evi, 'Kansi we mwana wane, nakulomba ukite kindikukwana.

⁹ Endo utwamepo misoka ibili ya mbuzi iweme, evi ngize n'mwelekele so muto mu musango u-atoneenemo.

¹⁰ Ni we waya umutwalile so alie, ni kukupaala ntanzi ya kufua kwakue.' "

11 Yakobo waamwanine nghina Rebeka, “We yangu, Esau ali ni bunkupili bwingi, inzi nene mubili uteleele.

12 Pange tawe kuti wankumia ni kwinka nangue naibeepezia kuba Esau, ni pakako, kuti naileetelela ntiipu pa kifuka kya mapaalo.”

13 Nghina waamwanine evi, “Ntiipu yobe ibe pali nene. Wewe kita sie munakwanina. Endo undeetele mbuzi.”

14 Yakobo waile kutwama mbuzi ni kumuleetela nghina. Nghina waelekele muto mu musango waali watoneenemo se kwa Yakobo.

15 Nghina waabuulile ngubo iwamiisie yakua Esau mwana mukulu, ngubo i-aali wamusungile mu nghanda ni kumuvwika Yakobo mwana mwanike.

16 Rebeka waamukupiliile Yakobo mpapa ya mbuzi ku maboko ni mu mukosi.

17 Waamupeelee Yakobo muto pamo ni mukate bi aateaniizie.

18 Kupwako, Yakobo waya kumwana se nangue, “We tawe, naiza.”

Se waamwipuziizie evi, “We mwana wane, uli ni?”

19 Yakobo wa-asukile evi, “Ni nene libeli obe Esau. Nateania kale bintu biwanghananga. Ale buuka ulie minofu iwanghananga kuti nkuleetele, evi un'mpaale.”

20 Izaaki waamwipuziizie evi, “We mwana wane! Waipaya kale?”

Waamwasukile, “Yawe Leza obe i wankwasia kuti ndenge ngipaye nama.”

21 Izaaki waamwanine Yakobo, “Ale palama pano nkukumie nghunvue kine uli wenka mwana wane Esau ao abe.”

22 Kupwako, Yakobo wamupalama se, se ni ye wamukumia ni kumwana nangue, “Lizui ni lyakua Yakobo, inzi maboko ni akua Esau.”

23 Izaaki taamwinikile pantu maboko akue aali akupiliilue na mpapa yaali ni masako nga bunkupili bwakua Esau. Kupwako, wamupaala.

24 Izaaki waamwipuziizie Yakobo, “Ati, kubako ni kiine wewe uli mwana wane Esau?”

Yakobo wa-asukile evi, “Ee, i nene wenka.”

25 Izaaki waamwanine evi, “Ale n'mpalamikile minofu ya nama iwaipayanga ndie, evi nku-paale.” Yakobo waamupalamikiile bilio walia, wamuleetela ni bya kumina wamina.

26 Izaaki waamwanine evi, “We mwana wane, ale palama pano unkumbatile.”

27 ✧Yakobo lu-aapaleeme ni kumukumbatila, Izaaki waunvwile bunu bwa ngubo yakue, wamupaala walanda,

“Bunu bwa mwana wane
buli nga bunu bwa kisonso
kipaalilue na Yawe.

28 Leza akupeelee lume lwa mwiulu,
ni bunonsi bwa pa kyalo,
bilio ni bya kumina bingi!

29 ✧Ntundu ikubombelee,
ni mikowa ifwiname pa ntanzi yobe.
Ube mukulu pa ba kobe,
ni bena noko bafwiname pa ntanzi yobe.
Atiipue kubalua muntu aliwakutiipa,

ni aliwakupaala apaalue.”

Esau walomba mapaalo kuli Izaaki

³⁰ Izaaki lu-aapwile kumupaala Yakobo, mu kufumapo sie, mukuluube Esau wafika wafuma mu kukumba nama.

³¹ Ni ye waelekele muto ni kumuleetela se walandanda nangu, “We tawe, ale buuka ulie munani unakuleetela evi un'mpaale.”

³² Se Izaaki waamwipuziizie evi, “Eba! Ale wewe uli ni?”

Esau wa-asukile evi, “Ni nene libeli obe Esau.”

³³ Izaaki waakilile kukwaka walandanda nangu, “Emwe! Ale olia muntu wandetelanga munani ni kumuliila byonse nani? Pantu i wenka unapaalanga. Ni azo mapaalo nsivinda ku-apokolola. Mapaalo ni akue.”

³⁴ Esau lu-aunvwile evio, waalilile malilo akata waunvwile bulanda. Waalandile evi, “We tawe, ale ni nene n'mpaale!”

³⁵ Izaaki wa-asukile evi, “Mwalaobe waizanga kun'mbeepa. Wene i wakutwaminanga mapaalo.”

³⁶ ✧ Esau waalandile evi, “Kansi i ki-ainikiilue Yakobo* pantu Lolu i lwendo lwa bubili kungibila. Lwendo lwa mambo wangibiile nsambu yane ya bubeli, kabili evi wangibila mapaalo ane. Ati we tawe, kubako tewansungilangapo mapaalo?”

³⁷ Izaaki wa-asukile evi, “Unvua, namupeela kale nsambu ya kuba mukuluubo, ni ba kwakue

✧ 27:36 27:36: Kut 25.29-34 * 27:36 27:36 Yakobo Leli liina mu Kiebrania i kulanda nangu kubeepa

bonse kuti baye bamubombela. Namupaalanga kuti aye wali ni bilio ni bya kumina bingi. Ni evi nsili na mapaalo a kuti nkupaale we mwana wane!”

³⁸ ☆ Esau waamwanine se, “We tawe, Tekusyele ata kamo ka kuti un'mpaale ni nene?” Esau waali wapaapaata koku walimukulila.

³⁹ ☆ Izaaki waamwanine evi,
“Wewe waakeekala kule ni musili ufukile,
kule ni lume lwa mwiulu.

⁴⁰ ☆ Bwikazi bobbe bwaakaba bwa bului,
inzi waakaba wabombela mwalaobe.
Luwaakamona kuti wilubule,
waakatyona mupingo wa mu mukosi obe.”

⁴¹ Esau waamusuulile Yakobo pantu i waa-paalilue na se. Waalandile evi, “Muleke sie, nsiku ya kumulila tawe ilimukuya yapalama, ni pa kyamba i panaakamwipaya mwalawane Yakobo.”

⁴² Rebeka lu-aunvwile palua mapange akua Esau, waamwanine Yakobo, “We mwana wane, mukuluubo Esau alimukwiteekia mutima pal-wakua wewe wakambila kukwipaya.

⁴³ We mwana wane, unvua vindikukwana. Butukila ku Harani kuli ndumyamwine Labani,

⁴⁴ evi uye wikaleko nsiku iniini mpaka kipuki kyakua mukuluubo kikapue

⁴⁵ ni kukweleela kiwakimukitila, mane nkaku-laizie ukeeze, pantu kuti kyakila kun'mbiipila kufwilua na bantu babili busiku bumo.”

Izaaki wamutuma Yakobo kuli Labani

☆ 27:38 27:38: Bae 12.17

☆ 27:39 27:39 Bae 11.20

☆ 27:40

27:40: Kut 36.8; 2 Mak 8.20

⁴⁶ Rebeka waamwanine Izaaki, “Nalwala, kabili napeleelua pa mulandu wa banakazi Bahiti. Kine Yakobo waupa umo wa pa baba banakazi Bahiti ba mu keno kyalo, kyawama sie ni kufua.”

28

¹ Kupwako, Izaaki wamukuuta Yakobo. Wamupaala wamwana nangue, “Tekuti ukoope mwanakazi Mukanaani.

² Inzi endo waya ku Padani-Aramu, ku ng-handa yakua Betueli se kwa noko. Koko i kwa kuti ukaye kuupila. Ukoope mwana mwanakazi mwina mwinzyobo Labani.

³ Leza wa Maka onse akupaale ni kukusandulula ni kukuvuzia kuba libumba lya bantu!

⁴ ☆Leza apaale nvyalo yobe nga vi-aapaalile Abrahamu, evi kyalo kiwikeelele wali mweni kibe kyobe, kyalo kyaapeelue Abrahamu na Leza!”

⁵ Izaaki waamwanine Yakobo ailepo bwino ku Padani-Aramu kuli Labani waali mwana mwalalume mwina Betueli wa ku Aramea. Labani waali ndumeze kwa Rebeka nghinabo kwa Yakobo ni Esau.

Esau waupa unge mukazi

⁶ Esau waamwene nangue Izaaki waamupaalile Yakobo ni kumutuma kuti aye oopile ku Padani-Aramu. Kabili waamwene nangue lu-aamupaalile, waamwanine tekuti akoope mwanakazi Mukanaani.

⁷ Esau waamwene nangue Yakobo waamunakile se pamo ni nghina ni kuya ku Padani-Aramu.

⁸ Esau wainikile nangu se Izaaki taali wawamiinue na banakazi ba ku Kanaani.

⁹ Ni pakako, Esau waile kuupilapo mukazi unge pa balia bakazi ba-aali nabo. Ozo mwanakazi waali wakuutua Mahalati mwana mwanakazi mwina Isimaeli. Isimaeli waali mwana mwalalume mwina Abrahamu. Ozo mukazyana waali nkaziize kwa Nebayoti.

Kilooto kyakua Yakobo ku Beteli

¹⁰ Yakobo waafumine ku Beri-Seba waya ku Harani.

¹¹ Waafikile pa nkendo imo, walaala pantu busiku bwailile. Waabuulilepo libue limo ni kusaaminapo mutue wakue. Papo i pa-aaleele ni kuona.

¹² ✧ Waalootele ni kumona kiselelo kyaimikilue pansi kyakumizie mwiulu, ni bamalaika bakua Leza balimukusela ni kukooka mu kiselelo.

¹³ ✧ Yawe waali waimeene peulu kiselelo ni kulanda nangu, “Nene ndi Yawe Leza wakua Abrahamu ni wakua Izaaki. Keki kyalo kiuleelepo naakakupeela wewe pamo ni nvyalo yobe.

¹⁴ ✧ Nvyalo yobe yaakaba nga lufunko lwa pa kyalo. Kabili yaakakumana kufuma ku mboosi mpaka ku kabanga, kufuma ku nkungua mpaka ku nkungulua. Muli wewe pamo ni nvyalo yobe, ntundu yonse ya pa kyalo yaakapaaliluamo.

¹⁵ Nene ndi pamo nobe, naakakusunga konse ku waakaya, kabili naakakubweziizia mu keno

kyalo, pantu nsikakusia mpaka nkafikilizie bu-layo bunaakulaile.”

¹⁶ Yakobo lu-abuukile mu tulo waalandile evi, “Kisinka Yawe ali pano, nene nsyamananga!”

¹⁷ Yakobo waatiinine walanda nangue, “Iye, pano pantu pakila kutiinia! Pano te pange, inzi ni pa Nghanda yakua Leza, kabili i pa mulyango wa mwiulu.”

¹⁸ Lukeele lwakue paakili lukeelekeele, Yakobo waabuukile, wabuula libue li-aali wasaamiinipo, waliimika misiki nga lipumpu ni kupongwelapo mafuta.

¹⁹ Pa ezio nkendo waapeenikile Beteli.* Ozo muzi kale waali wakuutua Luzi.

²⁰ Yakobo waalapile walanda nangue, “We Yawe, kine ulikunsunga mu lwendo lwane ni kun'mpeela bilio ni ngubo ya kuvwala,

²¹ ni kubwela nakosele ku nghanda yakua tawe, Yawe waakaba Leza wane.

²² Leli libue linaimika nga lipumpu lyaak-aba Nghanda yakua Leza, ni pa byonse bi-waakan'mpeela, naakafumiapo kamo ka pa lyanondo ni kukupeela.”

29

Yakobo wafika kuli Labani

¹ Yakobo waatwaliliile mu lwendo lwakue ni kuya kufika mu kyalo kya bantu ba ku kabanga.

² Waamwene kiina kya menda mu bukaba pamo ni bisepe bitatu bya mikooko yaali yaleele mumbali. Bebi bisepe byaali byanwinsiwa

* **28:19 28.19** Beteli i kulanda nangue Nghanda yakua Leza.

menda pa kekio kiina kya menda, ni po paali patupikilue libue likata.

³ Bisepe byonse lubyaali byaiza pa kumina menda, basungi baali batupukulapo libue pakuti mikooko imine menda. Luyaali yapua kumina, kabili basungi baali batupikilapo.

⁴ Yakobo waabeepuziizie basungi, “Ati mwe ba kwane, muli ba kupi?”

Baamwasukile nangu, “Fwefue tuli ba ku Harani.”

⁵ Waabeepuziizie evi, “Mumumanine Labani mwinzikulu wakua Nahori?”

Baamwasukile nangu, “Ee, tumumanine.”

⁶ Kabili waabeepuziizie evi, “Ati, Labani akosele?”

Ba-asukile evi, “Ee, akosele, ni Rakeli mwana wakue mwanakazi olia alimukwiza ni mikooko.”

⁷ Yakobo waalandile evi, “Emwe, mone kakili koba, ono te musita wakukolonghania mikooko ni kwinwinsia menda. Ale nwinsie mikooko mweitwale ku kulia bikusi.”

⁸ Baamwanine evi, “Ata, tetuvinda kunwinsia kale ezi mikooko inge luisinakolonghaniwe. Mpaka ni inge ileetuenke mane tutupukule keki kilibue ni kwinwinsia.”

⁹ Yakobo lu-aali wakilimukulanda nabo, Rakeli waafikile ni mikooko yakua se pantu wene i waali musungi.

¹⁰ Yakobo lu-aamwene Rakeli mwina Labani ndumeze kwa nghina, ni mikooko yakua mwinzioye, waile pa kiina kya menda ni kutupukulapo kilibue. Kupwako, wabamba kunwinsia mikooko yakua mwinzioye.

¹¹ Yakobo waamukumbatiile Rakeli ni kunden-deka kulila wa-angwile.

¹² Yakobo waamwanine Rakeli nangue, “Nene ndi wa mu lupua lwakua so, kabili ndi mwina Rebeka.”

Penka papo, Rakeli waya kale lubilo aye amub-wileko se.

¹³ Labani lu-aunvwile sie nangue mwipua wakue waiza, waile kumusensekela wali lubilo. Luamusangile, waamukumbatiile. Kupwako, waingila nakue mu nghanda yakue, ni Yakobo waamulondolwela Labani byonse byaakitikile.

¹⁴ Labani waalandile evi, “Kisinka wewe uli lupua lwane, kabili tuli mubili umo ni mulopa umo.” Yakobo waikeele koko mwezi walingi.

Yakobo waufiwa Lea ni Rakeli

¹⁵ Labani waamwanine Yakobo nangue, “Anzia kine uli mwipua wane, nsivinda kukubombia sie kya mpuni. Landa nsazio in'mpalile kuya nakusazia.”

¹⁶ Labani waali wali na baana babili bakazyana. Mukulu waali wakuutua Lea, ni mwanike waali wakuutua Rakeli.

¹⁷ Menso akua Lea aali atope, inzi Rakeli waali waweme mubili ni lukebu.

¹⁸ Yakobo waamutonene Rakeli. Waamwanine Labani nangue, “Naakakubombela myaka kilooba pa mulandu wakua Rakeli mwana obe mwanike.”

¹⁹ Labani waalandile evi, “Ee, kuti kyawama kukupeela wewe kukila unge. Ikala nane pamo.”

²⁰ Yakobo waabombele myaka kilooba pa mulandu wakua Rakeli. Inzi yaamwenekela sie nga nsiku iniini pantu waali wamutoneesie.

21 Yakobo waamwanine Labani, “N'mpeelee Rakeli abe mukazi wane, ndaale nakue pantu nsiku yane yakumana.”

22 Ni pakako, Labani waateaniizie matebeto ni kukupa bantu ba mu muzi.

23 Musita wa kyungulo, waamutweme Lea ni kumutwalila Yakobo, ni ye waleele nakue.

24 Labani waabuulile mubombi wakue mukazyana liina lyakue Silipa ni kumupeela Lea kuti aye wali mubombi wakue.

25 Lubwaakiile, Yakobo wainikile nangue wau-fiiziwe Lea. Yakobo waamwipuziizie Labani, “We mwinzio, ni syani? Ne naabombeele kuufiwa Rakeli. Ale wakin'mbeepelaki?”

26 Labani wa-asukile evi, “Kono kwetu tetuli na mibeele ya kuufianke mwanike kine mukulu tanaupue.

27 Pwilililanke mulungu umo wa nsikunkulu yakua Lea. Mane tukabe kukupeela Rakeli wakuti ukabombele inge myaka kilooba.”

28 Yakobo waitabiile. Lu-aapwile mulungu umo mu bwinga bwakue, Labani waufiizie Rakeli kuli Yakobo.

29 Labani waabuulile mubombi wakue mukazyana liina lyakue Biliha ni kumupeela Rakeli kuti aye wali mubombi wakue.

30 Yakobo waile kulaala ni Rakeli, kabili waali wamutoneesie Rakeli kukila Lea. Ni pakako, waamubombeele Labani inge myaka kilooba.

Yakobo wavyalilua baana

31 Yawe lu-aamwene nangue Lea taali watonenue, waapeelue buvyazi, inzi Rakeli waali wali nghumba.

32 Lea lu-aimitile, waavyele mwana mwalalume. Lea waalandile evi, “Yawe Leza wamona maavia ane, evi mulume wane alikuntona.” Ni pakako, ozo mwana waamwinikile Rubeni.* Kabili waalandile evi, “Wakimona bwavia bwane.”

33 Kabili lu-aimitile, waavyele mwana mwalalume. Lea waalandile evi, “Yawe Leza wan'mpeela ozo mwana mwalalume pantu wakyunvua nangue nene nsitonenu.” Ni pakako, ozo mwana waamwinikile Simeoni.†

34 Kabili lu-aimitile, waavyele mwana mwalalume. Lea waalandile evi, “Lono lwendo mulume wane alikukila kwampana ni nene pantu namuvyalila kale baana batatu balalumenke.” Ni pakako, ozo mwana waamwinikile Lawi.‡

35 Kabili lu-aimitile, waavyele mwana mwalalume. Lea waalandile evi, “Lono lwendo namutasia Yawe.” Ni pakako, ozo mwana waamwinikile Yuda.§ Kupwako ni luvyalo lwapela.

30

1 Rakeli lu-aamwene nangue wene taamuvyali-ile Yakobo baana, waamunvwiliile mukuluube bunkua. Rakeli waamwanine Yakobo nangue,

* 29:32 29.32 Rubeni Leli liina mu Kiebrania i kulanda nangue Mona mwana mwalalume. † 29:33 29.33 Simeoni Leli liina mu Kiebrania i kulanda nangue Kunvua. ‡ 29:34 29.34 Lawi: Leli liina i kulanda nangue Kwampana. § 29:35 29.35 Yuda: Leli liina mu Kiebrania i kulanda nangue kutasia.

“We Yakobo, n'mpeelee baana, kine teun'mpeelee ndikufua.”

² Yakobo waamufiitiilue Rakeli. Waalandile evi, “Eba, nene i Leza waakulengiizie kuba nghumba?”

³ Rakeli waamwanine Yakobo, “Ndi ni mubombi wane Biliha. Laala nakue anvyalile baana, evi kupitila muli wene ngie nali ni luvyalo.”

⁴ Rakeli waamupeelee mulume wakue nsambu ya kuupa Biliha. Yakobo waaleele nakue.

⁵ Biliha lu-aimitile, waamuvyaliile Yakobo mwana mwalalume.

⁶ Rakeli waalandile evi, “Leza wapingula mulandu wane, waunvua mapepo ane ni kun'mpeela mwana mwalalume.” Ni pakako, ozo mwana waamwinikile Dani.*

⁷ Kabili Biliha mubombi wakua Rakeli lu-aimitile, waamuvyaliile Yakobo mwana mwalalume wa bubili.

⁸ Rakeli waalandile evi, “Bului bunalwana na mukuluamwine ni bukata, inzi namwanzia.” Ni pakako, ozo mwana waamwinikile Nafutali.†

⁹ Lea ni ye lu-aamwene nangue buvyazi bwapua, waufizie mubombi wakue Silipa ku mulume wakue.

¹⁰ Silipa mubombi wakua Lea waamuvyaliile Yakobo mwana mwalalume.

¹¹ Lea waalandile evi, “Nasyuka!” Ni pakako, ozo mwana waamwinikile Gadi.‡

* **30:6 30.6** *Dani*: Leli liina mu Kiebrania i kulanda nangue *Leza wapingula mulandu wane*. † **30:8 30.8** *Nafutali* Leli liina mu Kiebrania i kulanda nangue, Bului. ‡ **30:11 30.11** *Gadi* Leli liina mu Kiebrania i kulanda nangue lisyuko.

¹² Silipa mubombi wakua Lea waamuvyaliile Yakobo unge mwana mwalalume wa bubili.

¹³ Kabili Lea waalandile evi, "Nasansamuka! Pantu bakazyana balikuyabankuuta asyukile." Ni pakako, ozo mwana waamwinikile Aseri. §

¹⁴ Musita wa kuseepa nghano, Rubeni waile mu bukaba, waya kusangamo kitwabalindu *ni kumutwalila nghina. Rakeli waamwanine Lea, "N'mpeepe miti ya luvyalo yakua mwana obe Rubeni."

¹⁵ Lea waamwanine evi, "Eba, we wan'mpokele mulume, kabili tewakeba kun'mpoka ni miti yakua mwana wane Rubeni?"

Rakeli wa-asukile evi, "Lelo Yakobo alikulaala ku nghanda yobe pa mulandu wa miti ya luvyalo yakua mwana obe."

¹⁶ Yakobo lu-aafumine ku makaba musita wa kyungulo, Lea waile kumusensekela ni kumwana nangue, "Lelo ulikulaala ku nghanda yane pantu nakusitanga kuli Rakeli na kitwabalindu kyakua mwana wane." Ni pakako, bobo busiku waaleele ku nghanda yakua Lea.

¹⁷ Leza waunvwile mapepo akua Lea. Lea lu-aimitile, waamuvyaliile Yakobo mwana mwalalume wa busaano.

¹⁸ Lea waalandile evi, "Leza wanambula pantu naufizie mubombi wane kuli mulume wane Yakobo." Ni pakako, ozo mwana waamwinikile Isakari. †

§ **30:13 30.13** *Aseri:* Leli liina mu Kiebrania i kulanda nangue "Nsansa." * **30:14 30.14** *Kitwabalindu* I miti ya luvyalo. † **30:18 30.18** *Isakari* Leli liina mu Kiebrania i kulanda nangue "kilambu."

¹⁹ Kabili Lea lu-aimitile, waamuvyaliile Yakobo mwana mwalalume wa mutanda.

²⁰ Lea waalandile evi, “Leza wanambula kilambu kiweme. Evi mulume wane waya wasyankindika pantu namuvyalila baana mutanda.” Ni pakako, ozo mwana waamwinikile Zabuloni.[‡]

²¹ Pa kyamba, waavyele mwana mwanakazi ni kumwinika Dina.

²² Kabili Leza waamulangulukile Rakeli. Leza lu-aunvwile mapepo akue, waizwile buvyazi bwakue.

²³ Rakeli lu-aimitile, waavyele mwana mwalalume. Rakeli waalandile evi, “Leza wan'mpwisia busoni pantu wan'mpeela mwana mwalalume.”

²⁴ Ni pakako, ozo mwana waamwinikile Yusufu,[§] Kuti kyawama Yawe anundilepo ni unge mwana mwalalume.

Yakobo waunvwana ni Labani

²⁵ Rakeli lu-aamuvyele Yusufu, Yakobo waamwanine Labani, “N'mpeele nsambu ya kubwelela ku kyalo kyetu,

²⁶ un'mpeele bakazi bane pamo ni baana ba-naakubombeelee ngie nabo pantu umanine mwilo unaakubombeelee.”

²⁷ Labani waamwanine Yakobo nangue, “Kine wangitabila, ikala sie kwenka kono pantu nakibuka ni kumona nangue Yawe wakin'mpaala kupitila muli wewe.”

[‡] **30:20 30.20** *Zabuloni* Leli liina i kulanda nangue kukindikua.

[§] **30:24 30.24** *Yusufu* Leli liina mu Kiebrania i kulanda nangue an'mpeele ni unge.

²⁸ Labani waalandile evi, “Nghane nsazio yobe ni ne ndikukusazia.”

²⁹ Yakobo waamwanine evi, “We mwine umanine vinakikubombela ni nghombe viyakivula kuli nene.

³⁰ Lunaali nsinaize, nama yobe teyaali yavulile, inzi evi ivulile. Yawe wakikupaala kupitila muli nene. Ale ni musitaki unakaba kubombela ba mu nghanda yane?”

³¹ Labani waamwipuziizie evi, “Ale ndikuku-peelaki?”

Yakobo wa-asukile evi, “Teun'mpeela kantu, kine ulikunkitila keki kintu, ndikutwalilila kulisia ni kusunga kisepe kyobe.

³² Lelo ndikupita mu kisepe kyobe kyonse nal-imukufumia kubalua nama wa mabala mabala ni mantolintoli, ni kubalua nama wa fi pa mikooko, ni wa mabala mabala pa mbuzi. Ezio i yaakaba nsazio yane.

³³ Kisinka kyane kyaakamoneka bobo busiku buwaakeeza kumona nsazio yane. Kine ukeeze kusanga mbuzi asili na mabala mabala ao mantolintoli, ao kubalua mukooko asili wa fi, wewe waakaba wali ni nsambu ya kulanda nangue nakikwibila.”

³⁴ Labani waamwanine evi, “Ee, kibe nga muwalandila.”

³⁵ Bobo busiku Labani waafumiiziepo tupwata twa mabala mabala ni twa mingoloozio, ni mbuzi ikota ya mabala mabala ni mantolintoli, ni ya mabala mabala a sue pamo ni mikooko ya fi wapeela baana bakue.

³⁶ Ezio nama baile nayo kule kwa kwenda nsiku itatu. Yakobo wene waasyele wasunga kisepe kyakua Labani.

³⁷ Yakobo waabuulile misambo ibisi ya milibna ni ya mlozi ni ya mwaramoni, waubulako mamba pakuti mumoneke mingoloozio ya sue.

³⁸ Ezio misambo i aubwileko waiimikile mu biziba bya menda byaali byaminamo nama yak-entele ku misambo. Nama yaimitiile papo payaali yaiza kuminina menda.

³⁹ Nama yaimitiile ntanzi ya misambo yaali mu menda. Nama yaavyele twana twa mingoloozio, ni twa mabala mabala pamo ni twa mantolintoli.

⁴⁰ Yakobo waakasaniizie mikooko, wabiika nama yakentele ku nama ili ni mingoloozio ni kubalua nama wa fi wakua Labani. Wabiika bisepe byakue kule, kabili taasanziizie pa bisepe byakua Labani.

⁴¹ Nama yaamwenekalepo yalumine luyaimitiile, Yakobo waabiikile misambo ku ntanzi ya ezio nama palia payaali yaminina menda, evi iye yaimitila pa ezio misambo.

⁴² Inzi ezio misambo taibiikile ku ntanzi ya nama yaali itope. Evi Yakobo i vi-aakwete nama ilumine, ni Labani nama itope.

⁴³ Yakobo waanonkeesie. Waali wakwete bisepe bingi. Waali wakwete babombi bingi balalume ni banakazi, ni nghamia pamo ni punda.

31

Yakobo wamubutuka Labani

¹ Yakobo waunvwile baana balalume bena Labani balanda nangu, "Mwamona! Yakobo

watwama bunonsi bonse bwakua situe. Bobu bunonsi bonse wanonkela mu bunonsi bwakua situe.”

² Yakobo waamwene lukebu lwakua Labani tekuba lwali nga vilwaali pa mambo.

³ Yawe waamwanine Yakobo, “Bwelela mu kyallo kya babikolue bobe uye wikale kwiikeele bantu bobe, ni nene naakaba naali pamo nobe.”

⁴ Yakobo waamukuutile Rakeli ni Lea beze basaakaane nakue ku kisonso kwaali kwali bisepe byakue.

⁵ Waabaanine evi, “Namona lukebu lwakua sinue tekuba lwali nga vilwaali pa mambo. Inzi Leza wakua tawe ali pamo nane.

⁶ Kabili mumanine bwino nangue nene naa-mubombeelee sinue na maka ane onse.

⁷ Sinue wan'mbiibikiziizie ni kwalulula nsazio yane nghendo lyanondo, inzi Leza wandabukiile.

⁸ Labani lu-aalandile nangue mikooko ya mabala mabala i yaakaba nsazio yobe, kisepe kyonse kyaavyele twana twa mabala mabala. Kabili lu-aalandile nangue ya mingoloozio i yaakaba nsazio yobe, kisepe kyonse kyaavyele twana twa mingoloozio.

⁹ Evi Leza i vi-aan'mpeelee bisepe bi-aafumiizie mu bisepe byakua sinue.

¹⁰ “Musita wakuti ezi nama iimite, naalootele nama ndume ya mabala mabala ni ya mingoloozio pamo ni ya mantolintoli yalimukusela pa ikota.

¹¹ Naalootele malaika wankuuta nangue, ‘Yakobo.’ Ni nene na-asukile, ‘Ne ono pano.’

¹² Wanghanine evi, ‘Mona,’ nama ndume yonse ya ezi nama i uliwasunga, ilimukusela pa ikota

yali ni mabala mabala, ni mingoloozio, ni mantolintoli. Nakita evi pantu n'mwene Labani vialimukukubiibikizia.

¹³ ✧ Nene ndi Leza waakumwenekee ku Beteli lolia luwaapongweleele mafuta a mizeituni pa libue liwaasaamiinepo ni kundaya. Ale bwelela ku kyalo ku waavyaliilue.”

¹⁴ Rakeli ni Lea baamwanine evi, “Fwefue tetukili na kantu kakuti tukapyane mu nghanda yakua Situe.

¹⁵ Fwefue tupendelue sie nga baeni mu ng-handa yakua situe. Wene waatusisiizie, ni nfolanga yonse waaliile sie bunke.

¹⁶ Bobu bunonsi bohe bonse buuli nabo bwaabuulile Leza pa bunonsi bwakua situe, i bunonsi bwetu pamo ni baana betu. Wewe kita sie kyonse yakikwana Leza.”

¹⁷ Kupwako, Yakobo wasezia baana bakue pamo ni bakazi bakue peulu nghamia.

¹⁸ Mu lwendo lwakue lwa kubwelela kuli se mu kyalo kya Kanaani, waile ni biteekua byakue byonse pamo ni bunonsi bwakue bonse bu-aanonkele ku Padani-Aramu.

¹⁹ Labani lu-aali waile ku kutebula masako a mikooko yakue, Rakeli waibile baleza bakua se.

²⁰ Yakobo waamuzembulukile Labani Muarama pasili kumulaya.

²¹ Yakobo waatweme bintu byakue byonse waya. Lu-aile kwabuka mwenzi wa Efrati, waile walungheeme lya ku kyalo kya mpili kya Gileadi.

Labani wamukonka Yakobo

²² Pa busiku bwa butatu, Labani waabwilile nangu Yakobo wakibutuka.

²³ Waile pamo ni ba kwakue wamukonkele Yakobo. Busiku bwa kilooba, waile kumusanga mu kyalo kya mpili kya Gileadi.

²⁴ Leza waizile kumwana Labani Muaramea mu kiloto musita wa busiku nangu, “Kengela, tekwezia kumwana Yakobo kantu kaweme ao kabiipile.”

²⁵ Labani lu-aamusangile Yakobo, Yakobo waali waimikile liema lyakue mu kyalo kya mpili kya Gileadi, Labani ni bantu bakue ni ye waimikile liema mu kyalo kya mpili kya Gileadi.

²⁶ Labani waamwanine Yakobo, “Wakinzembulukilaki watwama ni baana bane banakazi nga banakazi bakwetue ku bului?

²⁷ Ale wakinzembulukilaki pasili kunghana? Pantu unghanenge, nga nakikulaya bwino. Nga pakiimbua nghimbo ni kombua nghoma pamo ni kulizia bilimba.

²⁸ Kabili tewakin'mpeela nsambu ya kubalaya nabakumbatila benzikulu bane pamo ni baana bane. Waakikita bintu bimo bya bulubi.

²⁹ Nene ndi ni nsambu ya kukukitila kintu kibiipile, inzi Leza wakua so wakinsoka lukeele busiku kuti nkengele, kabili tekuti nkwane kantu kaweme ao kabiipile.

³⁰ N'manine nangu uli ni nkulu ya kubwelela kuli so. Ale kiwakiibila baleza bane ni kiki?”

³¹ Yakobo waamwasukile evi, “Nakitiina kukulaya pantu nakimona nangu pange kuti wan'mpoka baana bobo bakazyana mu maka.

³² Kansi kine wasangapo umo pakati ketu wali ni babo baleza bobo, tapalile kuba mukose. Ale

iza umone kine pali ni kintu kyobe, kine pakili ukitwame.” Yakobo waalandile evio pantu taali wamanine nangue Rakeli i waali waibile baleza bakua Labani.

³³ Kupwako, Labani waingila mu liema lyakua Yakobo, ni mu liema lyakua Lea, ni mu liema lya babombi babili banakazi. Momo taasangilemo baleza bakue. Kabili waile kwingila ni mu liema lyakua Rakeli.

³⁴ Rakeli i waali watweme babo baleza ba mu nghanda ni kuya wababiikile pensina mpapa i-aali wapanzikile pa nghamia ni kuya waikielepo. Labani waakebele mu maema onse pasili kumona.

³⁵ Rakeli waamwanine se nangue, “We tawe, tekunfiitilua pantu nsimeene pa ntanzi yobe. Ndimukutiina kwimana pantu ndwele malwele a banakazi.” Labani waakilile kukeba pasili kusanga baleza bakue.

³⁶ Yakobo waakilile kufiitua. Waalandile evi, “Eba, nene nakikuluviaki pakuti wize wankonkele wafiitilue mu ozu musango?”

³⁷ Mu bintu byane byonse biwakebamo, kine wasangamo kintu kyobe, kibiike papa kimonue na bantu bobbe ni bantu bane, evi batupingule kine nani ali ni nsambu.

³⁸ Nakiikala nobe myaka 20. Mikooko yobe ao mbuzi yobe teyaapulumwine ata livumo, kabili nsyaaliilepo mpanga wa pa bisepe byobe.

³⁹ Naali nakita kine mukooko waipawa na kinama, napyanikiziapo unge. Nsyaali nakuleetela ni kukwana nangue te kilubo kyane. Mikooko yonse yaali yaibua musita wa koba ni musita wa busiku, waali wanomba kuti nkubweziizie.

⁴⁰ Musita wa koba naali nazia na lyuza, ni musita wa busiku naali naumina na kasama. Nsyaali nalaala.

⁴¹ Evi i vinaemene myaka yonse 20 naali mu nghanda yobe. Pakuti ungufie baana bobbe babil, naakubombeelee myaka lyanondo ni ina. Kabili naakubombeelee myaka mutanda pakuti un'mpeelee bisepe bya nama anzia kine waali walulula alulula sie nsazio yane nghendo yonse lyanondo.

⁴² Kabenge Leza wakua tawe ni Leza wakua Abrahamu, Leza waatiininue na Izaaki, tekuba wali pamo nane, kisinka wewe nga wankumbile kale pasili kun'mpeela kantu. Inzi Leza waamwene maavia ane ni kubomba kunaakubombeelee. Kabili wakikusoka lukeele busiku.

Yakobo ni Labani baitabizyania

⁴³ Labani waamwanine Yakobo, “Babo baana banakazi, ni bane. Baana babo ni bo ni bane, ni bebi bisepe ni byo ni byane. Bebi byonse bi umwene ni byane. Inzi evi nsili na buvinde bwa kusunga babo baana bane pamo ni benzikulu.

⁴⁴ Kansi evi, twende tupinghane pakuti kiye kyali kisininkizio pakati kobe ni nene.”

⁴⁵ Kupwako, Yakobo wabuula libue ni kuli-imika nga lipumpu.

⁴⁶ Yakobo waabaanine bantu bakue batoole mabue ni ku-atuulika pepi na lelio libue. Kupwako, Yakobo ni Labani babamba kulia baikeelee mumbali mabue.

⁴⁷ Pa ezi nkendo Labani waapeenikile Yegari-Sahaduta.* Inzi Yakobo wene waapeenikile Galedi.†

⁴⁸ Labani waamwanine Yakobo, “Aza mabue i-aakaba kisininkizio kyetu bonse babili.” Ni pakako, ozo mului wainikilue Galedi,

⁴⁹ ni lelia libue ni lyo lyainikilue Misipa.‡ Pantu Labani waalandile nangue, “Yawe aye watuken-teleele fwe bonse babili pa tukalekana.”

⁵⁰ Labani waalandile evi, “Kine ukeemie baana bane banakazi ao kuupilapo bange, anzia kine ne nsikaba namanine, ukamane sie nangue Leza i musininkizi pakati ketu.”

⁵¹ Labani waamwanine Yakobo, “Mona ozu mului wa mabue ni lipumpu linakiimika pakati kobe ni nene.

⁵² Ozu mului pamo ni leli lipumpu biye byali kisininkizio kya kulangulukilako nangue nene nsikataaluka ozu mului ni kwiza kukusakukila, ao wewe kutaaluka ozu mului ni kwiza kun-sakukila.

⁵³ Leza wakua Abrahamu ni Leza wakua Nahori, ni Leza wa babikolue babo, akatupingule fwe bonse babili.”

Yakobo waalapile mu Liina lyakua Leza ali-watiinua na se Izaaki.

⁵⁴ Yakobo waipaile nama ni kwelela peulu lupili, kabili waakupile bantu bakue kuti balie

* **31:47 31:47** *Yegari-Sahaduta* Leli liina lili mu Kiaramaika i kulanda nangue mului wa mabue wa kutusininkizia. † **31:47 31:47** *Galedi* Leli liina lili mu Kiebrania i kulanda nangue mului wa mabue wa kutusininkizia. ‡ **31:49 31:49** *Misipa* Leli liina mu Kiebrania i kulanda nangue lupungu.

nakue ozo munani. Pa kyamba, baaleele penka papo peulu lupili.

⁵⁵ Labani lu-aabuukile paakili lukeelekeele, waakumbatiile baana bakue pamo ni benzikulu ni kubaana bailepo bwino. Kupwako, Labani wabwelela kwakue.

32

Yakobo waiteania kuya kumonana ni Esau

¹ Yakobo lu-aali walimukubwelela kwabo, bamalaika bakua Leza baasaakeene nakue.

² Yakobo lu-aamwene babo bamalaika waalandile nangue, "Leli i libumba lyakua Leza." Ni pakako, pa ezio nkendo wainikilepo Mahanaimu.*

³ Yakobo waatumine mikenzi kuli mukuluube Esau mu Seiri, mu kyallo kya Edomu.

⁴ Waabalaiziizie wabaana baye balande nangue, "Mubombi obe Yakobo walanda evi, 'We mukuluamwine, naile kwikala ni Labani nali mweni ezi myaka yonse,

⁵ ni evi naiza nali ni nghombe, ni punda, ni mikooko, ni mbuzi, pamo ni babombi balalume ni banakazi. Nalaizia evio naswapiile kwitabilua na we mukuluamwine.'"

⁶ Mikenzi yaizile kubwezia kapingu kuli Yakobo nangue, "Twayanga kuli mukuluubo Esau, ni ye alimukwiza kukupokelela wali ni bantu 400."

⁷ Yakobo lu-aunvwile evio, waatoobokele ni kutiina. Ni pakako, waakasaniizie bantu ba-aali

* **32:2 32.2** *Mahanaimu* Leli liina mu Kiebrania i kulanda nangue *Mabumba abili a bantu baakuulile mitanda.*

nabo pamo ni mikooko, ni mbuzi, ni nghombe, pamo ni nghamia mu mabumba abili.

⁸ Waalandile evi, “Kine Esau waiza kusakukila libumba limo, linge lilikupusuka.”

⁹ Kabili waamulombe Leza walanda nangu, “We Leza wakua tawekulu Abrahamu ni wakua tawe Izaaki, we Yawe wanganine nangu, ‘Bwelela ku kyalo kyobe ni ku lupua lobe evi nkakukitile biweme.’

¹⁰ Naikeefia ku buwame ni ku kisinka kyobe ki-waanangisiizie ne mubombi obe, pantu mwenzi wa Yordani naawabukile tekuba natweme kantu inga sie kabango, inzi evi nabwela natweme mabumba abili.

¹¹ Nakulomba un'mpususie kuli mukulu-amwine Esau, pantu natiina nkeeza kusakukilua, nene ni bakazi bane pamo ni baana bane.

¹² ☆ We Leza languluka bulayo buwandaile nangu waakankitila biweme ni kuvuzia nvyalo yane, ikabe yavulile nga musenga wa mumbali lyezi usili wavinda kupendua na muntu.”

¹³ Bobo busiku Yakobo waaleele penka papo. Kupwako, wabuulapo bimo pa bintu bi-aali nabio, evi amutwalile mukuluube Esau kilambu.

¹⁴ Waabuulile makota a mbuzi 200 ni tupwata 20 ni mikooko ikota 200 ni mpanga 20,

¹⁵ nghamia 30 yaali yaonsia pamo ni twana twabo, nghombe ikota 40 ni nghombe ndume lyanondo, punda ikota 20, ni punda ndume lyanondo.

¹⁶ Yakobo waakasaniizie bisepe, kubalua kisepe kyaali kyali ni musungi umo.

Waabaanine basungi nangue, “Ale abuke mwenzi muntangilile, kubalua kisepe kiye kyaenda kyalekenkeene ni kinge.”

¹⁷ Yakobo waamwanine mubombi wa mambo nangue, “Esau pa-aya kusaakaana nobe ni kwipuzia nangue, ‘Wewe uli muntu wakua ni? Kabili ulimukuya pi? Ni ezi nama ikutangiliile ni yakua ni?’ ”

¹⁸ Uye umwane nangue, “Ezi nama ni yakua mubombi obe Yakobo. Wene wamutumina senzi Esau. Inzi Yakobo alimukwiza pa kyamba kyetu.”

¹⁹ Evi i vya-anine ni musungi wa bubili, ni wa butatu, ni bange basungi ba bisepe. Evi i vyakuti muye mulande pamuya kusaakaana ni Esau.

²⁰ Kabili muye mulande nangue, “Mubombi obe Yakobo alimukwiza pa kyamba.” Yakobo waali walangakana evi, “Bobu bupe bunamutumina, pange bulikumufuukiako mutima evi n'monane nakue ni kungeleela bilubo byane.”

²¹ Evi i vyaatangiile bupe bwakue. Yakobo waasyele kulaala papo pa tutanda.

Yakobo wakanzana na Leza

²² Bobo bwenka busiku musita wa busiku Yakobo waabuukile, watwama bakazi bakue babili ni babombi bakue banakazi babili pamo ni baana bakue lyanondo ni umo, waya kwabuka pa musalala wa mwenzi wa Yaboki.

²³ Yakobo wa-abusiizie lupua lwakue pamo ni bintu byakue byonse bi-ali nabio,

²⁴ ☆ inzi waasyele bunke ku kyamba.

Kwaizile muntu umo waabambile kukanzana nakue mpaka ku makia.

²⁵ Ozo muntu lu-aamwene nangu wamwanda, waamukwete Yakobo pa kitungu, kitungu kyakua Yakobo kyaavyukile musita u-ali walimukulua nakue.

²⁶ Ozo muntu waalandile evi, “Ndekele ngie naya! Mona pasyabukie.”

Yakobo waalandile evi, “Nsikulekela kine teunan'mpaale.”

²⁷ Ozo muntu waamwipuziizie evi, “Liina lyobe uli ni?”

Wa-asukile nangu, “Nene ndi Yakobo.”

²⁸ ☆ Ozo muntu waalandile evi, “Wewe teukiya wakuutua Yakobo pantu wakanzana na Leza ni bantu, ni we wa-anzia. Inzi waya wasyakuutua Izraeli.” †

²⁹ Yakobo waamwipuziizie evi, “Ale wewe uli ni?” ☆

Waamwasukile, “Wangipuziiziaki Liina lyane?” Kupwako, ozo muntu wamupaala Yakobo.

³⁰ Yakobo waalandile evi, “Namonana ni Leza, kabili nasyala nakosele.” Ni pakako, pa ezio nkendo wainikilepo nangu, “Penueli.” ‡

³¹ Koba lukaali kasyatula, Yakobo waafumine pa Penueli ni kubamba kuya wasunkuta pantu waali wavyulilue kitungu kyakue.

☆ **32:28 32.28:** Kut 35.10 † **32:28 32.28** *Izraeli* Leli liina mu Kiebrania i kulanda nangu “walwana ni Leza” ao nangu “Leza aliwalwana.” ☆ **32:29 32.29:** Bap 13.17-18 ‡ **32:30 32.30** *Penueli* Leli liina mu Kiebrania i kulanda nangu, “Kumonana ni Leza.”

³² Ni pakako, Baizraeli i kibasilibaliila buzwazua bwa mu kitungu, pantu pa buzwazua i paakumiiziwe Yakobo ni kuvyulua kitungu.

33

Yakobo wasaakaana ni Esau

¹ Yakobo lu-aamumwene Esau walimukwiza pamo ni bantu 400, waalekenkaniizie baana bakue: Lea ni baana bakue, Rakeli ni baana bakue, ni babombi babili banakazi ni baana babo.

² Waatangiziizie babombi bakue babili pamo ni baana babo, Lea ni baana bakue i baakonkelepo, Rakeli i waali wasyaliile pamo ni Yusufu.

³ Yakobo waabatangiliile koku walimukuya wafwinamina pansi mpaka nghendo kilooba ni kuya kufika mu kyeni kyakua mukuluube.

⁴ Inzi Esau waile kumusensekela wali lubilo. Lu-aafikile, waamukumbatiile mu mukosi ni kumufyompa, ni bonse babili batendeka kulila.

⁵ Esau akente evi, wamona banakazi baimeene pamo ni baana babo. Esau waipuzia kale, “Eba, ale baba bauli nabo ni bani?”

Yakobo waalandile evi, “Baba i baana baapeelue mubombi obe na nkumbu yakua Leza.”

⁶ Babombi banakazi bakua Yakobo pamo ni baana babo baamupalamiine Esau ni kumufwinamina.

⁷ Lea ni baana bakue ni bo baile kumufwinamina. Pa mpeleezio, Yusufu ni Rakeli ni bo baile kumufwinamina.

⁸ Esau waamwipuziizie Yakobo, “Ewe, ale belia bisepe binasaakaananga nabio kolia ni byaki?”

Yakobo waamwasukile evi, “Nakituma bebi bisepe pakuti n'mpokelelue na mukuluamwine.”

⁹ Esau wa-asukile evi, “Sunga sie bebi bisepe byobe, ni nene wenka nkwete sie bingi.”

¹⁰ Yakobo waalandile evi, “Napaapaata upokelele pakuti kiye kyali kisininkizio kya kulangisia nangué wan'mpokelela. Kumona kunakumona, ni kukonkana ni viwan'mpokelela, na-aluka nga ne wamona lukebu lwakua Leza.

¹¹ Nakupaapaata upokelele bobu bupe bwane buwaleetlua pantu Leza wakin'mpaala ni kun'mpeela kubalua kantu.” Yakobo waakilile kumupaapaata Esau mpaka wafikiila kupokelela.

¹² Esau waalandile evi, “Ale iza twende, ni ne ndikuya nakutangiliile.”

¹³ Yakobo waalandile evi, “We mukuluamwine, umwene baana vibanakile, kabili nene wenka i alimukusunga mikooko ni mbuzi ilimukonsia twana. Ezi nama yane kine yaenda kukila busiku bumo yonse ilikufua.

¹⁴ Ni pakako, wewe tangila sie, ne ozo alimukwiza buke buke kukonkana ni nghendelo ya baana ni bisepe byane. Twakaba kwiza kumonana koko kwenka ku Seiri.”

¹⁵ Esau waalandile evi, “Kansi nkusiile baba bantu bandi nabo wize pamo nabo.”

Yakobo waalandile evi, “Ata, ale viwangeleela kale! Wewe endo waya sie.”

¹⁶ Kupwako, Esau wamusia ni kubwelela ku Seiri.

17 Yakobo ni ye waile ku Sukoti ku-aakuulile ng-handa yakue ni bipata bya nghombe. Ni pakako, pa ezio nkendo i kipalipakuutilua Sukoti.*

18 Yakobo lu-aabwelele kufuma ku Padani-Aramu, waabwelele sie bwino mpaka kuya kufika ku Sekemu mu kyalo kya Kanaani ni kwimika liema lyakue ntanzi ya muzi.

19 ☆ Ezi nkendo i aimikilepo liema, waasitile ku luvyalo lwakua Hamori se kwa Sekemu na shekeli 100 ya mutofue.

20 Waakuulilepo kitale ni kwi-inika Eli-Elohe-Izraeli.†

34

Sekemu wamukitila Dina bintu bisipalile

1 Dina, se waali Yakobo, ni nghina waali Lea. Waile kupita wapempula bakazyana nakue ba mu kekio kyalo.

2 Sekemu mwana mwalalume mwina Hamori Muhivi, mukulu wa kyalo, lu-aamumwene Dina walimukupita, waamukwete ni kumupatikizia kukumana nakue.

3 Sekemu waawamiinue sana na ozo mukazyana Dina mwina Yakobo. Sekemu waabambile kumubembia ozo mukazyana na twebu tuweme.

4 Sekemu waamwanine se Hamori amutwamine ozo mukazyana kuti abe mukazi wakue.

5 Yakobo lu-aunvwile nangue mwana wakue Dina wakipatikiziiwa na Sekemu kuti alaale

* 33:17 33.17 Sukoti Leli liina mu Kiebrania i kulanda nangue kipata. ☆ 33:19 33.19 Yos 24.32; Yoa 4.5 † 33:20 33.20 Eli-Elohe-Izraeli Leli liina i kulanda nangue "Leza, i Leza wakua Izraeli."

nakue, taalandile kantu pantu baana bakue balalume baali baile ku kusunga nama mu kisonso. Waapembeele mpaka musita ubaabwelele.

⁶ Hamori se kwa Sekemu waile kuli Yakobo kuti alanzyanie nakue.

⁷ Baana bena Yakobo lubaunvwile byaakitikile, baabwelele ku muzi, baafiitilue sana pantu Sekemu waakitile bintu bya bulubi mu Izraeli. Bintu bisipalile kukitika.

⁸ Hamori waamwanine Yakobo ni baana bakue, “Mwana wane Sekemu wamutona sana Dina. Kansi namipaapaata mumupeelee nsambu ya kuti abe mukazi wakue.

⁹ Tunvwane sie kuti tuye twaufyania. Tupeelee baana benu banakazi, ni fwe tumipeele baana betu banakazi.

¹⁰ Kuti mwaikala pamo ni fwefue mu keno kyalo. Kuti mwaikala konse kumwatona kwikala, ni kusuluzia kyonse kimwatona kusuluzia ni kwikwatila kazonga kenu.”

¹¹ Sekemu waamwanine se kwa Dina ni bakuluube, “Namipaapaata kuti mungitabile, ni nene ndikumikitila kyonse kimulikutona kuti n'mikitile.

¹² Anzia munundila mutengo ni bupe, ndikumipeela byonse bimulikun'mpingula, inzi mun'mpeelee nsambu ya kuupa ozu mukazyana Dina kuti abe mukazi wane.”

¹³ Inzi pantu Sekemu waamupatikiizie Dina kukumana nakue, baana bena Yakobo baamwasukile Sekemu pamo ni Hamori mu bukengezi.

¹⁴ Baalandile evi, “Fwefue tetuvinda kuufia nkazyetu ku bantu basiteetelue yando. Keki ni kya busoni kuli fwefue.

¹⁵ Inzi kine mwaitabila kuya mwateetua yando nga fwehue, kuti twaitabila kuti muye mwaupila kono kwetu.

¹⁶ Baana benu kuti baupua na baana betu ni baana betu kuti baupua na baana benu. Kabili kuti twaikala nenu ni kuba mutundu umo.

¹⁷ Inzi kine mwakaana kuteetua yando, tulikumutwama Dina ni kukuuka tukuuke pa eno nkendo.”

¹⁸ Hamori ni mwana wakue Sekemu baawami-inue na kako kaalandilue.

¹⁹ Ni pakako, mulumendo taakokwele kuteetua yando pantu waali wamutoneesie Dina. Sekemu waali wakindikilue sana mu lupua lwakue.

²⁰ Hamori ni mwana wakue baile pa mulyango wa muzi ni kulanzania ni bantu ba mu muzi wabo nange,

²¹ “Emwe, baba bantu ni bantu ba mutende. Kansi baleke bekale pamo ni fwehue mu keno kyalo ni kusuluzia. Keno kyalo ni kikata kuti baikala. Baana betu kuti baupua na baana babo, ni baana babo kuti baupua na baana betu.

²² Inzi tupalile sie kukita kintu kimo pakuti tuye twapwene nabo ni kuya twali mutundu umo. Balalume bonse mu lono lupua lwetu bapalile kuya bateetua yando.

²³ Fwe bonse kine twaitabizyania, twaakeekala nabo, ni bunonsi bwabo bonse pamo ni bisepe byabo byonse bya nama ni inge nama, byonse byaakaba byetu.”

²⁴ Bekazi bonse ba mu ozo muzi baitabizizie bintu byaalandile Hamori ni mwana wakue Sekemu. Balalume bonse baateetelue yando.

²⁵ Lupaapitile nsiku itatu bantu bakilimukuk-isua na bilonda bya yando i baateetelue, Simeoni ni Lawi bandumeze ba munda mumo ni Dina baatweme bipanga, baya kusakukila muzi mu kafiso ni kwipaya balalume bonse.

²⁶ Hamori ni mwana wakue Sekemu ni bo kumo baipailue. Baamufumiizie Dina ku ng-handa yakua Sekemu ni kuya nakue.

²⁷ Pa kyamba kya kwipaiwa kwa babo bantu, baana bena Yakobo baatweme bintu bya babo baipailue, pantu Sekemu waamupatikiizie Dina kukumana nakue.

²⁸ Bintu bibaabatwamiine ni bebi: Mikooko, ni mbuzi, ni punda, pamo ni binge byaali byali mu muzi ni mu makaba.

²⁹ Kubalua nghanda baatwememo bunonsi bwabo bonse, ni baana babo bonse, ni bakazi babo bonse pamo ni bintu byonse bibaali nabio.

³⁰ Yakobo waamwanine Simeoni ni Lawi, “Mwe baana bane, mone vimwakita! Evi mwanghigizia mu bwavia bukata ku bantu ba mu Kanaani ni ku bantu ba mu Perisi bekeele batuzunguluki-ile. Evi bantu bonse bakaba kunsuula. Nene nsili na bantu bengi. Kine bakabe kukolonghana ni kwiza kunsakukila, bakaba kungipaya pamo ni bantu bane bonse.”

³¹ Inzi baana baalandile evi, “Fwefue tetuvinda kulekelela nkazyetu kwalulua nga mukambue.”

35

Yakobo wabwelela ku Beteli

¹ ☆ Leza waamwanine Yakobo nangue, “Ale bwela uye wikale ku Beteli kunaakumonekeele

lolia luwaamubutukile mukuluubo Esau. Koko i kwa kuti ukabe kuya kukuula nghanda yobe pamo ni kunkuulila kitale.”

² Yakobo wa-anine lupua lwakue pamo ni bantu ba-aali nakue nangu, “Ale fumie baleza baeni pakati kenu, musambe ni kuvwala ngubo inge.

³ Mane tuye twaya ku Beteli, koko kunakaba kuya kumukuulila Leza kitale. Wene i Leza wanguhunwile mu maavia ane, ni waali pamo nane konse kunaali naya.”

⁴ Baamupeelee Yakobo baleza baeni bonse babaali nabo pamo ni ntimbi yabo. Yakobo waabuulile bebio byonse ni kubifiika mwinsina kimuti kya ku Sekemu.

⁵ Yakobo ni bantu bakue lubaali basyaya, bantu ba mu mizi yaali yabazyungulukiile baunvwile mwezo ukata. Kabili tekuli muntu waeziizie kukonka baana bena Yakobo.

⁶ Evi, Yakobo waafikile ku Luzi (i Beteli) mu kyalo kya Kanaani, wene pamo ni bantu bonse baali bali pamo nakue.

⁷ Pa ezio nkendo waakuulilepo kitale kyaali kyakuutua, “Eli-Beteli.” Papo Leza i pa-aamumwenekeele lu-aali wabutukile mukuluube Esau.

⁸ Ni Debora kalela wakua Rebeka waafwile ni kuziikua Iya ku nkungulua ya Beteli, mwinsina kimuti kya Muterebinti. Kekio kimuti kyaakuutule, “Aloni-Bakuti.”

⁹ Kabili Leza waamumonekeele Yakobo lu-aafumine ku Padani-Aramu ni kumupaala.

10 ✧ Leza waamwanine evi, “Liina lyobe uli Yakobo. Teukiya wakuutua Yakobo, inzi waya wasyakuutua Izraeli.” Kupwako wamwinika Izraeli.

11 ✧ Leza waamwanine evi, “Nene ndi Leza wa Maka onse. Sanduluka ni kuvula. Ntundu ni libumba lya ntundu ingi yaakafuma muli wewe, ni makolo aakafuma mu kitungu kyobe.

12 Kyalo kinaamupeelee Abrahamu ni Izaaki, naakakupeelee wewe pamo ni nvyalo yobe.”

13 Kupwako, Leza wafumapo ni kumusia Yakobo penka papo pa-aalandile nakue.

14 ✧ Ni Yakobo waimikile lipumpu lya libue pa kifuka ki-aalanziiziwepo na Leza, ni kwitililapo ngelelo ya bya kumina, ni mafuta.

15 Yakobo pa kelia kifuka ki-aalanziiziwepo na Leza, waapeenikile, Beteli.

Rakeli wafua

16 Baafumine ku Beteli. Lubaali basyafika ku Efura, misa ya luvyalo yaamukwete Rakeli. Waakisilue sana na misa ya luvyalo.

17 Ozo musita misa ya luvyalo luyaakilile, kinghombe waamwanine evi, “Tekutiina! Uliku-vyala ni unge mwana.”

18 Rakeli lu-aali wasyafua, (pantu waafwile), waasiile wainika mwana nangue ni Benoni.* Inzi se waasyele kumwinika Benyamina.†

✧ 35:10 35.10 Kut 32.28 ✧ 35:11 35.11 Kut 17.4-8 ✧ 35:14 35.14 Kut 28.18-19 * 35:18 35.18 Benoni Leli liina mu Kiebrania i kulanda nangue Mwana wa mubulanda bwane. † 35:18 35.18 Benyamina Leli liina mu Kiebrania i kulanda nangue Mwana wa ku kulio kwane.

19 Rakeli lu-aafwile waaziikilue mu nzila ya kuya ku Efura. Linge liina lya ozo muzi ni Betlehemu.

20 Yakobo waimikile lipumpu lya libue lya kulangulukilako pa kilibu. Leli lipumpu lya libue ni lenu kumo lililyakuutua nanguie kilibu kyakua Rakeli.

21 Izraeli waile kwimika liema lyakue ku bunge bwala bwa lupungu lwa Ederi.

*Baana bena Yakobo
(1 Milandu Ya Nsiku 2.1-2)*

22 ☆ Izraeli lu-aali wakiikeele mu kekio kyalu, Rubeni waaleele ni Biliha mukazi mwanike muka Izraeli. Izraeli waunvwile ezio mpunda.

Baana bena Yakobo baali lyanondo ni babili.

23 Baana bena Lea meena abo ni aza: Rubeni (libeli wakua Yakobo), ni Simeoni, ni Lawi, ni Yuda, ni Isakari pamo ni Zabuloni.

24 Baana bena Rakeli meena abo ni aza: Yusufu ni Benyamina.

25 Baana bena Biliha mubombi wakua Rakeli meena abo ni aza: Dani ni Nafutali.

26 Baana bena Silipa mubombi wakua Lea meena abo ni aza: Gadi ni Aseri. Babo i baana bena Yakobo baavyaliilue ku Padani-Aramu.

Izaaki wafua

27 ☆ Yakobo waile kuli se Izaaki ku Mamure pepi ni Kiriati-Arba, i Hebroni, koko kwaali kwaikiele Abrahamu ni Izaaki.

28 Izaaki waikeele pa kyalu myaka 180.

29 Izaaki waafwile ni kuya kwikala pamo ni bantu bakue wasyali mukote wa myaka ingi.

Waaziikilue na baana bakue babili, Esau ni Yakobo.

36

Nvyalo yakua Esau

(1 Milandu Ya Nsiku 1.34-37)

¹ Ezi i mpendua ya bantu ba mu lupua lwakua Esau. (Esau i Edomu).

² ☆ Esau waupile banakazi ba mu Kanaani: Ada mwana mwanakazi mwina Eloni Muhiti i waali mukazi wa mambo. Mukazi wa bubili waali wakuutua Oholibama mwana mwanakazi mwina Ana, mwinzikulu wakua Sibeoni Muhivi.

³ ☆ Mukazi wa butatu waali wakuutua Basemati mwana mwanakazi mwina Isimaeli, ndumeze kwa Nebayoti.

⁴ Ada waavyele, Elifasi. Basemati waavyele, Rueli.

⁵ Oholibama waavyele Yeusi ni Yalama pamo ni Kora. Babo bonse baana balalume i baana bena Esau baavyaliilue mu kyalo kya Kanaani.

⁶ Esau waatweme bakazi bakue pamo ni baana bakue balalume ni banakazi, pamo ni bantu bonse ba mu nghanda yakue, kabili waatweme biteekua byakue byonse ni bunonsi bonse buaanonkele mu kyalo kya Kanaani. Waamusiile mwalawakue Yakobo ni kuya kwikala ku kyalo kinge.

⁷ Ba-aandilue kwikala pamo pantu bunonsi bwabo bwaali bwavulile, kabili mu kyalo kibailemo, temwaali nkendo pantu nama yabo yaali yavulile.

⁸ Esau, i Edomu, waile kwikala ku kyallo kya mpili kya Seiri.

⁹ Ezi i nvyalo yakua Esau kikolue wa Baedomu ba mu kyallo kya mpili kya Seiri.

¹⁰ Aza i meena a baana balalume bena Esau: Elifasi mwana mwalalume mwina Ada muka Esau. Rueli mwana mwalalume mwina Basemati muka Esau.

¹¹ Baana balalume bena Elifasi ni baba: Temani, ni Omari, ni Zefo, ni Gatamu pamo ni Kenasi.

¹² Timuna waali mukazi mwanike muka Elifasi mwana mwalalume mwina Esau. Timuna waamuvyaliile Elifasi mwana mwalalume liina lyakue Amaleki. Baba bonse i baana balalume bena Ada muka Esau.

¹³ Baana balalume bena Rueli ni baba: Nahati, ni Zera, ni Sama, pamo ni Miza.

Baba i baana balalume bena Basemati muka Esau.

¹⁴ Baana bena Esau baavyelue na Oholibama mwana mwanakazi mwina Ana, mwinzikulu wakua Zibeoni, baali baana batatu balalumenke. Ni meena abo ni aza: Yeusi, ni Yalamu pamo ni Kora.

¹⁵ Baba i babikolue ba nvyalo yakua Esau. Baana bena Elifasi libeli wakua Esau, meena abo ni aza: Lisiiko Temani, ni Omari, ni Zefo, ni Kenasi,

¹⁶ ni Kora, ni Gatamu, pamo ni Amaleki. Baba i babikolue baafumine kuli Elifasi mu kyallo kya Edomu. Baba i baana balalume bena Ada.

¹⁷ Baana balalume bena Rueli mwana mwalalume mwina Esau, meena abo ni aza: Lisiiko Nahati, ni Zera, ni Sama pamo ni Miza, baba i babikolue baafumine kuli Rueli mu

kyalo kya Edomu. Baba i baana balalume bena Basemati muka Esau.

¹⁸ Baana balalume bena Oholibama muka Esau, meena abo ni aza: Lisiiko Yeusi, ni Yalamu pamo ni Kora, baba i babikolue baafumine kuli Oholibama mwana mwanakazi mwina Ana muka Esau.

¹⁹ Babo bonse i baana balalume bena Esau, kabili i babikolue ba Baedomu.

Baana balalume ba luvyalo lwakua Seiri

(1 Milandu Ya Nsiku 1.38-42)

²⁰ Baana balalume bena Seiri Muhori, bene kyalo, meena abo ni aza: Lotani, ni Sobali, ni Sibeoni, ni Ana,

²¹ ni Disoni, ni Ezeri pamo ni Disani. Babo bantu i babikolue baafumine ku Bahori, baana balalume bena Seiri mu kyalo kya Edomu.

²² Baana balalume bena Lotani, meena abo ni aza: Hori ni Hemamu. Lotani waali ni nkaziize liina lyakue Timuna.

²³ Baana balalume bena Sobali, meena abo ni aza: Alwani, ni Manahati, ni Ebali, ni Sefo pamo ni Onamu.

²⁴ Baana balalume bena Sibeoni, meena abo ni aza: Aya ni Ana. Ozu Ana i olia waasangile nsulo ya menda a mwenzi mu kaseeba lu-aali wasunga punda yakua se Sibeoni.

²⁵ Meena a baana bena Ana ni aza: Disoni ni Oholibama waali mwana mwanakazi mwina Ana.

²⁶ Baana balalume bena Disoni, meena abo ni aza: Hemudani, ni Esibani, ni Itirani pamo ni Kerani.

²⁷ Baana balalume bena Ezeri, meena abo ni aza: Bilihani, ni Zawani pamo ni Akana.

28 Baana balalume bena Disani, meena abo ni aza: Uzi ni Arani.

29 Babikolue baafumine mu Bahori, meena abo ni aza: Lotani, ni Sobali, ni Sibeoni, ni Ana,

30 ni Disoni, ni Ezeri, pamo ni Disani. Baba i babikolue ba Bahori, kukonkana ni mikowa yabo mu kyalo kya Seiri.

*Makolo a ku Edomu
(1 Milandu Ya Nsiku 1.43-54)*

31 Baba i bamakolo baateekele mu kyalo kya Edomu lukwaali tekunabe likolo ku Baizraeli.

32 Bela mwana mwalalume mwina Beori waateekele mu Edomu. Liina lya muzi wakue lyaali lyakuutua Dinihaba.

33 Bela lu-aafwile, Yobabu mwana mwalalume mwina Zera wa ku Bosera waateekele pa kifuka kyakue.

34 Yobabu lu-aafwile,
Husamu wa ku kyalo kya Batemani waateekele pa kifuka kyakue.

35 Husamu lu-aafwile,
Hadadi mwana mwalalume mwina Bedadi, waumine Bamidiani mu bukaba bwakua Moabu, waateekele pa kifuka kyakue. Ozo muzi waali wakuutua Awiti.

36 Hadadi lu-aafwile,
Samula wa ku Masireka, waateekele pa kifuka kyakue.

37 Samula lu-aafwile, Sauli wa ku Rehoboti ili mumbali mwenzi, waateekele pa kifuka kyakue.

38 Sauli lu-aafwile,
Bali-Hanani mwana mwalalume mwina Aki-bori, waateekele pa kifuka kyakue.

³⁹ Bali-Hanani mwana mwalalume mwina Aki-bori lu-aafwile,

Hadari waateekele pa kifuka kyakue. Li-ina lya muzi wakue lyaali lyakuutua Pau, ni liina lya mukazi wakue lyaali lyakuutua Mehetabeli mwana mwanakazi mwina Matiredi, ni Matiredi ni ye waali mwana mwanakazi mwina Me-Zahaba.

⁴⁰ Babikolue baafumine kuli Esau mu lupua lwabo ni mu nkendo yabo, meena abo ni aza: Timuna, ni Alwa, ni Yeteti,

⁴¹ ni Oholibama, ni Ela, ni Pinoni,

⁴² ni Kenasi, ni Temani, ni Mibusari,

⁴³ ni Magdieli pamo ni Irama. Baba i baali babikolue ba Baedomu baali baikeele mu kyalo kibaapeelue. Esau i kikolue wa Baedomu.

37

Yusufu ni bakuluube

¹ Yakobo waatwaliliile kwikala mu kyalo kya Kanaani, momo mwaali mwaikeele se nga mweni.

² Lyasi lyakua Yakobo ni leli.

Yusufu lu-aali wakili na myaka lyanondo ni kilooba, waali wasunga mikooko ni mbuzi, kabili waali wali pamo ni bakuluube bena Biliha ni Silipa, bakazi bakua Yakobo. Yusufu waile kumubwila se bintu bibiipile byaali byakita bakuluube.

³ Inzi Izraeli waali wamutoneesie Yusufu kukila bange baana bonse pantu waali mwana wa mu bukote, kabili waamukitiile nkanzu ya miku-mino ilekenkeene.

⁴ Bakuluube lubaamwene nangue Yusufu waali watonenue kukila bange bonse, baamusuulile sana mpaka balekela ni kulanda nakue bwino bwino.

⁵ Busiku bumo Yusufu waalootele kilooto kimo. Lu-aile kubwilako bakuluube kilooto kyakue, baakilile kumusuula.

⁶ Yusufu waalandile evi, “Emwe, unvue kilooto kinalootanga.

⁷ Twile twalimukukaka bisi bya nghano mu bukaba, kisi kyane kyabuukanga ni kwimana misiki, inzi bisi byenu byaimananga byazyungu-lukiile kisi kyane ni kukikontamina.”

⁸ Bakuluube baamwipuziizie evi, “Eba, umwene nangue wewe i wakaba kututeeka ao kuya wali ni buvinde pali fwefue?” Kabili baakilile sie kumusuula pa mulandu wa bilooto byakue ni pa mulandu wa bintu bi-aali walanda.

⁹ Kabili Yusufu waalootele ni kinge kilooto ni kubabwila bakuluube nangue, “Emwe, kabili nalootanga ni kinge kilooto. Namonanga koba ni kwezi pamo ni ntanda lyanondo ni lumo byankontamina.”

¹⁰ Inzi lu-aabwilileko se pamo ni bakuluube, se waamusasiliile wamwana nangue, “Eba, i kilooto kya musangoki keki kiwalootanga? Ulangakeene nangue noko ni nene pamo ni bakuluubo bonse twaakeeza kukukontamina?”

¹¹ ☆Bakuluube kwa Yusufu baamunvwiliile sana bunkua, inzi se waatwaliliile sie kuya walangakana palua bebio bilooto.

Yusufu wasisiwa

¹² Busiku bumo bakuluube baile ku Sekemu ku kusunga mikooko yakua sibo.

¹³ Izraeli waamwanine Yusufu, “Unvua, baku-luubo balimukusunga mikooko ku Sekemu.” Ale iza nkutume uye wayako.

Yusufu waalandile evi, “We tawe, kili sie bwino, kuti naya.”

¹⁴ Se waamwanine evi, “Ale endo waya umone kine bakuluubo bakosele, uye umone ni mikooko kine ili bwino, mane uye wize un'mbwile.”

Evi i vyaatuminue Yusufu na se kufuma mu lulambe lwa Hebroni kuya ku Sekemu.

¹⁵ Muntu umo waamusangile walimukwenda mu kisonso. Ozo muntu waamwipuziizie Yusufu, “Ewe, ulimukukebaki?”

¹⁶ Yusufu wa-asukile evi, “Ndimukukeba baku-luamwine. Kuti wanangilila kubalimukusungila mikooko yabo?”

¹⁷ Ozo muntu waamwanine evi, “Pano baafumangapo kale, pantu naunvwanga balimukulanda nangu, ‘Twende ku Dotana.’” Kupwako, Yusufu wabakonka ni kuya kudasanga ku Dotana.

¹⁸ Bakuluube baamumwene walimukwiza lwa kule. Lu-aali tanafike papo pa baali, baunvwene kuti bamwipaye.

¹⁹ Baalandile evi, “Mone kaloota wa bilooto olia alimukwiza!

²⁰ Ale tumwipaye ni kumupooza mu kiina kimo kya pa biina. Twaya tulande sie nangu bamwipayanga na kinama, evi tumone kine bilooto byakue byaakakitaki.”

21 Rubeni lu-aunvwile balanda evio, waamupokolwele walanda nangue, “Emwe, tekuti tumwipaye,

22 tekumukisie, inzi mupooze sie mu keki kiina kili mono mu kaseeba pasili kumukita kantu.” Mapange akua Rubeni aali a kuti aye eze amutwame ni kumutwala kuli se.

23 Yusufu lu-aafikile papo paali bakuluube, baamuvuulile nkanzu yakue ya mikumino ilekenkeene i-aali wavwele,

24 bamutwama ni kuya kumupooza mu kiina kyaali kyakaminemo menda.

25 Lubaikeele kuti balie, baamwene libumba lya Baisimaeli basulu pamo ni nghamia yabo, baali batweme manukato ni zeri ni manemane balimukukookela ku Misri.

26 Yuda waabaanine bakuluube, “Emwe, unvue! Kine twamwipaya mwalawetu ni kuzuumia mulopa wakue tulikunonkapoki?

27 Nene namona sie kuti tumusisie ku Baisimaeli pasili kumukisia pantu ni mwalawetu, kabili tuli sie nakue mubili umo ni mulopa umo.” Ba kwakue baamwitabiizie.

28 ✧ Basulu ba Bamidiani lubaali balimukupita lya papo, bakuluube baamufumiizie mu kiina ni kumusisia ku Baisimaeli na nfolanga 20. Babo bantu baamutweme ni kuya nakue ku Misri.

29 Rubeni lu-aabwelele ni kusanga Yusufu tekuba wali mu kiina, waunvwile bulanda bukata ni kuzabula ngubo yakue.

30 Waile kwaali kwali balabakue ni kubaana nangue, “Emwe, Yusufu mu kiina talimo! Ndikukita syani?”

³¹ Baabuulile nkanzu ni kutubia mu mulopa wa kapwata kabaipaile.

³² Baatweme nkanzu ya mikumino ilekenkeene ni kuya kumutwalila sibo balanda nangue, “We tawe, twatoolanga ezi ngubo! Monanke kine ni yakua mwana obe ao abe.”

³³ Se wainikile ni kulanda nangue, “Ezi ni ngubo yakua mwana wane, waliiwanga na kinama. Kisinka Yusufu waazanghununwanga bipusa bipusa!”

³⁴ Yakobo waazabwile ngubo yakue ni kuvwala lisaaka mu kitungu. Waamulilile mwana wakue nsiku ingi.

³⁵ Baana bakue bonse, balalume pamo ni banakazi, baile kumutalazia, inzi wene waakeene kutalaziwa. Waalandile evi, “Nakaana. Nene nakaba kufua nalimukulila ni kuziikua pepi ni mwana wane.” Ni pakako, waatwaliliile sie kumulila mwana wakue Yusufu.

³⁶ Balia Bamidiani baile kumusisia Yusufu ku Misri kuli Potifari kiloolo wakua Farao, kabili i waali kiloolo wa bakalinda.

38

Kibalo kyakua Yuda

¹ Pa ozo musita Yuda waasiile bakuluube ni kuya kwikala na muntu umo wa ku Adulamu liina lyakue Hira.

² Yuda waamweneko mukazyana mwina Mukanaani umo liina lyakue Sua, waamuupile ni kukumana nakue.

³ Ozo mwanakazi waimitile ni kuvyala mwana mwalalume ni kumwinika Eri.

⁴ Kabili waimitile, wavyala unge mwana mwalalume ni kumwinika Onanu.

⁵ Lu-aimitile lya butatu, waavyele unge mwana mwalalume ni kumwinika Sela. Ozo mwana lu-aavyelue, Yuda wali ku Kezibu.

⁶ Pa kyamba, Yuda waakebele mwanakazi wa kuupua na mwana wakue libeli liina lyakue Eri. Ozo mukazyana waali wakuutua Tamari.

⁷ Inzi Eri, libeli wakua Yuda, waali wali mubi ku menso akua Yawe. Ni pakako, Yawe waamwipaile.

⁸ Yuda waamwanine Onanu, "We mwana wane, pyana ozu mwanakazi muka Eri evi umuvyalile wa kobe baana."

⁹ Inzi Onanu waamanine nangue baana tebak-aba bakue. Ni pakako, lu-aali walaala na ozo mwanakazi, waali waitilila mbezu ya buvyazi pansi watiina kumuvyalila wa kwakue baana.

¹⁰ Yawe taawamiinue na misango yaakitile Onanu. Ni pakako, ni ye waamwipaile.

¹¹ Yuda waamwanine Tamari muka mwana wakue nangue, "Ikala mu bumukanfwilua mu nghanda yakua so wapembeele mpaka musita waakakula mwana wane mwalalume Sela." Ki-aalandiile evio, waali watiina nangue Sela ni ye kuti wafua nga vyaafwile bakuluube. Kupwako, Tamari wabwelela ku nghanda yakua se.

¹² Lupaapitile myaka ingi, muka Yuda, mwana mwanakazi mwina Sua, waafwile. Malilo lu-aapwile, Yuda ni kibuza wakue Hira wa ku Adulamu, baile ku Timuna kwaali kwatebulua mikooko yakue.

¹³ Muntu umo waile kumubwila Tamari nangue sevyala waya kutebula mikooko yakue

ku Timuna.

¹⁴ Tamari waavuulile ngubo yakue ya bumukanfwilua, waikupa kitambala ni kwikala pa mulyango wa nghingililo ya muzi wa Enaimu waali mumbali musebo uwile ku Timuna. Waakitile evi pantu waali wamanine nangue Sela mwana mwalalume mwina Yuda waali wasyakulile, kabili pantu tanapeelue Sela kuba mulume wakue.

¹⁵ Yuda lu-aapitiile paali paikeelee Tamari, waalangakeene nangue ozo mwanakazi waali wali mukambue pantu waali waikupile pa menso.

¹⁶ Waamukonkele mumbali musebo ni kumwana nangue, “Nene natona kuti ndaale nobe.” Taali wamanine nangue i waali muka mwana wakue.

Ozo mwanakazi waamwipuziizie evi, “Kine walaala ni nene ulikun'mpeelaki?”

¹⁷ Waamwasukile, “Nakaba kukupeela musoka wa mbuzi wa pa kisepe kyane.”

Mwanakazi waamwanine evi, “Ale kansi n'mpeele kikwatizi kya kuti nsyale nakio mpaka paukantumina ozo mbuzi.”

¹⁸ Mwalalume waipuziizie evi, “Ale ndikukusi-ila kikwatiziki?”

Mwanakazi waalandile evi, “Ulikunsiila kazele ka kumunue ni lwando pamo ni kabango kauli-waendelako.” Kupwako wamupeela. Lu-aaleele nakue, mwanakazi waimitile.

¹⁹ Kupwako, wabuuka waya, waivimbula kitambala kyakue ni kuvwala paakale ngubo ya bumukanfwilua.

20 Yuda waamutumine kibuza wakue Muadulamu kuti aye atwale mbuzi kuli ozo mwanakazi ni kupoka bintu bi-aasiileko, inzi taamusangile.

21 Waipuziizie bantu bamo ba ku Enaimu, “Emwe, olia mukambue waali waikielele papa mumbali musebo ali pi?”

Baamwasukile nangu, “Pano tetunamonepo mukambue.”

22 Waabwelele kuli Yuda. Waamwanine evi, “Nsyamusanghanga. Ni bantu ba koko banghananga nangu pano tetunamonepo mukambue.”

23 Yuda waalandile evi, “Muleke sie asyale ni bikwatizi. Tetutonene kusekua na bantu. Namutuminanga mbuzi, inzi we tewamusanghanga.”

24 Lupaapitile myezi itatu, muntu umo waizile kumubwila Yuda nangu, “Tamari muka mwana obe waakikita bukambue, kabili ali ni liimi lya mu bukambue.”

Yuda waalandile evi, “Ozo mwanakazi aziziiwe mu mulilo afue.”

25 Ozo mwanakazi lu-aali walimukutwalua, waatumine muntu umo kuli sevyala aye amwane nangu, “Nene nghimisiiziwe na mwine wa bebi bintu. Waalandile evi, ‘Nakulomba winike mwine wa kaka kazele ka ku munue ni lwando pamo ni kabango.’”

26 Yuda lu-aabiinikile, waalandile evi, “Ozu mwanakazi ali ni nsambu kukila nene, pantu nsyamupee Sela mwana wane amuupe.” Ni pakako, taaleele nakue kabili.

27 Musita wakuvyala luwakumeene, kyaamwenekele nangu alikuvyala bampundu.

28 Misa luyaamukwete, mwana umo waafu-miizie kuboko. Kinghombe waakakile nyunzi ya kasi ku kuboko. Waalandile evi, "Ozu i wa mambo."

29 Inzi lu-aabweziizie kuboko, mwinakue waavyelue. Kinghombe waalandile evi, "Wewe i waizula nzila." Ni pakako, ozo mwana wainikilue Perezi.

30 Mwinakue waakakilue nyunzi ya kasi ku kuboko lu-aavyelue, wainikilue Zera.

39

Yusufu wamukaana muka Potifari

1 Yusufu waatwelue ku Misri. Potifari wa ku Misri, kiloolo wakua likolo, mukulu wa bakalinda, i waamusitile Yusufu ku Baisimaeli baamutwele koko.

2 ✧Yawe waali pamo ni Yusufu ni kumupaala mu byonse bi-aali wakita mu nghanda yakua selenzi Mumisri.

3 Potifari wainikile nangue Yawe waali wali pamo ni Yusufu, kabili nangue waali wapaalilue mu byonse bi-aali wakita.

4 Potifari waawamiinue sana mpaka wamu-peela Yusufu mwilo wa kulabukila nghanda yakue pamo ni bintu byonse bi-aali nabio.

5 Kutula musita u-aabiikilue kuba ndabukizi wa mu nghanda yakua Potifari ni wa bintu byonse bi-aali nabio, Yawe waapaalile nghanda yakua Potifari pa mulandu wakua Yusufu, ni kupaala bintu byonse bi-aali nabio mu nghanda ni mu makaba.

⁶ Waasiile bintu byonse mu maboko akua Yusufu, kabili taapoozeleko maano ku bintu byakue, inga sie ku bilio bi-aali walia

Ni Yusufu waali ni mibeele iweme, ni lukebu lwaweme.

⁷ Pa kyamba kya bebi byonse, muka Potifari waamutokeemue Yusufu ni kumwana alaale nakue.

⁸ Inzi wene waakeene wamwana muka Potifari nangue, “Potifari tamanine bintu bindi nabio mono mu nghanda, wene an'mpeelee nsambu ya kusunga byonse.

⁹ Mu eno nghanda temuli unge ankilile pa nsambu in'mpeelue, kabili n'mpeelue nsambu pa bintu byonse kufumiako sie wewe pantu uli mukazi wakue. Ale ndikukitilaki kintu kibiipile evi ni kumuluvia Leza?”

¹⁰ Anzia kine waali wamukebakeba sie kubalua busiku, wene taamwitabiizie kuti alaale nakue ao kuba pamo nakue.

¹¹ Busiku bumo Yusufu lu-aingiile mu nghanda mu kubomba miilo yakue, ozo musita mu nghanda temwaali ata mubombi unge.

¹² Muka Potifari waamukwete ku ngubo wamwana nangue, “Iza ulaala ni nene!” Yusufu waifompwele, wabutukila panze ni kumusia wakwete ngubo yakue.

¹³ Muka Potifari lu-aamwene nangue Yusufu wabutukila panze, ni ye wasyala sie wakwete ngubo yakua Yusufu mu minue,

¹⁴ waapundile wakuuta bantu ba mu nghanda yakue wabaana nangue, “Mone, waaleetele Muebrania kono kwetu kuti atuleebule! Wakiba wau-

miine kulaala ni nene, inzi nene nasamunanga na maka,

¹⁵ ni ye lu-aunvwanga nasamuna, wabutukilanga panze ni kungsiila ngubo yakue.”

¹⁶ Muka Potifari waasungile ngubo yakua Yusufu mpaka lwaizile mulume wakue.

¹⁷ Waamwanine mulume wakue lyasi lyonse nangue, “Ozu Muebrania muzia uwaatuleetelee, wakinghingilila wakebele kulaala ni nene.

¹⁸ Inzi lunakisamuna, wakibutukila panze ni kungsiila ngubo yakue.”

¹⁹ Mulume wakue Potifari lu-aunvwile bi-aabwililue na mukazi wakue nangue i vyakikita mubombi wakue, waafitilue sana.

²⁰ Potifari waamutweme ni kumukaka mu buloko mwaali mwakakilue bakakua bakua likolo.

²¹ ✧ Inzi Yawe waali wali pamo ni Yusufu ni kumulangisia ntono yakue ikata, evi mukulu wa buloko aye wawamiinue na Yusufu.

²² Kalinda wa buloko waamupeelee Yusufu bukulu pa bakakua bonse, ni byonse bibaali bakita papo, wene i waali watantika.

²³ Kalinda wa buloko taapoozeleko maano ku bintu byaali byatantika Yusufu pantu Yawe waali wali pamo nakue. Ni byonse bi-aali wakita, Yawe waali wabipaalile.

40

Yusufu walondolola bilooto bya bakakua nakue

¹ Bebi byonse lubyaapitile, muntu waali wapeelue nsambu ya kupeela likolo divai, ni

olia kaapika wa mikate baamuluviizie Farao, likolo wa ku Misri.

² Farao waabafitiilue babo babiloolo babili, mukulu wa balia bapeelue nsambu ya kupeela likolo divai, ni mukulu wa bakaapika ba mikate.

³ Waabatumine kuya kusungua mu buloko mu nghanda ya mukulu wa bakalinda, momo mwaali mwakakilue Yusufu.

⁴ Mukulu wa buloko waamwanine Yusufu kuti aye wali mubombi wa babo babiloolo babili. Waabasungile, ni bo baikeemo musita uniini.

⁵ Busiku bumo busiku, babo bakakua babili, mukulu wa bakateania ba divai ni mukulu wa bakaapika ba mikate baali babombela likolo wa ku Misri, kubalua muntu waalootele kilooto kyaali ni ndubulwilo iibeelele.

⁶ Yusufu lu-aile kubamona lukeelekeele, waabamwene baali ni bulanda.

⁷ Waipuziizie balia babiloolo babili bakua Farao baali wakakilue pamo nakue mu nghanda yakua Potifari nange, “Ale lelo mumwene-keeleki mwali ni bulanda?”

⁸ Baamwasukile nange, “Fwefue twalootanga kubalua muntu kilooto kyakue, ni evi tetuli na muntu wa kutulondolwela.”

Yusufu waabaanine evi, “Eba, Leza te i ali ni buvinde bwa kulondolola bilooto? Ale n'mbwile vinwalootanga.”

⁹ Mukulu wa bakateania ba divai waamwanine Yusufu kilooto kyakue, “Nene nalootanga muzabibu waimeene ku ntanji yane.

¹⁰ Ku ozo muzabibu kwakiba misambo itatu. Penka papo maani atomba kale, buluba ni bo bwatoota, ni bisansa bya mizabibu ni byo byapia.

¹¹ Namonanga nakwete kikombe kyakua Farao, nabuula mizabibu, nabininamo ni kuya kumu-peela Farao.”

¹² Yusufu waalandile evi, “Elia misambo itatu, i nsiku itatu.

¹³ Nsiku itatu paikaba kupua, Farao wakaba kukufumia mu buloko, ni kukubweziizia mwilo obe u waali wabomba. Wewe wakaba kumu-peela Farao kikombe kya divai mu minue nga vi-waali wamupeela pa mambo luwaali wali kateania wa divai.

¹⁴ Inzi ukaananguluke paukapaalua, kabili tekukalaba kunandilako kuli Farao evi ni nene nkakakulue mono mu buloko.

¹⁵ Pantu kisinka lunaali ku kyalo kyetu kya Baebrania, naibilue. Kabili ni mono mwenka mu Misri nkakilue mu buloko tekuba nali na mulandu.”

¹⁶ Mukulu wa bakaapika ba mikate lu-aunvwile ndubulwilo ya kilooto yaweme, waamwanine Yusufu nangu, “Ni nene wenka nalootanga naitwikile bipanda bitatu bya mikate.

¹⁷ Mu kipanda kya pa muulu mwaba mwali bilio byapikilue bya misango ilekekeene byakua Farao, mu kekio kipanda mwakookelanga tooni twaizanga kulia ezio mikate.”

¹⁸ Yusufu waamwanine evi, “Ndubulwilo ya kilooto ni ezi: Bipanda bitatu i nsiku itatu.

¹⁹ Nsiku itatu paikaba kupua, Farao wakaba kuputula mutue ni kukulika mubili obe ku kimuti evi tooni tukabe ku kulia.”

²⁰ Busiku bwa butatu bwa nsikunkulu ya kuvyalua kwakua Farao, Farao waabatebetele babombi bakue bonse. Mukulu wa bakateania ba

bya kumina ni mukulu wa bakaapika ba mikate baakakwilue ni kuleetua pa ntanzi yakua Farao, ni pa ntanzi ya babombi bakue.

²¹ Mukulu wa bakateania ba bya kumina waabweziiziwe pa mwilo wakue, evi atendeke kumutwalila Farao kikombe.

²² Inzi mukulu wa bakaapika ba mikate waakulikilue. Byonse byaakitikile nga mwaalandiile Yusufu.

²³ Inzi mukulu wa bakateania ba bya kumina taamulangulukile Yusufu. Waamulabile.

41

Yusufu walondolola kilooto kyakua likolo Farao

¹ Ku mpeleezio ya myaka ibili, Farao waalootele waimeene mumbali Mwenzi wa Nile.

² Waamwene nghombe kilooba iweme yainine yalimukufuma mu mwenzi. Luyaafumine, yaatendekele kulia bikusi.

³ Kabili waamwene inge nghombe kilooba yalimukufuma mu mwenzi. Nghombe yabiipile kabili yaondele. Ezio nghombe yaizile kwimana pepi na inge nghombe mumbali mwenzi.

⁴ Nghombe iinine yaweme yaatelekelue na nghombe yondele yabiipile. Mu kumona sie evio, Farao wasantamuka.

⁵ Farao waaleele paakale ni kuloota kinge kilooto. Waamwene misokoti kilooba ya nghano iweme yatanine yali ku kamuti kamo ka nghano.

⁶ Kabili waamwene, misokoti kilooba ya nghano yondele yapukilue na mwela wa ku kabanga.

⁷ Misokoti kilooba yaatelekele misokoti ya ng-hano yaali yatanine. Farao lu-aasantamukile, wainikile nangue waali walimukuloota.

⁸ ✧ Lubwaakiile, Farao waatoobokele. Waatumine bantu ba kuya kukuuta nghanga ni bantu ba maano ba mu Misri. Waababwilile kiloto kyakue, inzi tekwaali muntu waamulondolwelele.

⁹ Muntu waali wapeelue nsambu ya kupeela likolo divai waamwanine Farao, “Nene nalanguluka bilubo byane lelo.

¹⁰ Musita umo Farao waafitiilue babombi bakue, wankakile mu nghanda ya mukulu wa bakalinda, nene pamo ni mukulu wa bakaapika ba mikate.

¹¹ Busiku bumo fwe babili twaalootele kubalua muntu kiloto kili ni bulondoloji bwakue.

¹² Kwaali mulumendo umo Muebrania utwaali twakakilue nakue, mubombi wakua mukulu wa bakalinda. Lutwaamwanine biloto byetu, kubalua muntu waalondolweleelue ndubulwilo ya kiloto kyakue.

¹³ Byonse bi-aalandile byaatukitikiile. Wewe wan'mbweziizie nene pa mwilo wane, inzi mukulu wa bakaapika ba mikate wewe waamukilikile.”

¹⁴ Farao waatumine muntu wa kuya kumutwama Yusufu. Penka papo wakakulua kale mu buloko. Lu-aatebwilue misisi ni kuvwala ngubo yakue, waile kwimana ntanzi yakua Farao.

¹⁵ Farao waamwanine Yusufu, “Nakiloota biloto, ni bebi biloto bantu bakyandua

kubilondolola. Inzi nakyunvua nangue wewe kuti wavinda kubilondolola.”

¹⁶ Yusufu waamwasukile Farao, “Nene na maano ane nsivinda, inga sie Leza mwine i alikumulondolwela Farao ndubulwilo ya kiine.”

¹⁷ Farao waalandile evi, “Nene nakiloota naimeene mumbali mwenzi.

¹⁸ Nakimona nghombe kilooba iweme yainine yalimukufuma mu mwenzi. Luyakifuma, yakitendeka kulia bikusi.

¹⁹ Kabili nakimona inge nghombe kilooba yondele itope yabiipile yalimukufuma mu mwenzi. Mono mu Misri nsinamonemo nghombe yondele nga ezio.

²⁰ Nghombe yondele yabiipile yaatelekele nghombe kilooba ya mambo yaali yainine.

²¹ Luyaatelekele ezio nghombe, teyaamanikile nangue i yatelekanga nghombe iinine, inzi yaali yamwenekele sie yabiipile nga viyaali pa mambo. Kupwako, nasantamuka.

²² Kabili nakiloota misokoti kilooba ya nghano yatanine yaweme yaali yasyakosele yatweme ku kamuti kamo ka nghano.

²³ Kabili nakimona misokoti kilooba ya nghano yondele yapukilue na mwela wa ku kabanga.

²⁴ Nghano yaali yaondele yaatelekele misokoti kilooba iweme. Nakilootolwela banghanga, inzi tekuli muntu wakinondolwela ndubulwilo.”

²⁵ Yusufu waamwanine Farao nangue, “Bebi bilooto byobe ni bimonke sie. Leza wakikulangisia vi-aliwakaba kukita pa kyamba kya musita uniini.

²⁶ Elia nghombe kilooba iweme, i myaka kilooba, ni elia misokoti kilooba ya nghano iweme,

ni yo i myaka kilooba. Bebi bilooto byonse ni bimonke sie.

²⁷ Elia nghombe kilooba yondele ni ibiipile yaafumine pa kyamba kya inge, i myaka kilooba, ni elia misokoti kilooba musili kantu, i myaka kilooba ya nzala.

²⁸ Kaka i keebo kanamwana Farao, Leza wakimulangisia Farao vi-aliwakaba kukita pa kyamba kya nsiku iniini.

²⁹ Unvua, myaka kilooba mu Misri mwaakaba bya kulia bingi,

³⁰ ni inge myaka kilooba yaakakonkapo, mwaakaba nzala. Ni bantu bonse baakalaba nangue mu kyalo kya Misri mwaali ni bya kulia bingi, pantu ezio nzala yaakeenoona kyalo.

³¹ Ni pakako, bwingi bwa bilio tebukalangu-lukua mu kyalo pantu ezio nzala yaakeeza, yaakaba yakilile kubiipa.

³² Keki kilooto kyakua Farao kikibwelelee libili, ni pa mulandu wa kusininkizia mapange akaba kukitua na Leza pa kyamba kya nsiku iniini.

³³ “Ni pakako, Farao akebe muntu wa maano ni mulangue wakuti abe ndabukizi wa kyalo kya Misri.

³⁴ Kabili asaakwilepo ni bange babiloolo bakuti baye babiika kimo kya pa bisaano bya pa buzombozi bwa mu myaka kilooba ya bilio mu kyalo kya Misri,

³⁵ bakolonghanie buzombozi mu eno myaka iweme ilimukwiza ni kuziba bobo buzombozi mu matala a mu mizi ni kubusunga.

³⁶ Bebi bilio byaakasungua mu kyalo mu myaka kilooba ya nzala yaakaba mu kyalo kya Misri, evi

kyalo tekuti kikeenoonue na nzala.”

Yusufu wa-aluka ndabukizi mu Misri

³⁷ Farao pamo ni babiloolo bakue bonse baawamiinue sana na bobo bulanzi.

³⁸ Farao waipuziizie evi, “Ati, kubako ni kiine kuti twasanga unge muntu nga ozu ali ni Mweo wakua Leza?”

³⁹ Farao waamwanine Yusufu, “Tekuli unge ali ni maano ni mulangue nga wewe, pantu wewe i wakifyulilua na Leza totu twebona tonse.

⁴⁰ ✧Ni pakako, wewe wenka i waakaba mukulu pa nghanza yane, ni bulanzi bobwe bwaakanakilua na bantu bane bonse. Inzi naakaba mukulu wa kyalo kyonse kukila wewe.”

⁴¹ ✧Farao waamwanine Yusufu, “Mona nakubika kuba mukulu wa kyalo kyonse kya Misri.”

⁴² Farao waavuulile kazele kakue ka kalangi ni kumuvwika Yusufu ku munue, waamuvwika ni ngubo ya kitani kiweme, kabili wabuula ni mukufu wa oro wamuvwika mu mukosi.

⁴³ Yusufu waaseziiziwe mu tyakala ya bubili yakua Farao kuya wali nkonkani wakua Farao. Bakalinda bakue baali baya bamutangilile balimukupunda nangue, “Fukame.” Yusufu wapeelua bukulu bwa kuteeka kyalo kyonse kya Misri.

⁴⁴ Farao waamwanine Yusufu nangue, “Nene ndi Farao, inzi mono mu Misri monse tekuli muntu wakulendula kuboko ao lukasa kine teumupeelee nsambu.”

⁴⁵ Farao waamwinikile Yusufu linge liina lya Zafenati-Panea ni kumuufia mwana mwanakazi

liina lyakue Asenati mwina Potifera kitambua wa mu muzi wa Oni.

⁴⁶ Yusufu waali na myaka 30 lu-aabiikilue pa mwilo na Farao, likolo wa ku Misri. Yusufu waafumine kuli Farao ni kuya kwenda mu kyalo kyonse kya Misri.

⁴⁷ Mu ezio myaka kilooba, kyalo kyaameniizie bilio bingi.

⁴⁸ Mu ezio myaka kilooba Yusufu waakolong-haniizie bilio byonse bya mu kyalo kya Misri ni kubiziba mu milue. Mu mizi yonse ya mu Misri mwaazibilue bilio bya mu makaba aali aizyungulukiile.

⁴⁹ Yusufu waazibile bilio bingi sana byavulile nga musenga wa mumbali lyezi. Baalekeele ni kupenda pantu byaali byakilile kuvula.

⁵⁰ Lubaali tebanaingile mu mwaka wa nzala, Asenati mwana mwanakazi mwina Potifera kitambua wa mu muzi wa Oni, waali wasyamuvyaliile Yusufu baana babili balalume.

⁵¹ Libeli wakue waamwinikile Manase. I kulanda nangu, "Leza wanengia kulaba maavia ane onse pamo ni lupua lwane."

⁵² Mwana wa bubili waamwinikile Efraimu. I kulanda nangu, "Leza wan'mpeela luvyalo mu kyalo kya lyemo lyane."

⁵³ Myaka kilooba ya bilio yaali mu kyalo kya Misri yaapwile,

⁵⁴ ✧ni myaka kilooba ya nzala yaabambile nga mwaalandiile Yusufu, ni nzala yaakumeene mu kyalo kyonse. Inzi mu kyalo kya Misri temwaabulile bilio.

55 ☆ Nzala luyaakumeene mu kyalo kyonse kya Misri, bantu baile kumulilila Farao. Farao waabaanine Bamisri bonse nangue, “Endo mwaya kuli Yusufu. Kyonse ki-alikumyana, kite.”

56 Nzala luyaakumeene mu kyalo kyonse, Yusufu waizwile milue onse ni kubamba kubasisia Bamisri bilio, ni nzala yaali yakilile kubiipa mu kyalo kya Misri.

57 Bantu ba mu byalo byonse baali baya kusita bilio mu Misri kuli Yusufu pantu nzala yaali yakilile kubiipa pa kyalo.

42

Bakuluube kwa Yusufu baya kusita bilio ku Misri

1 Yakobo lu-aamanine nangue bilio bili ku Misri, waabaanine baana bakue nangue, “Mwe baana, ale mukentaniineki?”

2 ☆ Nene nakyunvua nangue ku Misri bilio kubi. Kansi kookeleko muye mutusitileko, evi tekuti tufue na nzala.”

3 Kupwako, bakuluube lyanondo bakua Yusufu bakookelako baya ku kusita nghano.

4 Inzi Yakobo taamutumineko Benyamina mwalawakue kwa Yusufu pantu waali watiina nangue pange kuti wakitikilua na kibiipile.

5 Baizraeli baile pamo ni bange bantu ku kusita bilio ku Misri pantu mu kyalo kya Kanaani nzala yaali yakilile.

6 Ozo musita, Yusufu waali wali ndabukizi wa kyalo, kabili i waali wasisia bilio ku bantu bonse

ba mu byalo. Bakuluube kwa Yusufu baizile kumufukamina ni kulaala kyuba.

⁷ Yusufu lu-ainikile nangue ni bakuluube, waabambile kulanda nabo wasasile nga asi-benikile. Waabeepuziizie evi, “Mufumine pi?”

Baamwasukile nangue, “Fwefue tufumine ku kyalo kya Kanaani. Twizile kono ku kusita bilio.”

⁸ Anzia kine Yusufu waabenikile, bene tebaamwinikile.

⁹ ☆Yusufu waalangulukile bilooto bi-aali waloota. Waabaanine evi, “Mwemue muli nengu. Mwiziile sie kumona bunake bwa kyalo.”

¹⁰ Baakeene balanda nangue, “Ata we mukulu, fwefue tuli babombi bobbe, twiziile sie kusita bilio.

¹¹ Fwefue tuli bena umo, tetuli nengu. We mukulu, fwefue tuli bantu ba kisinka.”

¹² Yusufu waabaanine evi, “Tekukaane, mwe-mue mwiziile kulengula bunake bwa kyalo.”

¹³ Baalandile evi, “Fwe babombi bobbe twaavyelue lyanondo ni babili, baana bena muntu umo wa mu kyalo kya Kanaani, mwalawetu wa mpeleezio asyele na situe, ni unge umo talipo.”

¹⁴ Yusufu waalandile evi, “Mwemue muli nengu, nga munamyaninanga.

¹⁵ Ni pakako, namilapila mu liina lyakua Farao nangue mupalile kweziiwanke. Kine mwalawenu tanamoneke pano temukapeelua nsambu ya kubwelela kwenu.

¹⁶ Tume umo pakati kenu wakuti aye amutwame mwalawenu, ni mwe bange musyale mwakakilue mpaka lwakaba kusininkiziwa

bintu bimwalanda. Inzi kulanda kisinka ntanzi yakua Farao mwemue muli nengu.”

¹⁷ Kupwako, wabakaka bonse mu buloko nsiku itatu.

¹⁸ Busiku bwa butatu Yusufu waabaanine evi, “Kite bindikumyana mukeeza kufua pantu nene ndinatiina Leza.

¹⁹ Kine muli bantu ba kisinka, mukwenu umo asyale wakakilue molia mu buloko mumukakilue, inzi mwe bange endo mutwale bilio bya kupwisia nzala kwenu.

²⁰ Mukabe kumuleeta mwalawenu pano evi nkabe kusininkizia nanguye bulanzi bwenu ni bwa kisinka. Kine mukabe kukita evio nsikaba kumiipaya.”

Ni bo baakitile evio.

²¹ Baalanzyaniizie nanguye, “Emwe, kisinka tulubile pantu twaakeene kunvwila mwalawetu nkumbu lu-aali watupaapaata. Keki i kitwaingilila mu aza maavia.”

²² ☆ Rubeni waalandile evi, “I kalia kanaamyanine nanguye tekumukitile kibiipile, inzi mwe mwaakeene. Te mwamona! Mulopa wakue ulimukukebua pali fwefue.”

²³ Tebaamanine nanguye Yusufu waabenikile pantu waali walanda nabo kupitila mu muntu waali walondolola bulanzi bwabo.

²⁴ Yusufu lu-aafumine papo pa baali, waatendekele kulila. Lu-aabwelelepo kabili, waamukwete Simeoni wamukaka ni bonse bamwene.

Bakuluube kwa Yusufu babwelela ku Kanaani

²⁵ Yusufu wa-anine bantu babeezuziizie bilio mu masaaka ni kubabiikilamo nfolanga yabo, kabili babapailile ni mpamba ya mu nzila. Evi i vibaabakitiile.

²⁶ Baaseziizie masaaka abo pa punda. Kupwako, babamba kuya.

²⁷ Lubaafikile pa nkendo ya kuti balaale, umopo waakakwile lisaaka lyakue abuulemo bilio bya kuliisia punda wakue, waamwene nfolanga yakue yali mukati.

²⁸ Waabaanine benakue nangue, “Emwe, ize mumone nfolanga yane inabweziiziwanga ezi ili momu mu lisaaka lyane.” Bonse baabambile kukwaka na mwezo balanda nangue, “Ni kiki keki kyatukitilanga Leza?”

²⁹ Lubaile kufika kuli sibo Yakobo ku kyalo kya Kanaani, baamubwilile byonse byaabakitikiile nangue,

³⁰ “Ozo mukulu wa kekio kyalo waali walanda wasasile sana kuli fwefue, kabili waali walanda nangue, ‘Tuli nengu ya kyalo.’ ”

³¹ Twaamwanine, “We mukulu, fwefue tetuli nengu, inzi tuli sie bantu ba kisinka.

³² Fwefue tuli benenke baana lyanondo ni babili bena situe umo. Mwana umo talipo, mwana mukala wene asyele ku kyalo kya Kanaani kuli situe.”

³³ Ozo mukulu wa kyalo wakitwana evi, “Pakuti nsininkizie nangue mwemue muli bantu ba kisinka, umo pakati kenu alikusyala kono, inzi bange babwelelemo ni bilio pantu kuli nzala.

³⁴ Endo mumutwame mwalawenu mumuleete, mane nkabe kusininkizia nangue temuli nengu,

kabili mane nkabe kumibweziizia muntu wenu. Kabili ni mwe mwaakaba mwasuluzia mu keno kyalo.”

³⁵ Bonse lubaapongwele bilio mu masaaka abo, kubalua muntu waamwene kafunda kakue ka nfolanga mu lisaaka. Baana bonse pamo ni sibo lubaamwene evio, baatiinine.

³⁶ Sibo Yakobo waabaanine evi, “Mwemue mulimukun'mpwila baana bane! Yusufu talipo, ni Simeoni talipo, kabili evi mulimukukeba mumutwame ni Benyamina! Ena we lyemo!”

³⁷ Rubeni waamwanine se, “We tawe, kine nsikakubweziizia ozu mwana obe, ukepailemo baba baana bane babili. N'mpeelee, ni ne nakaba kumubwezia”

³⁸ Waalandile evi, “Ata, ozu mwana wane wene temuya nakue. Unvue, mukuluube waafwile, ozu i wenka asyelepo sie. Pa-akaba kukitikilua na kibiipile mu nzila, nga mwakaba kunengia kufua na kikonko kya mu bukote bwane.”

43

Bakuluube kwa Yusufu baya ku Misri ni Benyamina

¹ Ozo musita, nzala yaakilile kubiipa mu kyalo.

² Lubaapwile bilio byonse bibaile kusita ku Misri, sibo waabaanine evi, “Endo mutusitileko binge bilio.”

³ Yuda waamwanine evi, “Olia muntu waatwaanine nangue, ‘Kine temukeeza ni mwalawenu, tekuti tukamonane nenu.’

⁴ Kine ulikutupeela mwalawetu kuti tuye nakue, tulikukooka kuya ku kusitila bilio.

⁵ Inzi kine wakaana kuti tuye nakue, fwefue tetukookelako pantu olia muntu waatwaanine nangue, 'Kine temukeeza pamo ni mwalawenu, tekuti tukamonane nenu.'

⁶ Izraeli waalandile evi, "Mwandeetela bwavia bukata sana. Ale mwaamubwiliileki nangue muli ni unge mwalawenu?"

⁷ Baamwasukile nangue, "Ozo muntu waatwipuziizie biipuzio bingi sana palua lupua lwetu nangue, 'Sinue akikosele? Temuli na mwalawenu?' Fwefue twaamwasukile kukonkana ni vikili, inzi tetwaali twamanine nangue kuti watwana tukeeze ni mwalawetu."

⁸ Yuda waamwanine se Izraeli, "N'mpeelee mumumendo ngie nakue, ni fwe tulikuya, tetukafua na nzala, inzi twaakaba twakosele, fwefue ni wewe pamo ni baana betu.

⁹ Nene naakaba kikwatizi kyakue. Kine nsika-mubwezia wakosele, ukansonze, ni kilubo kyaakaba kyali kyane muyayaya.

¹⁰ Pantu kabenge tekukokola, evi nga tetusyabweleleko ni lya bubili."

¹¹ Sibo Izraeli waabaanine evi, "Kine ni evio, kite evi: Twame mazabo awamiisie a mu keno kyalo mu bitwamo byenu mumutwalile ozo muntu byabupe: Zeri iniini, ni kapelo kaniini, ni manukato, ni manemane, ni batani, pamo ni lozi.

¹² Mutwame nfolanga ya kuya kusitamo bilio ni ya kuya kubweziizia pa elia nfolanga i mwaiziliile nayo mu masaaka enu pantu pange baalabiliile kubiikamo.

¹³ Mumutwame ni mwalawenu muye nakue kuli ozo muntu.

¹⁴ Leza wa Maka onse akalengie ozo muntu kumyunvwila nkumbu, evi mukabwele ni Benyamina pamo ni mukuluube. Kine kufwilua na baana bonse, nkafwilue sie.”

¹⁵ Kupwako, babo baana batwama byabupe ni Benyamina pamo ni nfolanga ya kusitamo bilio ni ya kuya kubwezia. Baabambile lwendo, bakookela ku Misri ni kuya kwimana pa ntanzi yakua Yusufu.

¹⁶ Yusufu lu-aabamwene bali pamo ni Benyamina, waamwanine mubombi wakue nangue, “Bengizie mu nghanda yane, sinza nama uteanie pantu baba bantu lelo ndikulua nabo bilio bya musita wa koba.”

¹⁷ Mubombi waabengiziizie mu nghanda mwa Yusufu nga mwa-aniinue.

¹⁸ Bakuluube baatiinine pantu baingiziiziwe mu nghanda mwa Yusufu. Baalandile evi, “Twaingiziwa mono pa mulandu wa nfolanga i twatwaaminiine mu masaaka etu lolia lutwaizile kusita bilio lwa mambo, evi atupeelee mulandu ni kutupingula, apoke punda yetu ni kutwalula bazia bakue.”

¹⁹ Baamupaleeme kalinda wa nghanda yakua Yusufu, babamba kulanda nakue pa mulyango nangue,

²⁰ “We mukulu, kisinka twaakookele kono lwa mambo kukusita bilio.

²¹ Lutwaafikile pa nkendo ya kulaala, twaakakwile masaaka etu, kubalua muntu waamwene nfolanga yakue elia itwaasitilemo bilio yali mu lisaaka lyakue nga muyaali yabeeleele. Nfolanga ezi i twabwela nayo.

²² Kabili twaiza ni inge nfolanga ya kusitilako bingie bilio. Fwefue tetumanine muntu waabiikile nfolanga yetu mu masaaka etu.”

²³ Mubombi waalandile evi, “Mutende ube nenu, tekutiine. Leza wenu, Leza wakua sinue i waamipeele nfolanga mu masaaka enu. Pantu nene mwan'mpeele yakumeene.” Kupwako, wabaleetela Simeoni.

²⁴ Mubombi waabengiziizie mu nghanda yakua Yusufu, wabapeela menda a kusamba ku makasa, kabili waya kuliisia ni punda yabo.

²⁵ Baateaniizie byabupe bya kupeela Yusufu, pantu waabaanine kwiza kulia nabo musita wa koba.

²⁶ Yusufu lu-aizile kwakue, baamupeele byabupe bibaizile nabio mu nghanda ni kumukontamina.

²⁷ Waabeepuziizie wabaana nangue, “Ale sinue mukote umwaalandile palwakua wene, ali sie bwino? Ni lenu kumo akikosele?”

²⁸ Baamwasukile nangue, “Mubombi obe, situe, ali sie bwino, ni lenu kumo akikosele.” Kabili baafukeeme ni kumukontamina.

²⁹ Lu-aamumwene mwalawakue Benyamina, mwana mwina nghina, waalandile evi, “Ati, ozu i mwalawenu umwan'mbwilile? Waalandile evi, ‘We mwana wane, Leza akunvwile nkumbu.’ ”

³⁰ Kupwako, Yusufu wafumapo pantu waali wasyakeba kulila na nsansa ya kumona mwalawakue. Waingiile mu nghanda ku kati ni kubamba kulila.

³¹ Pa kyamba, waasambile ku menso, wafuma waisipikiizie ni kubaana bateanie bilio.

³² Yusufu waateaniiziiziwe pa bunke, ni baku-luube pa bunke, Bamisri baali balia koko ni bo pa bunke pantu kyaali kya busoni Bamisri kuliila pamo ni Baebrania.

³³ Balupua bakua Yusufu baikeele pa ntan-zi yakue bakonkeene, libeli pa nsambu yakue ya bubeli, ni mukala pa nsambu yakue ya bu-mukala. Ni bo, baali basyaipapa sie.

³⁴ Waabapeele bilio byaali byafuma pa ntan-zi yakue. Benyamina waatuulikiiluepo lisaano kuk-ila bakuluube. Baaminine ni kuwaminua pamo nakue.

44

Kikombe kyakua Yusufu kyabiikua mu lisaaka lyakua Benyamina

¹ Yusufu wa-anine mubombi wa mu nghanda yakue nangue, “Izuzia bilio mu masaaka a baba bantu kukonkana ni vibalikuvinda kutwama, ubabiikilemo ni nfolanga yabo.

² Kabili ubiike ni kikombe kyane kya mutofue mu lisaaka lyakua ozu mwanike, ubiikemo ni nfolanga yakue.” Ni ye waakitile mwa-aniinue na Yusufu.

³ Lukeele lwakue paakili ba-aninue kuti baye pamo ni punda yabo.

⁴ Lubaali tebanafike kule ni muzi, Yusufu waamwanine mubombi wa mu nghanda yakue nangue, “Lenga ubakonke balia bantu bayanga. Pauya kubasanga, uye ubeepuzie evi, ‘Mwakiti-langaki bibiipile ku muntu waamikitiile biweme?

⁵ Temuli na kikombe kyakua tawelenzi? ki-aliwamininamo ni kubukilako? Mwaluvia sana.’”

⁶ Lu-aabasangile, waabaanine totu twebo.

⁷ Baamwanine evi, “We mulopue, walandilaki evio? Kulanda kisinka tetwakitanga kintu kya ozu musango.

⁸ Unvua, lolia lutwaatwaminiine nfolanga mu masaaka etu mpaka ku Kanaani, twakikubwezi-izia. Eba, ale tulikwibilaki mutofue ao oro yakua solenzi?

⁹ Ewe, kansi kine pa fwefue babombi bobe palikusangua umo ali nakio, afue, ni fwefue bange bonse tukabe bazia benu.”

¹⁰ Waalandile evi, “Kibe nga mumwalandila. Olia alikusangua nakio, alikuya wali muzia wane, ni mwe bange temuya mwali na kilubo.”

¹¹ Kupwako, penka papo bakoosiizia masaaka abo pansi, kubalua muntu wabamba kukakula lisaaka lyakue.

¹² Waabambiile kukeba mu lisaaka lyakua mukulu mpaka wapeleezia mu lisaaka lyakua mwanike. Kikombe kyaamonekele mu lisaaka lyakua Benyamina.

¹³ Kupwako, bonse bazabula ngubo yabo, kubalua muntu wabiika lisaaka lyakue pa punda wakue ni kubwelela ku Misri.

¹⁴ Yuda ni bakuluube baile mu nghanda yakua Yusufu, ni ye waali wakili penka palia. Bonse baaleele kyuba.

* **44:5 44:5** Bwaluzi bumo bwa kale buli na *Temuli na kikombe kyakua tawelenzi?* Kiebrania tekikwete totu twebo.

15 Yusufu waabaanine evi, “Mwakitilangaki evi? Temumanine nangue muntu nga nene kuti nabuka ni kumana bintu byonse?”

16 Yuda waamwasukile evi, “We mukulu, tulikukwanaki? Kabili tulikulandaki? Tulikukaana syani kibalo? Leza mwine i-amwene bubi bwa babombi bobbe. Evi fwe bonse tuli bazia bobbe pamo ni olia wakwatwanga watweme kikombe.”

17 Yusufu waalandile evi, “Ata, nene nsivinda kukita evio! Nalanda evi, olia wenka wakwatwanga wali ni kikombe i muzia wane. Inzi mwemue bange ilepo bwino kuli sinue.”

Yuda wapaapaata palwakua Benyamina

18 Yuda waamupaleeme ni kumwana nangue, “We mulopue, napaapaata nandepo keebo kamo ka kunvwika ku matui akua tawelenzi. Tekufi-tilua mubombi obe pantu wewe uli nga Farao.

19 We Tawelenzi, waatwipuziizie fwe babombi bobbe nangue, ‘Kubako muli ni sinue ao mwalawenu?’

20 Fwefue twa-asukile evi, ‘Ee, tuli ni situe mukote ni mwana wa mu bukote bwakue, inzi mukuluube kwa ozo mwanike waafwile. Ozo mwana i asyelepo sie wakosele mu livumo lyabo, ni se amutonene.’

21 Wewe waatwanine fwe babombi bobbe tumuleete umumone,

22 Inzi fwefue twa-asukile nangue, ‘Mulumendo tavinda kumusia se, pantu kine wamusia, se kuti wafua.’

23 Wewe wa-anine babombi bobbe nangue, ‘Kine temukeeza ni mwalawenu, tekuti tukamonane nenu.’

24 “Lutwaabweleele kuli situe, twaamubwilile byonse bitwa-aninue na tawelenzi.

25 Situe waalandile evi, ‘Kabili endo mwaye mutusitileko bingie bilio.’

26 Fwefue twaalandile evi, ‘Tetuvinda kukooke-lako. Inzi kine tulikuya ni mwalawetu, tulikukookelako, pantu tetuvinda kuya kumonana na olia muntu kine tetuile ni mwalawetu.’

27 Mubombi obe, tawe, waatwanine, ‘Mumanine nangue mukazi wane Rakeli wanvyaliile sie baana babili balalumenke.

28 Umo nsikili nakue, kisinka waaputwilue sie tuniini tuniini, kabili nsyamumwene.

29 Kine mwantwamina ni ozu, ni ye waya kukitikilua na kibiipile, kuti mwangipailila sie na bulanda bwa mu bukote bwane.’

30 “Ni pakako kine naya kuli tawe, mubombi obe, tekuba nali na ozu mulumendo, pantu maswapi a bukose bwakua tawe ali mu ozu mwana,

31 pa-akaba kumona nangue mulumendo tetuli nakue wakaba kufua. Ni babombi bobee baakepaizia sibo mukote wali ni bulanda.

32 Pantu mubombi obe waikitile kikwatizi kuli se walanda nangue, ‘Kine nsikaba kumubwezia kuli wewe, naakaba ni kilubo kya muyayaya kuli we tawe.’

33 Kansi evi ne mubombi obe nakulomba nsyale nali muzia kuli we tawelenzi pa kifuka kyakua ozu mulumendo, inzi ozu mulumendo asele aye pamo ni bakuluube.

34 Ale ndikubwela syani kuli tawe tekuba namutweme ozu mulumendo? Nsitonene kuya kumona kyakaba kumukitikila tawe.”

45

Yusufu waimania ku bakuluube

¹ ✠Yusufu wa-andilue kusipikizia ntanzi yabo bonse baali baimeene pepi nakue. Waalandile evi, “Mwe babombi bonse ba mu Misri, fume.” Lwaafuminepo babombi bonse ba mu Misri, Yusufu waimaniizie ku bakuluube.

² Wa-angwile walila mpaka ni Bamisri baali bali panze baunvua, pamo ni ba mu nghanda yakua Farao.

³ Yusufu waabaanine bakuluube, “Nene ndi Yusufu. Tawe akikosele ni lenu kumo?” Bakuluube lubaunvwile evio, ba-andilue kumwasuka pantu baamutiinine.

⁴ Yusufu waabaanine bakuluube, “Namilomba mun'mpalame.” Baamupaleeme. Waabaanine evi, “Nene ndi Yusufu umwasisiizie ni kuleetua kono ku Misri.

⁵ Kansi tekunvue bulanda ao kufiitilwane pantu mwansisiizie, inzi waminue sie pantu Leza wantangiziizie kono pakuti n'mpususie bukose bwa bantu.

⁶ Eno ikili sie myaka ibili ya nzala mu kyalo. Kusyele ni inge myaka isaano ya nzala. Mu ezio myaka tekukaba kulima ao kuzombola.

⁷ Leza wantangiziizie ntanzi yenu pakuti n'misunge mwe basyelepo, kuti luvyalo lwenu lukatwalilile pa kyalo ni kumipususia na bupusuko bukata.

⁸ Kansi te mwemue bandeetele pano, inzi ni Leza. Ni ye wankitile kuba nga se kwa Farao

ni mukulu wa mu nghanda yakue yonse, ni ndabukizi wa kyalo kyonse kya Misri.

9 ☆“Ale lenge musele kuli tawe mumwane nangue Yusufu mwana obe walanda evi, ‘Leza anteekele kuba ndabukizi wa kyalo kyonse kya Misri. Lenga ukookele kono kuli nene,

10 ukabe kwiza kwikala ku Goseni, koko i kuwaakaba wapalameene ni nene. Wewe ni baana bobbe, ni benzikulu bobbe, ni mikooko yobe, ni nghombe yobe pamo ni bingye byonse byuli nabio.

11 Papo i panaakakusunga pantu kukili ni inge myaka isaano ya nzala, evi tekuti ukabe mupabi, wewe ni lupua lobe pamo ni byonse byuli nabio.’

12 “Evi mwaimwena na menso enu, ni mwalawane Benyamina waimwena na menso akue nangue nene i wenka Yusufu alimukulanda nenu.

13 Mukabe kuya kumubwila tawe bulumba bwane bonse bundi nabo mu kyalo kya Misri, ni bintu byonse bimwamona. Kabili mukabe kulenga kumukoosiizia tawe kono.”

14 Kupwako, wamukumbatila Benyamina watendeka kulila. Benyamina ni ye wamukumbatila ni kutendeka kulila.

15 Kabili waakumbatiile bakuluube bonse ni kubalilila. Pa kyamba, bakuluube baalanzyenie nakue.

16 Mpunda luyaunvwikile ku nghanda yakua Farao nangue bakuluube kwa Yusufu bakiiza, Farao ni babombi bakue baawamiinue.

17 Farao waamwanine Yusufu, “Baane baku-luubo nangue, ‘Kite evi, longele bintu pa nama yenu musele muye ku kyalo kya Kanaani,

18 muye mu mutwame sinue ni lupua lweni mwize kono kwane, ni ne naakamipeela biweme bya mu kyalo kya Misri, kabili mwaakaba mwalia binonene bya mu kyalo.’

19 Kabili baane nangue, ‘Twame matyakala a mono mu Misri a kuti muye mutwaminemo baana benu ni bakazi benu pamo ni sinue mwize nakue.

20 Kabili tekusakamane palua bintu byenu pantu bintu biweme bya mu kyalo kyonse kya Misri byaakaba byenu.’ ”

21 Baizraeli baakitile muba-aniinue. Yusufu waabapeele matyakala ni mpao ya mu nzila nga mwaalandiile Farao.

22 Kubalua muntu waapeelue ngubo ya lenu, inzi Benyamina wene waapeelue ngubo isaano ya lenu ni nfolanga ya mutofue 300.

23 Waamutumiine se punda lyanondo yaali yatweme bintu biweme bya mu Misri ni punda ikota lyanondo yaali yatweme nghano ni mikate pamo ni bingie bilio bya mpao ya mu nzila.

24 Lu-aabapeele nsambu ya kuya, waabaanine evi, “Tekukankabule mu nzila.”

25 Kupwako, basela kufuma ku Misri ni kuya ku kyalo kya Kanaani kuli sibo Yakobo.

26 Baamwanine nangue, “Yusufu akikosele ni lenu kumo, kabili i ndabukizi wa mu kyalo kyonse kya Misri!” Yakobo lu-aunvwile evio, waapenzukile pantu taabaketekee.

²⁷ Baamulondolweleele byonse biba-aninue na Yusufu. Lu-aamwene matyakala aatuminue na Yusufu akuti atwamuemo, mutima wakua sibo Yakobo waateekameene.

²⁸ Izraeli waalandile evi, “Emwe! Eyo mwana wane akikosele! Mpaka nkabe kuya kumumona lunsinafue.”

46

Yakobo ni lupua lwakue baya ku Misri

¹ Izraeli waile pamo ni byonse bi-aali nabio waya kufika ku Beri-Seba, wamwelela Leza wakua se Izaaki ngelelo.

² Leza waamwanine Izraeli mu kimonua kya busiku. Waamukuutile, “Yakobo, Yakobo.”

Wa-asukile nangu, “Ne ono pano.”

³ Waamwanine, “Nene ndi Leza, Leza wakua so. Tekutiina kukookela ku Misri pantu i ku-naakakukita kuba mutundu ukata.

⁴ Ndikukooka pamo nobe ku Misri, kabili naakakusezia paakale. Yusufu i waakakuziika.”

⁵ Yakobo waafumine ku Beri-Seba. Baizraeli baamutweme sibo Yakobo, ni baana babo pamo ni bakazi babo mu matyakala aatuminue na Farao kuti bamutwamemo.

⁶ ☆Kupwako, batwama nama yabo pamo ni bunonsi bwabo bubaanonkele mu kyalo kya Kanaani. Yakobo waya ku Misri pamo ni luvyalo lwakue lonse.

⁷ Baana bakue balalume, ni baana bakue banakazi, ni benzikulu bakue balalume ni banakazi, waile nabo ku Misri.

⁸ Yakobo ni baana bakue baile ku Misri. Meena a baana bena Yakobo, aliwakutua Izraeli, ni aza: Rubeni i libeli.

⁹ Ni bena Rubeni ni baba: Hanoki, ni Palu, ni Hesroni pamo ni Karmi.

¹⁰ Ni meena a baana balalume bakua Simeoni ni aza: Yemueli, ni Yaminu, ni Ohadu, ni Yakini, ni Zohari pamo ni Sauli mwina mwanakazi wa ku Kanaani.

¹¹ Ni meena a baana balalume bakua Lawi ni aza: Gershoni, ni Kohati pamo ni Merari.

¹² Ni meena a baana balalume bakua Yuda ni aza: Eri, ni Onanu, ni Sela, ni Peresi, ni Zera. Inzi Eri ni Onanu baafwiliile mu kyalo kya Kanaani. Ni meena a baana balalume bakua Perezi ni aza: Hesroni ni Hamuli.

¹³ Ni meena a baana balalume bakua Isakari ni aza: Tola, ni Pua, ni Iobu pamo ni Simuroni.

¹⁴ Ni meena a baana balalume bakua Zabuloni ni aza: Seredi, ni Eloni pamo ni Yaleli.

¹⁵ Babo i bena Lea ba-aamuvyaliile Yakobo ku Padani-Aramu pamo ni Dina mwana mwanakazi. Baana bakue bonse, balalume ni banakazi, baali 33.

¹⁶ Ni meena a baana balalume bakua Gadi ni aza: Sifioni, ni Hagi, ni Suni, ni Eziboni, ni Eri, ni Arodi pamo ni Areli.

¹⁷ Ni meena a baana balalume bakua Aseri ni aza: Imuna, ni Isiwa, ni Isiwu, ni Beria pamo ni nkazi yabo Sera. Ni meena a baana balalume bakua Beria ni aza: Heberi ni Malkieli.

¹⁸ Baba i baana bena Silipa waufiiziwe Yakobo. Lea wapeelue ozu Silipa na Labani kuti aye wali mubombi wakue. Bonse pamo baali lyanondo ni mutanda.

19 Ni meena a baana balalume bakua Rakeli muka Yakobo ni aza: Yusufu ni Benyamina.

20 ☆Yusufu waavyele baana babili balalume muli Asenati mwina Potifera kitambua wa mu muzi wa Oni, ni bo meena abo ni aza: Manase ni Efraimu.

21 Ni meena a baana balalume bakua Benyamina ni aza: Bela, ni Bekeru, ni Asibeli, ni Gera, ni Naamani, ni Ehi, ni Rosi, ni Mupimu, ni Hupimu pamo ni Ardi.

22 Baba i baana lyanondo ni bana bakua Yakobo ba-aavyele muli Rakeli.

23 Dani waavyele mwana mwalalume Husimu.

24 Ni meena a baana balalume bakua Nafutali ni aza: Yazeli, ni Guni, ni Yezeri pamo ni Silemu.

25 Baba i baana kilooba bakua Yakobo ba-aavyele muli Biliha. Rakeli waapeelue Biliha na Labani kuti aye wali mubombi wakue.

26 Bantu baile na Yakobo mu Misri, bantu ba mu luvyalo lwakue pasili kupendako bamuka baana bakue, baali bantu 66.

27 ☆Yusufu lu-aali ku Misri waavyele baana babili balalume. Bantu bonse ba mu luvyalo lwakua Yakobo baile ku Misri baali bantu 70.

Yakobo ni lupua lwakue mu Misri

28 Yakobo waamutumine Yuda kuti abatangilile kuya kumwana Yusufu bakabe kuya kusaakaana nakue mu Goseni. Lubaafikile ku Goseni,

29 Yusufu waingiile mu tyakala yakue aye asaakaane ni se Izraeli ku Goseni. Lubaa-moneene, Yusufu waile kumukumbatila mu mukosi. Waalilile musita ukata.

³⁰ Izraeli waamwanine Yusufu nangu, “Evi vinakumona wakosele mpaka lenu, kansi kuti nafua.”

³¹ Kabili Yusufu waabaanine bakuluube pamo ni lupua lonse lwakua se nangu, “Evi ndikusela ngie n'mubwile Farao nangu, ‘Bakuluamwine pamo ni lupua lwakua tawe bakifuma ku Kanaani, baiza.

³² Baba bantu ni basungi ba nama, kabili bezile ni bisepe byabo bya nghombe ni bya mikooko pamo ni bintu byabo byonse.’

³³ Kine Farao akabe kumikuuta ni kumiipuzia nangu, ‘Mulimwabomba mwiloki?’

³⁴ Mukabe kumwana nangu, ‘Fwefue tuli basungi ba nama kutula ku bwanike bwetu nga mwaali mwakitila babikolue betu.’ Ni pakako, wakaba kumyana mukabe kwikala ku Goseni, pantu kubalua musungi wa mikooko, Bamisri bamumwene kuba wa mpuni.”

47

¹ Yusufu waile kumwana Farao nangu, “Tawe ni bakuluamwine kufuma ku Kanaani, bakiiza ni bisepe bya nghombe ni bya mikooko pamo ni bintu byonse bibali nabio. Evi bali ku Goseni.”

² Waatweme bakuluube basaano ni kuya kubalangisia kuli Farao.

³ Farao waabeepuziizie babo bantu, “Mulimwabomba mwiloki?”

Baamwasukile Farao, “Fwefue tuli basungi ba nama nga vyaali babikolue betu.

⁴ Twaiza twikale mu keno kyalo pantu mu kyalo kya Kanaani nzala yakila kubiipa, kabili ni

bikusi bya kuliisia nama yetu tekuli. Ni pakako, twapaapaata utwitabizie kwikala ku Goseni.”

⁵ Farao waamwanine Yusufu, “Kyawama pantu so ni bakuluubo bakiiza.

⁶ Kyalo kya Misri kili mu maboko obe. Baleke bakuluubo pamo ni so bekale pa nkendo iwamiisie ya Goseni. Kabili kine umaninepo bantu bapamine, ukababiike pa busungi bwa nama yane.”

⁷ Yusufu waile kumulangisia se Yakobo kuli Farao. Yakobo waamupaalile Farao.

⁸ Farao waamwipuziizie Yakobo, “Uli na myaka inga?”

⁹ Yakobo wa-asukile evi, “Ndi sie na myaka 130, kabili naali nakuukakuuka sie. Babikolue bane ni bo baali bakuukakuuka sie. Inzi bene baikeele myaka ingi, kabili ni bwikazi bwabo tebwaali bwabiipile nga bwane.”

¹⁰ Kupwako, Yakobo wamupaala Farao ni kufu-mamo waya.

¹¹ Yusufu waamupeelee se ni bakuluube nkendo yaali yawamiisie ya mu kyalo kya Misri pepi ni muzi wa Ramese nga mwa-aniinue na Farao.

¹² Yakobo ni baana bakue pamo ni luvyalo lwakue lonse, baali bapeelua bilio na Yusufu kukonkana ni bwingi bwa baana babo.

Kimina kya nzala

¹³ Nzala yaakilile kubiipa mpaka bilio byapwililika mu kyalo kyonse, bantu ba mu Misri ni ba ku Kanaani baemiiziwe sana na nzala.

¹⁴ Yusufu waakolonghaniizie nfolanga yonse yaamwenekele mu kyalo kya Misri ni mu kyalo

kya Kanaani, ezio yaanonkelue lubaasisiizie ng-hano. Yusufu waatwele nfolanga mu nghanda yakua Farao.

¹⁵ Nfolanga yonse luyaapwile mu kyalo kya Misri ni kya Kanaani, Bamisri baile kumwana Yusufu nangue, “Tupeelee bilio tukeeza kufua na nzala pa ntanzi yobe pantu tetukili na nfolanga.”

¹⁶ Yusufu waabaanine evi, “Kine temukwete nfolanga, n'mpeelee nama yenu ni nene n'mipeelee bilio.”

¹⁷ Bamisri baamupeelee Yusufu farasi, ni mikooko, ni mbuzi, ni nghombe, pamo ni punda. Ni wene waabapeelee bilio bya kulia mwaka onse walingi.

¹⁸ Mwaka waakonkelepo, baile kumwana Yusufu nangue, “Tetuvinda kukufiika kantu. We mukulu, nfolanga yetu yonse yapua, ni bisepe bya nama bitwaali nabio twaakupeelee. Evi tetukili kabili na kantu ka kukupeelee, inga sie mibili yetu ni kyalo kyetu.

¹⁹ Tekutulekeela tufue pa ntanzi yobe, fwefue ni kyalo kyetu. Kansi twaipeelee sie utusite fwefue benka ni kyalo kyetu na bilio, evi tuye twali bazia bakua Farao, twalomba utupeelee bilio tulie tukafua, ni kyalo kyetu kikeeza kusyala kibolia.”

²⁰ Yusufu waamusitiile Farao kyalo kyonse kya Misri. Bamisri baasisiizie kyalo pa mulandu wa nzala yaakilile kubiipa. Kyalo kyonse kya Misri kya-alukile kyakua Farao.

²¹ Yusufu waakuusiizie Bamisri kufuma mu mipaka yonse ya Misri ni kubaleeta mukati mizi.

²² Inga sie nkendo yaali yaikeeleemo babitam-bua i isyaasitilue pantu Farao waali wabapeela

bilio bya kulia. Keki i kyaalengele tekuti basisie nkendo yabo.

²³ Yusufu waabaanine bantu nangue, “Unvue, kyalo pamo ni mwemue namusitila Farao. Ale poke mbezu ezi mubyale mu makaba enu.

²⁴ Pa musita wa kuzombola, mukabuulepo kimo kya pa bisaano ni kumupeela Farao, ni byaakasyalapo i bimwaakaba mwafumiapo mbezu ni bilio bimwaakaba mwalia ni baana benu pamo ni ba mu nghanda yenu.”

²⁵ Baalandile evi, “We mukulu, wabomba. Evi watupususia. Twaitabila kuya twali bazia bakua Farao.”

²⁶ Ozu mulandu Yusufu waukitile kuba muzilo nangue, kimo kya pa bisaano kiye kyapeelua likolo. Leli lifunde ni lenu kumo likiliko. Inga sie mu nkendo yaali yaikeeleemo babitambua.

Kulomba kwa mpeelezio kwakua Yakobo

²⁷ Baizraeli baikeele ku Goseni mu Misri momo mubaanonkele, baasandulukile ni kukila kuvula.

²⁸ Yakobo waikeele mu Misri myaka lyanondo ni kilooba. Myaka yonse yaikeele Yakobo pa kyalo yaali 147.

²⁹ ☆Kufua kwakua Izraeli lukwaapaleeme, waamukuutile mwana wakue Yusufu wamwana nangue, “Kine wangitabizia, biika kuboko kobe kwinsina litanta lyane unkitile kiweme ni kisinka. Nakulomba tekuti ukanziike mu Misri.

³⁰ Inzi pankafua ntonene ukanziike kolia kwaaziikilue babikolue bane.”

Yusufu wa-asukile evi, “Nakaba kukita nga muwalandila.”

³¹ Izraeli waalandile evi, “Ale ndapile.” Yusufu walapa. Kupwako, Izraeli wafwinamina pa bulita lya ku mitue.

48

Yakobo wapaala Manase ni Efraimu

¹ Pa kyamba kya nsiku, muntu umo waamubwilile Yusufu nangue se Yakobo alwele ku Goseni. Kupwako, Yusufu watwama baana bakue, Manase ni Efraimu, baya.

² Lubaafikile, muntu umo waamubwilile Yakobo nangue, “Mwana obe Yusufu waiza,” Izraeli waikoseleziizie, wabuuka ni kwikala pa bulita.

³ ✧ Yakobo waamwanine Yusufu nangue, “Leza wa Maka onse lu-aan'mwenekeele ku Luzi mu kyalo kya Kanaani, waan'mpaalile.

⁴ Wanghanine nangue, ‘Naakakuvuzia ni kuku-sandulula, kabili naakakukita kuba libumba lya ntundu, ni pa kyamba kyobe, nvyalo yobe naakaipeela keki kyalo kuba bupyani bwabonse.’

⁵ “Ni evi baba baana babili bawaavyaliile mu Misri lunaali nsinaize kuli wewe, ni baana bane. Efraimu ni Manase baakaba bane nga Rubeni, ni Simeoni.

⁶ Inzi baana bawaakavyala pa kyamba kya baba, baakaba bobee, ni bupyani bwabo bawaakaba kuli Efraimu ni Manase.

⁷ ✧ Nakita evi pa mulandu wakua noko Rakeli waafwiliile mu Kanaanni pepi ni Efura lunaali nalimukufuma ku Padani-Aramu. Naamuziikile

mu Kanaani mumbali musebo ulungi ku Efura.”
(Eno nsiku Efura i Betlehemu).

⁸ Izraeli lu-aamwene bena Yusufu waipuziizie evi, “Ale baba ni bani?”

⁹ Yusufu wa-asukile evi, “Baba ni baana bane banaapeelue na Leza mono mu Misri.”

Yakobo waalandile evi, “Ale bapalamike pano n'mbapaale.”

¹⁰ Menso akua Yakobo te aali amona pa mulandu wa bukote. Yusufu waamupalamikiile baana, Yakobo ni ye waabakwete ni kubakumbatila.

¹¹ Izraeli waamwanine Yusufu, “Nnyaali naswapiile nangue twaakamonana kabili. Inzi evi Leza wan'mpaala namonako ni baana bobe.”

¹² Kupwako, Yusufu wabafumia mu kyenikyakua Izraeli. Yusufu waakontamiine pansi.

¹³ Yusufu waabakwete baana bonse babili. Efraimu ku kuboko kwakue kwa kulio walungheeme ku kuboko kuso kwakua Izraeli, ni Manase ku kuboko kwakue kwa kuso walungheeme ku kuboko kulio kwakua Izraeli ni kubapalamika kuli wene.

¹⁴ Inzi Izraeli waakilinghaniizie maboko akue, kuboko kulio wabiika pa mutue wakua Efraimu waali wali mwanike, ni kuboko kwakue kwa kuso wabiika pa mutue wakua Manase waali wali mukulu.

¹⁵ Yakobo waamupaalile Yusufu walanda,
“Leza waali watangiliile tawekulu Abrahamu ni tawe Izaaki,
Leza waali wanombwele mu bukose bwane bonse mpaka lenu,

¹⁶ olia malaika wan'mpususiizie mu maavia onse, abapaale baba balumendo.

Bakabe bakuutua mu liina lyane, ni mu liina lyakua tawekulu Abrahamu ni lyakua tawe Izaaki.

Bakakile kusanduluka mu kyalo kyonse.”

¹⁷ Yusufu lu-aamwene nangu se wabiika kuboko kwakue kwa kulio pa mutue wakua Efraimu, taawaamiinue. Ni pakako, waakwete kuboko kwakua se, wafumia pa mutue wakua Efraimu wabiika pa mutue wakua Manase.

¹⁸ Waamwanine se nangu, “We tawe, tekukita evi pantu mukulu ni ozu. Wene i wakuti ubiikile kuboko kobe kwa kulio pa mutue wakue.”

¹⁹ Se waakeene walanda nangu, “We mwana wane, n'manine kindimukukita. Manase waakaba mutundu ukata. Inzi mwalawakue waakaba mukulu kukila wene, ni nvyalo yakue yaakaba libumba lya ntundu.”

²⁰ ✨Bobo busiku, Yakobo waabapaalile wabaana nangu ku ntanzi Baizraeli baakaba balombelana mapaalo balanda nangu, “Leza akupaale nga vi-aapaalile Efraimu ni Manase.” Yakobo waatangiziizie Efraimu pali Manase.

²¹ Kabili Izraeli waamwanine Yusufu, “Mona nene nsisyaumiine kufua, inzi Leza waakaba pamo nenu, kabili waakamilombola kuti mukabwelele mu kyalo kya babikolue betu.

²² Inzi wewe pantu uli nga mukulu pa ba kobe, nakulundilako nkendo imo pa nkendo in-aapokele ku Ba-amori ku maka a kipanga ni buta bwane.”

49

Yakobo wapaala baana bakue

¹ Yakobo waakuutile baana bakue wabaana nangue, “Ize munkolonghane n'myane bintu byaakamikitikila mu nsiku ya ku ntanzi.

² “Mwe bena Yakobo, kolonghane munvue.
Mutwilizie sinue Izraeli.

³ “Rubeni, wewe uli libeli wane,
maka ane ni ntendeko ya kuluma kwane,
mukulu mu mukinzi, mukulu mu buvinde.

⁴ Wewe uliwabiluluka nga menda.
Teukaba wakindeeme,
pantu waaselele pa bulita bwakua so
ni kubutiikaania.

⁵ “Simeoni ni Lawi, ni benenke.
Bipanga byabo i bilwilo bya bubi.

⁶ We mutima wane, tekwingila mu mapange abo
a mu kafiso.
Bulumba bwane tekuti bwampane na kilie
kyabo
pantu baipaile muntu na kipuki kyabo,
ni mubutaale bwabo baaputwile misipa ya
nghombe ndume.

⁷ Kikonko kyabo kitiipue, pantu kikilile kusasa,
ni kipuki kyabo pantu tekyaaali na nkumbu.
Naakabakasania muli Yakobo.
Naakabasalanghania muli Izraeli.

⁸ “We Yuda, ba kobe baakakutasia.
Kuboko kobe kwaakaba pa mukosi wa bal-
wani bobbe.
Baana bena so baakakukontamina.

9 ☆Yuda, i nkalamu musoka
kufuma mu kwipaya nama, we mwana wane
wakibwela.

Wene waakonteeme, waifiika nga nkalamu,
nga nkalamu mukota, nani waakamubuusia?

10 Nfimbo teikafuma mu Yuda,
ao kabango ka bukolo mu maulu akue,
mpaka Shilo akeeze,
wene waakanakilua na ntundu.

11 Wene waakakakila punda wakue ku muzabibu,
ni musoka wa punda ku muzabibu uwami-
isie.

Waakufula ngubo yakue mu divai,
ni bivwalo byakue mu mulopa wa mizabibu.

12 Menso akue akaba akasikile na divai.
Meeno akue aswetele na mabeele.

13 “Zabuloni waakeekala mumbali lyezi,
ni ye waakaba kyabu kya maato.
Mipaka yakue yaakaba yafikile ku Sidona.

14 “Isakari i punda alumine
aliwaifiika mu bipata bya mikooko.

15 Amwene nkendo ya kutuuziapo paweme,
ni kyalo nangue kyaali kyafwaniine.
Akoosiizie kikoope kyakue kuti kitwame bit-
wamo,
ni kuya wali mubombi wa miilo ikolele.

16 “Dani waakapingula bantu bakue
nga umo wa mu mikoa yakua Izraeli.

17 Dani waakaba kizoka kya mumbali musebo,

☆ 49:9 49.9: Mpe 24.9; Nfy 5.5

kizoka kiniini kya mumbali nzila kili ni
bwimba
kilikyasuma farasi ku kasinghino
ni aselelepo waponi kansenia.

18 “We Yawe, n'mpembee bupusuko bobe.

19 “Gadi, waakasakukilua na libumba,
inzi wene waakabasakukila ni kubakonka.

20 “Mu kyalo kya Aseri mwaakaba bilio bingi,
ni ye waakaba wafumia bya kulia biweme
bya makolo.

21 “Nafutali i mbazi asikakilue
aliwalanda twebu tuweme.

22 “Yusufu i musambo wa mazabo,
musambo wa mazabo mumbali kasulo.
Misambo yakue itambaleele mu kibumba.

23 Wene waasakukiilue na bantu bali ni mivui,
baamulasile mivui ni kumwemia.

24 Inzi buta bwakue bwaasyele bwalumine,
maboko akue aalumiiziwe na maboko akua
wa Maka onse, wakua Yakobo.
Wa-aalwilue musungi wa mikooko, libue lyakua
Izraeli,

25 Na Leza wakua so waakakukwasia.
Na Leza wa Maka onse waakakupaa.

Na mapaaloo a mwiulu mu muulu,
mapaaloo a mu biina bifikile pansii,
mapaaloo a konsia ni a kwimita.

26 Mapaaloo akua so ni akata kukila
mapaaloo a mpili ya kale,

kukila bintu bitonekele bya mpili ya muyayaya.
Bebi byonse biye byali pa mutue wakua
Yusufu,
pa mpala yakua mulombozi pa bakuluube.

27 “Benyamina i mumbue asasile.
Lookelekeele alikulia mabingo, ni kyungulo
alikukasania bi-aipayanga.”

28 Ezi i mikoa lyanondo ni ibili yakua Izraeli,
kabili evi i viba-aninue na sibo ni kubapaala
kubalua muntu mapaalo akue.

Kufua ni kuziikua kwakua Yakobo

29 Yakobo waabaanine baana bakue nangu,
“Evi pasyankabe kufua ni kuya ku bantu bane.
Mukabe kunziika mu kilibu kili mu bukaba
bwakua Efuroni Muhiti,

30 ✧kilibu kili mu bukaba bwa ku Makipela lya
ku kabanga ka Mamure mu kyalo kya Kanaani,
kilibu kyaasitilue na Abrahamu pamo ni bukaba
bwakua Efuroni Muhiti, evi iye yali nkendo ya
kuziikamo bantu bakue.

31 ✧Momo i mwaaziikilue Abrahamu ni mukazi
wakue Sara, momo i mwaaziikilue Izaaki ni
mukazi wakue Rebeka, kabili momo i munaazi-
ikile mukazi wane Lea.

32 Bobo bukaba pamo ni kilibu kilimo, byaa-
sitilue ku bena Heti.”

33 ✧Yakobo lu-aapwile kulanda na baana bakue,
waaleele pa bulita ni kufua. Waakolonghani-
iziwe pamo ni bantu bakue.

✧ 49:30 49:30: Kut 23.3-20 ✧ 49:31 49:31: Kut 25.9-10; 35.29

✧ 49:33 49:33: Mii 7.15

50

¹ Yusufu waipoozele pali se ni kubamba kumulila wamukumbatiile.

² Yusufu wa-anine babombi bakue bakondapa, basube mubili wakua se na mafuta tekuti ubole.

³ Baapwile nsiku 40 bamusuba mafuta akusi-bola. Bamisri baamulilile nsiku 70.

⁴ Nsiku ya kumulila luyaapitile, Yusufu waabaanine babiloolo bakua Farao nangu, “Kine kuti mwangitabizia, namipaapaata muye mumwane Farao nangu,

⁵ ☆“Tawe lu-aali wasyafua, wanghanine nkaye nkamuziike mu kilibu ki-aateaniizie mu kyalo kya Kanaani. Ni pakako, namilomba mun'mpeepele nsambu ya kuya kuziika tawe, mane kabili nkabe kubwela.’”

⁶ Farao waamwanine evi, “Endo umuziike so nga mu-aakwaniine.”

⁷ Kupwako, Yusufu wasela ku Kanaani, waya kumuziika se. Babiloolo bonse bakua likolo, ni babikolue ba Baizraeli pamo ni babikolue ba Bamisri, baile pamo nakue.

⁸ Lupua lwakue lonse, ni bakuluube pamo ni bange bonse ba mu lupua lwakua se baile pamo nakue. Mu Goseni mwaasyele sie baana babo, ni mikooko yabo, ni mbuzi pamo ni nghombe.

⁹ Bantu baali baselele mu matyakala ni baali baselele pa punda, baile pamo nakue. Lyaali lyali libumba likata sana.

¹⁰ Lubaafikile ku Atadi pa nkendo ya kupupiiziapo lya ku kabanga ka Yordani, paapitile musita ukata balimukulila muzowa

ukata. Yusufu pamo ni bange baamulilile se nsiku kilooba.

¹¹ Bekazi ba mu Kanaani lubaamwene babo bantu balimukulila ku Atadi baalandile evi, “Azo malilo onvwikile, ni malilo akata a Bamisri!” Pa ezio nkendo i kipalipakuutilua Abeli-Misuraimu, ili ku bwala Yordani.

¹² Baana bakue baamukitiile nga mu-aabaaniine.

¹³ ✧ Baamutweme ni kuya kumuziika mu kilibu kya ku Makipela lya ku kabanga ka Mamure, kilibu kyaasitile Abrahamu pamo ni bukaba kuli Efuroni Muhiti, pakuti ibe nkendo ya kuziikamo bantu bakue.

¹⁴ Yusufu lu-aapwile kumuziika se, waabweleele ku Misri ni bakuluube bonse pamo ni bonse baile pamo nakue.

Yusufu wakoselezia bakuluube

¹⁵ Bakuluube kwa Yusufu lubaamwene nangu sibo wafua, baalandile evi, “Pange Yusufu waakaba kutusuula ni kutukitila kibwelezi kya belia byonse bitwaamukitiile.”

¹⁶ Ni pakako baatumine mpunda kuli Yusufu ya kulanda nangu, “So lu-aali tanaafue waatukonkobeziizie walanda,

¹⁷ Mukabe kuya kumwana Yusufu nangu, ‘Nakupaapaata weleele bubi bwa bakuluubo bubaakuluviizie.’ Ni pakako, twakupaapaata weleele bubi bwa babombi bakua Leza wakua so.” Mpunda Luyaamufikiile, Yusufu waalilile.

¹⁸ Bakuluube baile kumukontamina balanda nangu, “Ewe, mona fwefue tuli babombi bobe.”

19 Inzi Yusufu waabaanine evi, “Tekutiine! Nene nsili na nsambu ya kwalula bintu bitantikile Leza.

20 Mwemue mwantekeele kilie kya kunkitila bintu bibiipile, inzi Leza waatonene kuti mapange akue aweme akitue, mapange a kupususia bantu bengi nga vikili lelo.

21 Kansi evi tekutiine. Nakaba kumiliisia, mwemue pamo ni baana benu.” Waabakoseleziizie ni kulanda nabo bwino bwino.

Yusufu wafua

22 Yusufu waatwaliliile kwikala mu Misri pamo ni lupua lwakua se. Yusufu waafwile wali na myaka 110.

23 Yusufu waikielele nsiku ingi mpaka waamwene kuvyalua kwa baana bena Efraimu ni bena benzikulu. Kabili waamwene ni benzikulu bakua Manase baavyelue na Makiri, ni babo baana waabapokeleele mu lupua lwakue.

24 Yusufu waabaanine bakuluube, “Kufua kwane kwapalama. Inzi kulanda kisinka, Leza waakamisunga, kabili waakamilombola ni kumisezia ku kyalo ki-aalaile Abrahamu, ni Izaaki pamo ni Yakobo.”

25 ✨Yusufu waabalapiizie baana bakua Izraeli wabaana nangue, “Kisinka Leza waakamimona. Ni pakako, pamukaba mwaya, namyana mukatwame ni bikuza byane.”

26 Yusufu waafwile wali na myaka 110. Mubili wakue waasubilue mafuta tekuti ubole, ni pa kyamba, waabiikilue mu lisanduku.

✨ 50:25 50:25: Kuf 13.19; Yos 24.32; Bae 11.22

Kitaabua New Testament
The New Testament in the Taabwa language of the
Democratic Republic of the Congo: Kitaabua New
Testament

copyright © 2023 The Word for the World International

Language: Kitaabua (Taabwa)

Contributor: The Word for the World International

Kitaabua New Testament

The Word For The World International

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

 You include the above copyright and source information.

 If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

 If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-07-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 Jul 2025 from source files dated 3 Jul 2025

24b09359-97a7-5b03-9034-d1da6e0b4934